

Pia Rosing Heilmann

Kalaallisut attavigiissa

2.G-nut
Ilinniarnertuunngorniarfimmi kalaallisut
ilitsoqqussarinagu oqaasilinnut atuartitsissut

KIIN 2009

Pia Rosing Heilmann

Kalaallisut attavigiissa

2.G-nut
Ilinniarnertuunngorniarfimmi kalaallisut
ilitsoqqussarinagu oqaasilinnut atuartitsissut

KIIN 2009

Kalaallisut attavigiissa

Pia Rosing Heilmann

Aaqqissuisoq: Eva Møller Thomassen

Ilusilersuisoq: Tegnestuen Tita v. Nina Spore Kreutzmann

Naqiterneqarfia: Naqitat A/S

© KIIIN 2009

ISBN: 978-87-585-1149-0

Siulequt	4
Aallaqqaasiut	5
Aasami atuannngiffik	6
Aapaku	21
Apummit ilusilersukkat alutornartut	26
Puigukkat	28
Hans Hedtoftip umiunera	35
Asanninnersaarut	45
Piitaqu	54
Anaanap inuusuttup qitornani annaariaannaagaa	62
Tulugarsuarmit kaaviffigitinneq	66
Navaranaaq	72
Aasianniit Dundasimut	81
Nipaannerup anersaava	86
Inersimasut imerpallaaqaat	90
Anaanaq 22-nik ukiulik sisamanik qitornalik nersorneqartoq	99
Atuakkat assillu atorineqartut nalunaarsorneri	104

Siulequt

Ilinnianertuunngorniarfimmi ilinniartitsissummi “Kalaallit oqaasii kulturiallu”-mi ilikkagassatut angunia-gassami oqaasilerineq kulturimullu tunngassuteqartunik suliaqarneq tapertariissumik ingerlanneqar-nissaa piunasaqaataavoq. Kalaallit kulturiannik ilinniarnermi ilaapput kalaallit atuakkiataannik, oqa-luttuarisaanerannik inuiaqatigiilerinermillu paasisaqarnissaq. Tamatumuuna siunertaavoq ilinniartut attaveqarnermut piginnaaneqalersinnissaat. Anguniagassat taakku tunngavigalugit ilinniartitsissusiat uku malittariit pingasut suliaapput.

Qutsavigerusuppavut atuakkiortut allataminnik atukkiussisimanerat pillugu, taamatullu aamma naqi-teriviit Atuakkiorkfik, Ilinnisiorfik Nunattalu Atuagaateqarfia naqitaminnik atuisinnaatimmatigut qutsa-vigaavut.

Forord

I gymnasieuddannelsens pensum er det påkrævet, at grønlandsk grammatik og kultur i undervisningsfaget “Grønlandsk sprog og kultur” skal være en del af undervisningen som supplement. Undervisningen i grønlandsk kultur omfatter studier i grønlandsk litteratur, historie og samfund. Formålet med det er at opnå studerendes evner i kommunikation. Disse tre efterfølgende undervisningsmateriale er udarbejdet efter disse mål.

Vi vil gerne rette tak til de forfattere, der har stillet deres værker til rådighed, ligesom vi vil rette tak til forlagene Atuakkiorkfik, Ilinnisiorfik samt Nunatta Atuagaateqarfia for deres udlån af de trykte materiale.

Aallaqqaasiut

Atortussiat uku ilinniarnertuunngorniarni kalaallisut ilitsoqussarinagu oqaasilinnut kalaallisut atuartsinermi atugassiaapput.

Siunertaavoq kalaallisut oqaasertusarnissaq ulluinnarnilu attaviginnissinnaanermut oqaatsinik piginnaangorsarneq, imaattariaqanngitsoq kukkuneqanngivissorluni oqalussinnaanissaq angutserneqasasooq, taamaattoq paasinartumik nattaqqallisaanngitsumillu oqalussinnaalernissaq. Allatanittaaq sammisaqarnikkut kulturimut tunngasut tikinneqartassapput, nalitsinni pisut tusagassiuutilerintigit tikinneqarsinnaapput ilaatigut atuartsissutit qallunaatoorneq, tuluttoorneq inuiaqatigiilerinerlu suleqatigalugit.

Atuartsinerup allanngorartuunissaa anguniarneqassaaq, ilinniartitsisup aqutsineranit, atuartut ataatsimut atuartinneqarneranut, eqimattakkaarluni suliaqarnermut, marlukkaarluni suliaqarnermut, saqqummiisitsinermut, erinarsornermut, pinnguarnermut paasisassarsiornermullu. Ingerlanerni tamani ilinniartut peqataasinneqassapput, allatallu assigiinngiiaartunik suliasartalersornerisigut ilinniartut ataasiakkaat piginnaanitik naapertorlugit piginnaangorsassapput.

Siunertaavoq atuartsineq assigiinngiiaartumik ingerlanneqassasooq, ilinniartut amerlanerpaat suliaqarnermikkut ilikkagaqarnissaat anguniarlugu.

Indledning

Dette materiale er tiltænkt undervisning i Grønlandsk A begyndersprog og Kultur ved de gymnasiale uddannelser.

Formålet er at opbygge ordforråd samt kommunikative kompetancer i hverdagssprog, der ikke nødvendigvis tilstræber det perfekte men dog forståelig og rimelig ubesværet. Gennem teksterne arbejdes der også med kulturelle emner, der kan tages op og suppleres med aktuelle emner fra pressen og Internettet, samt i samarbejde med fagene dansk, engelsk og samfundsfag.

Der tilstræbes at undervisningen varieres så meget som muligt, vekslende mellem lærerstyret, klasseundervisning, gruppearbejde, pararbejde, fremlæggelser, sange, spil og ekskursioner. Eleverne inddrages i processerne, og ved at arbejde med mange facetter af en tekst vil hver elev opnå de færdigheder der passer den enkeltes niveau.

Formålet er at der arbejdes differentieret, således at de fleste kan få et udbytte af arbejdet på deres niveau.

Aasami atuangiffik

Vivi Heilmann, Aasami atuangiffik, Atuakkiorfik, 1997

Sila alianaappoq; niviarsiaq inuusuttunnguaq aqqusinikkut illumut pisorusaarpoq. Ullaassaammat aqqusineq inoqanngilaq, silageqimmalli avataani angallatit aallartalereersimapput. Iluuna qasugaluarluni pisummini qungujullattaavoq unnuammat pisimasut eqqarsaatigigamigit.

Kammalaatini meeqqat atuarfianni atuaqatigisimasani naapisimaarsimavai.

Assut nuannisarsimapput aliannaarsimallutillu, naak atuaqatigiit tamarmik takkussimangikkaluartut. Tassaana Iluunap atuaqatini aallaraluarami ilinniarnertuunngoriartorluni attaveqarfiguuartarsimagai, aasamilu atuangiffeqarnissartik qanilleriarmat isumaqatigiissimasut unnuk taanna naapisimaassallutik. Nuannisarsimaqaat, naak-aasiit kamanniakujuttunik ilaqarsimagaluarlutik annertunerusumilli susoqanngimmat nuannataarnertik ingerlateqqissimallugu.

Aammamiaasiit Liinakkut kammalaatinilu isersimagaluarpot tujormisaariartuinnavissimallutik, taaku niviarsiaqatitik imminniit qaffasinnerulaartut sinngagisaramikkit. Iluunap atuaqataasa ilaat Naja kamaffiginiarsarigaat qujanartumik nukappiartaasa erngerlutik anisissimavaat. Taamaniuna Liinap angutaataa nuannataarnermi Najamut qaninnguulersimagaluartoq arnaatini peqanngeriarmat, uffalu qaangiutikatareersoq tamanna pillugu Iluunakkut atuaqatigiit nuannataartut iserfigigaluaaraat.

Iluunap unnuk pisimasoqarfioqisoq eqqarsaatigineramik taavaana imminnut apuutilerluni. Iserami tupasunneqigami uffiararluni innarpoq, sulii unnuammat pisimasut eqqaasarniannguarlugit.

Iteriartuaalerpoq telefoni sianerpaluttoq. Uernarnermik angumereqqamik angumeraa, tassaana kammalaataa Sofiannguaq sianertoq paasiniaalluni pissanganartorsiorsimasoralugu. Iluuna iteqqaminermik kingusinnerusukkut sianerumalluni neriorsuivoq. Nallaqqikkami unnuammat-aasiit pisimasut eqqaavai nuannersimaqisut, aappaatigut misigisimavoq eqqarsarnartortaartoq. Annertunerusumilli eqqarsaatiginagu nuannisarsimaqigami eqqarsarniarluni taama sinilersimavoq.

Sinnattulerpoq naalungiarsuk assut mikisoq inequnaqisorlu paaralugu. Iluuna sinnatturnini toqqissisimavoq assullu meeqqamat asanninnermik angisuumik misigaluni. Eqqaaniippot Iluunap angajoqqaavi qatanngutaalu qungujullutik meeraq nakkukkaat, siniffiullu innanngavimmi eqqaaniippoq nerrivangaatsiaq. Qaavani takussaappot iipilerpassuit. Siunermini qissigilerpaa angut taamaaqatini mamar-saqaluni iipilituataartoq. Iluunap tamaat isikkua ilisarisinnaavaa uppernarsisinnaanaguli kinaviunersoq. Qivialersorlu sanimut saakkami takuaa niviarsiaq paarsisoq aggersoq, una pakkusimasani tiguleraalu Iluuna tupalluni iterpoq.

Iterami assut tupigusuppoq, soorluluunniit naalungiarsuup kissamera sulii malugisinnaallugu. Eqqarsaatigilerpaa siunermini angut taanna nikorfasoq kinaasimanersoq. Tupigusuppoq taamatut sinnattunngisaannarami, aappaatigulli nuanneraluartiinnarlugu pakkussinini iluaqimmat. Ullorli imaale-reermat makittariaqarpoq eqeerniassagamilu uffarfimmut nillortortilaarallarpoq. Eqiileriarami unnuammat pisimasut aamma eqqaajortulerpai nuanneqisut. Pissangaammeriarami tuaviutsappoq isumaqatigiissimagamimmi unnummut naapeqqinniarlutik, naak aatsaat imaaligaluartoq ununnissaanut pikilluni aallartereerpoq.

Aarlerissutissaqanngilaq, angajoqqaaniami asimi aallaarsimammata uterallartussaanaatillu. Kisimiinini iluatsillugu unnuammat qiteqattaagartik appippaa nipittungaatsiarlugu. Nalunngilaami illumi kisimiilluni aasarissuummallu eqqaamiutik inoqanngimmata, aammami ulluummat erinarsuataajutigivoq.

Aasaq-una taamaasigaangami nuannertartoq. Illoqarfimmi utoqqasaajunerusut aallaarsimaarrateriartut inuusuttortaat soorlu kisimik pisussat. Ataatsimuualaarnerit, naapisimaarnerit, qitsinnerlu kisimik pilertaramik.

Nuannersiinnarlugu tarrarsuummut imminut isigilaartarluni takorluuigtigaluni sanigutit tigullugit qitittuatsianngorpoq. Taamaalisorlu telefoni sianerpoq, tamatumuuna ajaaraa paasiniaasoq unnum-

mut neriarorusussoralugu. Iluunali aqagumut pulaaginnarumalluni oqalummat ajaaraata paasilluinnarpaa malugigunarlugu pissamaaruteqartoq. Iluunap anaanaata ilaqutaanut atassuteqarnerat qanittunguuvoq, pingaartumik una ajaaraa Iluunamut eqqussisuugami qujaginnippoq. Sugaangalluunniit mikisuuneraniilli sernissortuarsimavaa.

Allaammi angajoqqaavisa itigartikkaluaraangassuk ajaaraata ikiorlugu piumasaa pitittarpaa eqqussisuunini atorluarlugu. Iluunallumi mikinerminiit annikilliuuteqaraangami saaffiguararpaa.

Massakkulli peroriivissimagami namminiissuseqarnerulersimavoq. Mikinermisuulli saaffigisarunnaarsimavaa, aammami killissani Iluunap ilikkarsimavaa, aatsaat ajornartuinnermi saaffigisarlugu. Angumminiilli ilaquttatik avannaani najugaqarmata taakkununga atassuteqarnerat annikinneruvoq, qaqutiguinnarlu aasami periarfissaqaraangamik tikeraartarlugit. Iluunali qatanngutinilu illortaatik imminermisut ukioqarmata atassuteqarfigisaqaat, aammami illortaani marluk ilinniarnertuunngorniarfimmi atuaqatigai. Taakkuli nukappiaammata imatut annertunerusumik ilagisarnagit.

Iluunap ajaaqqani sianeriaromat ikinngutini Sofiannguaq eqqaavaa usimaanna sianerfigisussaallugu. Oqaluttuassaqaqigami erniinnaq sianerfigaa. Taannaqami oqaluutilerput. Unnuaammat pisimasunik oqaluttuuppaa. Liinakkut isersimagaluarnerat, Andersikkut kamanniarujunnerigaluat. Sørenip unitsis-simammagit tanngassimaarluni taallatsiariarlugu Sørenimut saaginnaqaaq.

Nammineruna qangali meeqqalli atuarianni atuarallarami ajuutigikujuttarsimagaa, allatulli meeqqatut ajuutigisimagamiuk taamaariarmat annertunerusumik qaninniarsimanagu. Inerileramilli Søren arnanik allanik sammisaqallattaasimammata soqutigunnaarsimavaa aammami nammineq angutaateqartaleriarami. Ukiulli atuariusut naajartulersut imminnut qanilliartulerlutillu Søren Danmarkimut atuariartorluni aallarsimavoq, aammalu nammineq illoqarfini qimattussaagamiuk imminnut eqqaqqissimangillat.

Aasaq mannali atuarunnaangitsiarnerminni Sofianngumik tusarsimavaa illoqarfimminnut tikissimasooq naapisimaarnissaminnullu ilaasussaasoq. Assut Sofiannguuq ajuutiginerarlugu oqaluttuussimavaani, aammalumi alagassaannginnerarlugu unnersiorsimavoq, tamannalu Iluunamut pissanganarsilluinnartutut issimavoq.

Iluunalu nuannaaqaluni oqaluttuarpoq ippassammata nerileramilli imminnut qiviallattaasimallutik, unnuullu ingerlanerani malugilaaleriaramikku imminnut saaqqajaalersimallutik, qitinnerlu aallartimmat iperartussaajunnaarsimallutik. Sørenip oqaaserisimasanngui tamangajaviisa Sofianngumut oqaluttu-arai, anguterpalussusia timaatalu ilusaa nipangiutissanagit.

Allaangivikkami inuusuttuarannguaq asannilerlaaq, Iluunami nassuerpoq arlariinnik sammisaqartareeraluarluni aatsaat taamak nuannertigisumik misigisaqarluni.

Ikinngutitoqarigamiummi isertuaffiginngilluinnarpaa. Aammami ajaaraata mikineraniilli Iluuna pisarsimavaa Sørenilu tulluarnerarlugit, asuli qinngasaarutigiinnarlugu. Iluunap qamuuna ilumigut inequgigaluaqalugu ajaaqqami pileraangani kiisami isertuullugu meerujuuffigissaarsimavaa. Naak tulluarigineqarnertik tanngassimaarutigisaraluarlugu.

Sørenili affarmik qallunaajugami qaamavinngikkaluarluni pisatai kalaalerpalummata angisuujullunilu nerinnakkami niarsiarpassuarnik pilerigineqartarpoq. Iluunallu tamannartaa tanngassimaarutiginnigitsuunngilaa ippassammata sammisimagamiuk.

Telefonip illuatungaani Sofiannguaq tupigusunngitsuunngilaaq, nuannaqqaarli. Nukappiaqqammi eqqartortaleqqaaramikkilli Iluunap taanna nukappiaraq puigussanagu eqqartortuareerlugu kiisami sammisimammagu.

Iluuna oqaluttuartsinnarpoq, unnuulli naajartornera tikilerlugulu akunnattuungassuteqalerpoq imerpallaarsimannuatsiaramimmi, atoqatigamiuk usuup puua atorsimanninnamikku. Taannartaali sooq pinerami Sofianngumut eqqaanngilaa salloqittarlugulu atorsimanagerarlugu.

Malunnaangitsuunngumik taannaqa Iluuna eqqarsaateqalerpoq, imminulli saammarsaannarpoq tamatigut ajortoqameq ajormat ajorunnaangitsoq.

Oqaloqatigiinnertik naammassilerlugulu Sofiannguamut neriartoqquateriarami taakanngaanniillu anis-sagamik isumaqatigiipput erniinnannguaq alakkarniarlugu.

Arnangoreersimagamik iganeq misillitagaqarfigeqigamikku isumaqatigiipput Iluunap sanasartakani mamareqisani Sofianngumut ussertissagai, akussarsiniariarlunilu taakunga igajartussalluni Sofiannguup aamma kisimiinnerna iluatsillugu. Isumaqatigeeriaramik aalajangerput viinnisuataarniarlutik – Iluunap imminni viinniisivitsik nalunnginnamiuk imaqartoq – unnuumeriarpallu illoqarfiliassagamik klubbimi qitittut aqqusaariarlugit. Iluuna ualiartornerani pileritsakkaluttuinnarpoq ilimagilluinnaramiuk Søren takussallugu. Neriukkualarpoq ippassartut ittumik naapeqqissinnaassallugu nuanneraluartitsinermik. Imminulli pissamaartikkusunngilaq aasit killormut pisoqaannassammat.

Iserami malugaa Sofiannguup illortik torersarsimagaa, arlaatigummi pisoqariaannaammat. Akunnat-tooriarunik unnuaru imminnukarniarlutik aalajangersimavoq, aseruisoqanngippat angajoqqaami ajorinavianngimmassuk. Nuannarisartik erinarsuut imminnut eqqaassutigisartagartik nippaativillugu appippaat. Tassaakua The Connells atugaat “74-75” meeqqat atuarianni naggataaramik puiguikkiussimagaat.

Taannaqami qitiusaatigalutik iganiarsarilerput. Ukiuniuna kingullerni pingaartumik inuusuttut akornanni atugaalersimasoq igaat akoorluakkat sakkortulaartut nereqatigiinnissami nerissallugit. Iluunalu kalaaliminernik angajoqqaaminit nassitsittariarami pingaartumik kollegiaqatinilu ooriutaaruteriarlutik umimmaap tuttulluunniit neqaa aserortigaq kangiamiusut akoorlugu igasarsimagaa mamarsaatigisarsimaqisaminnik.

Unnullu taanna nersussuup neqitaliinnarlugu iganiarput. Iluuna pisiniarnermini isumataariarami aammaasiit kinguleqquitiissaminnik pisisimavoq siku naatitanik akuugassaq. Taamatut kisimiinnertik iluatsiinnarlugu Sofiannguup angajoqqaami imigassaasiviat misissulerpaa nassaaralugulu puiaasaq whiskymineramik imalik. Aammaasiit isumaqatigiipput flødesiniariarlutik irskisut kaffiliorniarlutik.

Iluunap iganerani Sofiannguaq kioskimut eqqaminniittumut pisiniarluni taama anivoq. Taannaqami mululerpoq, sunaaffaana kiosk flødeqanngeriarimat ungasinnermut pisiniarsimasoq. Sofiannguup pisiniarnini pisariunaarsimariaramiuk naammagittaalliulerpoq nunarput kinguarsimanagerarlugu kioski flødennguamilluunniit peqanngimmat. Illaatiinnariaramik taama Sofianngup pisariunaarsinini puigorpaa.

Igaamik qalakkiaartuaarnerat malillugu tipigissigaluttuinnarput, piareerimatalu nerileramik unnu-laaleriivissimammat radio ikillugu taavaana Sisimiut Tusaataat aliikkusersuiniarluni unnuakkut ataatsip tungaanut aallakaatitsilereersimasoq.

Nuannareqigamikku nipittulaarlugu tusarnaajutaa nerilerput ulluinnarni pisartunik eqqartuillattaaju-tigalutik. Radiomi aallakaatitsisut naalaartartut peqatigalugit pilermata ilanngunniarlutik pilersaalerput. Taannaqami aamma nipilersuut kissaatissartik aalajangerneq ajulerpaat. Isumaqatigeeriaramik aalajangerpaat Tracy Chapmanip atugaa “For my lover” aamma nuannareqisartik kissaatiginiarlugu. Pis-sangaqalutik utaqqigamik ilimasukkunnaarlutillu ilaasussannguinaqaat.

Illaannavillutik peqataagamik nipilersuut kissaatigisartik naariarmat pilaaleriararnik skåleertalerput.

Unnuaruutilermatsik aniniarsarilerput, malugilaaleriivillugu anipput.

Pisarnertut-aasiit illoqarfik inoqaleriivissimavoq, sumi tamaani inuit ilaat amikkittoorsimagunarlutik pisiniffattut ilaallu ikinngutinut nuannataartunut ingerlasut. Aammali ilaat Iluunakkutulli qitittuliaapput. Silageqimmat taxat atorneqanngillat, sulimi seqineq tarrivissimannngilaq, tarrilaarunilu erniinnaq nueqqittussaavoq.

Iluunakkut ingerlallutik naapilerpaat atuaqatikutik ippassammat ilagisimasatik, amikkitsisunut ilaasimagunarlutik taava kioskimut isilersut. Ilasseriarmata ornippaat. Tassaaku Andersikkut immiaararsiniartut ippassaq festernertik ingerlatiinnarlugu Brianikkunni nuannattut. Iluunakkut qitittuliarniarlutik Brianikkunnut sanguinnaqaat.

Iserfiat inoqaqaaq, kisianni qujanartumik tujorminarani radio tusarnaaraat. Iluunakkut tusaasimariaramikkut isertullu avaallatiinnaqaat. Iluunap iseramili maluginiarsimavaa Søren isersimanersoq, takoriaramiullu inip teqequani issiasoq eqqissiallalluni Sofiannguaq oqarfigaa anileriarunik ilagiikkumarlutik.

Irsimasut ilassioriarlugit Søren qanillattorlugu eqqaanut ingippoq ilassillugulu. Sørenip Iluuna malugilerlugu saappaa, tamarmillu malugilaariaramikku annertunerusumik ittooratik oqaluutilerput. Iluuna iluatavilluni issiavoq imikkani najullattaajutigalugu. Eqqarsaatimini aalajangerpoq ippassartut aalakoortiginiarani ilagissagaluaruniuk silatusaarluni nuannerussammat, aammami ippassaammat naammatsissimaqigami annerusumik imerniangilaq.

Irsimasut nuannersititsigunarlutik kiisa avalattalerput illoqarfiliarnissartik puigorlugu. Iluuna tipaatsunnermik qitissananilu Sørenip saniani issiajuarsinnarpoq. Søren aamma Iluunap saniminiinera iluarigunarlugu nikuissanani issiavoq. Sofiangguaq aggileriallarpoq aalakuulivissimalluni, Iluuna avalaakkiartorlugu. Taannaqami qitilerput, pileriarpaat Sørenikkut Andersilu qitittut asuli ikaannavillutik. Sofiangguaq isumassarsilluavilluni Anders qiteqasiuppaa Sørenikkut Iluunalu marluuniassammata. Qitinniarlutik nipilersuut uneriatarpaq ittuallu Brian oqarpoq nipilersuut kingulleq appissasoq illoqarfiliarniassagamik.

Nuannaavillugu Brian Adams appippoq atorlugu "Have you ever really loved a woman". Ingerlatiinnarlugu Iluunakkut qitipput, aammami irsimasut tamangajalluinnarmik qitipput. Iluunap qissigilerpaa Sofiangguaq Brianimut tiilluinnarsimasoq, Andersi qiteqatigisoriniarlugu allamut saassimammat illaatigiinnarpaat.

Nipilersuut appittoq naggataajusoriniarlugu nuannersitiseriaramik naasorlu allat soorlu nuannerullutik appittaraat.

Iluunakkut tulassanatik qititsillutik taavaana inuerutilersoq. Kiserngorutilernertik malugilerunarlugu Søren silattuallappasillunui unippoq, ilaminnullu malinnaaniarlutik isumaqatigiipput.

Anigamik sila alianaacaq. Seqineq tarrilerluni putsumut aappilliussimasoq maluginngitsuunngilaat. Soorlu nuannisarnertik ilallugu aliannaartitsiinnarpoq. Sørenip silap alianaassusaa nipaassusaalu malugilerunarlugit illoqarfiliarnissi kajumigiunnaarunarlugu Iluuna pisuttuarumanenoq aperaa. Iluunallumi apeqqutaa iluarilluinnarpaa, nuannaajallannini malugitinnaveersaarlugu akuersivoq, aqqusinikkut ingerlamisaalerput illoqarfiup inoqanngitsortaanut ingerlallutik.

Kisimiinnertik malugisooraluarlugu imersimasatik malugilaariaramkkit akunnattuungassuteqaratik pisartunik eqqartuillattaajutigalutik ingerlapput. Ippassaammat pisut eqqartulerpaat, marluullutik nuannisarsimallutik paasivaat. Pingaarturnik Iluunap unnuaammat qimakkamiulli takunissaa qilanaarilereersimallugu Sørenittaaq imminermisut pilerisimasoq paasillugu toqqissiallaqaaq. Qanoq ileriaramik isumaqatigiipput Iluunakkunnukarniarlutik. Nuannattorsuit eqqaamagaluarlugit imminnut pinermut oqaloqatigiilluariaramillu kisimiinnertik nuannersisikkunavillugu angerlarniarniinnarput.

Iluuna soorlu silarsuarmi pilluarnarpaalluni, makkulu nivarsissat malersuisartut eqqaallugit marluinnaanertillu periaramiuk ulussamigut kissaallappoq.

Iluuna pilluaammernermik kisimiikkaluaruni nilliarujussuassagaluarpoq kammalaatiniluunniit Sofiangguaq eqerujussuassagaluarpaa. Ajornaqaarli Søren saniminiimmat kissaallannini malugitinnaveersaavillugu allamut saasapallappoq.

Iserlutillu inimeeriarlutik Iluunap sinittarfianut nuupput. Iluuna piarilaarluni ippassaammat nipilersuut qititartik appippaa qanillivillunilu timaa iigarfigalugu.

Imminnut isigileriaramik qanilliartuinnarlutik kunillattaalerput, iluamik oqartoqassanatik.

Silataanni timmiaaqqat qarlornerat tusarsaalereersimavoq, seqinerlu nuiartulereersimalluni. Kujataa-tungimminiilli nuissat taarnerusut illoqarfimmut qanilliartortut malunnarpoq, nalunarani sila ajortilersoq. Inuusuttunnguilli uku nuannisaqisut tamakkuluunniit maluginiarnissaannut piffissaqanngillat.

Inuusuttuullunimi asannilerlaajulluni suna tamarmi soqutaajunnaartarpaq, soorlu una oqaatigineqartartoq: "asanninneq tappiillisitsisarpoq". Ukulu inuusuttunnguit "tappiillisinneqassanerlutik"?

Iluunammi sinnattua piviusunngussanerluni? Qanormi iliussava taamaattoqassappat? Namminermi meerartaarnissaminut piareersimangilaq, eqqarsaatiginikuunngilaaluunniimmi qaqugu tamakku angujumaarnerlugit. Sunngornissanimi aamma aalajangiussimangilaa, aatsaammi atualeruttorpoq. Naartuersissagunilu nalunngilaa qanoq kinguneqarsinnaasoq, meeraq atatiinnassanerppaa atuarninilu unitsiinnarlugu?

Allattup nassuiaataa

Nunatsinni inuusuttut pilersaarutaanngitsumik naartulertartut amerlaqaat, ilami inuusuttuarannguit apersorterlaat arlaqarput sulilu amerliartorput naartulersoortartut. Unalu oqaluttuannguaq tamatumunnga tunngassuteqarpoq. Naak Iluuna inuusuttuararsuunngikkaluarluni aatsaat atualeruttorpoq, atuarsimasatullu meerartaarnissaminut piareersimangivilluni, tamannaluunniimmi eqqarsaatigisimangilaa.

Itinerusumik naartulersoortarneq eqqartunngikkaluarlugu qanoq pilersinnaanersoq uani oqaluttualliami sammineqarpoq, aammali inuusuttut misigisartagaat ilaallutik. Atuaannarlugu oqitsunnguuvooq, Iluunalli sinnattua qaqilerlugu isummorsorneqarsinnaalluarpoq. Imarisamigut oqitsunnguugaluarluni eqqaallatsiarneqartulluunniit maluginiaraanni eqqarsalersitsisinnaavoq. Aasami atuanngiffik qaammat sinnilaarlugu missaani sivilissuseqarpoq, inuusuttunnguullu nivarsissap piffissap taassuma iluinaani inuunera allarluinnarmut saatinneqarsinnaavoq.

Suliassaq A

Apeqqutit akikkit

1. Iluuna illoqarfimmi sumiippa? (*Hvilken by er Iluuna i?*)

2. Oqaluttuap aallartinnerani sila qanoq ippa? (*Hvordan er vejret i begyndelse af historien?*)

3. Soormita umiatsiaaqqat aallarsimappat? (*Hvorfor er jollerne taget afsted?*)

4. Iluuna sumunnarpa? (*Hvor er Iluuna på vej hen?*)

5. Iluuna sumi atuartarpa? (*Hvor går Iluuna i skole?*)

6. Iluunap kina naapippaa? (*Hvem havde hun mødtes med?*)

7. Naja ataatsimooqataalu oqaluttuarikkit. (*Fortæl om Naja og hendes slæng*)

8. Sooq Iluuna angerlarami uffarpa? (*Hvorfor gik Iluuna i bad da hun kom hjem?*)

9. Iluuna ullaakkut suup itertippaa? (*Hvad vækkede Iluuna om morgenen?*)

10. Kinaana Sofiannguaq? (*Hvem er Sofiannguaq?*)

11. Sooq Iluuna sianerumava maannalu oqalukkusunnani? *(Hvorfor vil Iluuna ringe tilbage og ikke snakke nu?)*

12. Iluunap sinnattua oqaluttuariuk. *(Fortæl om Iluunas drøm)*

13. Iluunap sinnattoreernermini misigissusai oqaluttuarikkit. *(Fortæl om Iluunas følelser da hun vågnede efter drømmen)*

14. Iluuna qassinngortoq iterpa? *(Hvad tid vågner Iluuna?)*

15. Iluunap angajoqqaavi sumiippat? *(Hvor er Iluunas forældre?)*

16. Iluunap kina unnukkut naapissallugu isumaqatigiissuteqarsimava? *(Hvem har Iluuna aftalt hun skal mødes med om aftenen?)*

17. Iluunap illuminni kisimiinnini qanoq atorluarjaa? *(Hvordan udnytter Iluuna at hun er alene hjemme?)*

18. Aasami illoqarfik qanoq ittarpaa? *(Hvordan virker byen her om sommeren?)*

19. Iluunap ilaqutai imminnullu pissusaat oqaluttuarikkit. *(Fortæl om Iluunas familie og deres forhold til hinanden)*

20. Iluunap ajaminut pissusaa qanoq ippa? *(Hvordan er Iluunas forhold til mosteren?)*

21. Iluunap ataataata ilaqutai sumi najugaqarpat? *(Hvor bor Iluunas fars familie?)*

22. Søren oqaluttuariuk. *(Fortæl om Søren.)*

23. Iluunap ajaava Søren pillugu qanoq oqarpa? *(Hvad har Iluunas moster sagt om Søren?)*

24. Iluunakkut Sørenilu atoqatigiikkamik soqanngitsoorpat? (*Hvad undlod Iluuna og Søren da de havde samleje?*)

25. Iluunakkut Sofiannguullu unnussiornerat oqaluttuariuk (*Fortæl om Iluunas og Sofiannguaqs aften (mad, vin hygge)*)

26. Nipilersuut atugaat oqaluttuariuk. (*Fortæl om den musik de spiller*)

27. Illoqarfiliarniarlutik aalajangermata sila qanoq ippa? (*Hvordan er vejret da de beslutter at gå i byen?*)

28. Briannikkunni susoqarpa? (*Hvad sker der hos Brian?*)

29. Kikkut qitippat? Kikkullu qiteqatigiippat? (*Hvem danser? Og med hvem?*)

30. Iluunap Sørenillu unnuami angerlarnerat oqaluttuariuk. (*Fortæl om Iluuna og Søren der går hjem i natten*)

31. "Asanninneq tappiillisitsisarpoq" (*"Kærlighed gør blind"*)

32. "Sinnattut piviusullu"? (*"Drøm-virkelighed"?*)

33. Soormita allattup una oqaluttuaq allassimavaa? (*Hvorfor har forfatteren skrevet denne historie?*)

- Oqaluttuami assiliangortitsinerit
(*Metaforer i historien*)

- Oqaluttuami pisut qalipaaserlugillu "misigissusilikkit"
(*"Sæt "farve og stemning" på de forskellige episoder i historien*)

- Inuttaasut (kikkut, imminnut pissusaat il.il.
(Personerne (hvem, indbyrdes forhold osv.)

- Sooq usuup puua?
(Hvorfor kondom?)

- Inuusuttut meerartaajaartartut – pitsaaqutai ajortortai
(Unge der får børn tidligt – fordele/ulemper)

Suliassaq B

Apeqquiti akikkitt

1. Oqaluttuami qulequttat pingaarnerit allattukkit

2. Oqaluttuartup sunaana sammerusukkaa?

3. Nunani allani ilaatigut naartuersinneq inerteqqutaavoq, tamanna qanoq isumaqarfigiviuk?

4. Kalaallit Nunaanni p-pillet, usuup puui il.il. akeqanngillat, nunani allani akeqarput, tamanna isummerfigiuk.

5. Iluunap Sofiannguullu ikinngutigiiinnerat nalileruk.

6. Iluunap ajaava ilisaritiguk.

7. Iluunap Sørenillu asanninnerat nalileruk.

8. Inuusuttuaqqat naartulersut Kalaallit Nunaanni amerlapput. Sooq taamaannersoq isummat malillugu nassuiaruk.

Suliassaq C

Eqqorpa – eqqunngila?

	Aap	Naamik
1. Iluuna anaanami ilaqutaanut atassuteqarpiangilaq		
2. Iluunap ataataata ilaqutai avannaani najugaqarput		
3. Iluunap Sofianguaq sianerfigivaa		
4. Andersikkut kamaammata Sørenip unitsippai		
5. Søren Danmarkimut atuariartorpoq		
6. Aasaq manna Søren illoqarfimmut tikinnaviangilarooq		
7. Unnukkut Iluuna Sørenilu imminnut qiviallattaarsimapput		
8. Iluuna asannilerlaatut misigivoq		
9. Iluunap ajaata Søren nuannarinngilaa		
10. Søren affarmik qallunaajuvoq		
11. Iluuna imerpiarsimanngilaq		
12. Iluunap Sørenillu atoqatigiikkamik usuup puua atunngitsoorpaat		
13. Iluuna Sofianguarlu nerisassioqatigiipput		
14. Nipilersuut nuannarisartik The Connells appippaat		
15. Kinguleqqiutaat sikuuvoq naatitanik akulik		
16. Irsk Kaffiliorput		
17. Radio ikikkamikku Nuummiut Tusaataat tusarnaarpaat		
18. Illoqarfiliaramik pisarnermisut inoqaqaaq		
19. Illoqarfiliarmata seqineq tarrereersimavoq		
20. Iluuna Sofianguarlu Briannikkunni festeriarput		
21. Briannikkunni Søren isersimavoq		
22. Iluuna Sørenilu "Have you ever really loved a woman" qitippaat		
23. Sørenip Iluuna aperaa pisuttuarumanersoq		
24. Søren Iluunalu ippassaammat pisut eqqartunngilaat		
25. Iluuna misigivoq soorlu silarsuami pilluarnerpaalluni		

26. Sørenip sinittarfiani issiapput		
27. Iluuna Sørenilu imminnut qanillillutik kunillattaalerput		
28. Silataani biilit ingerlanerat tusarsaalereersimapput		
29. Kujataa-tungaa isigalugu malunnarpoq sila ajortilersoq		
30. Søren Iluunalu misigipput "asanninneq tappiillisitsisartoq"		
31. Iluunap qangali sunngornissani aalajangiussimariikatappaa		
32. Nunatsinni pilersaarutaanngitsumik naartulertartut amerlaqaat		
33. "Aasami atuangiffik" qaammat sinnilaarlugu missaani sivilissuseqarpoq		
34. Inuuneq piffissaq sivikitsumi allarlunnarmut saatinneqarsinnaavoq		

Suliassaq D

Eqqunngitsut ajunngitsumik allakkit

Aasami atuangiffik

Af Vivi Heilmann Atuakkiorfik, 1997 (qup. 9-20)

Vejret er dejligt; Den unge pige er på vejen på vej indad. Da det er tidlig morgen er der ingen mennesker på vejen, men da det er så flot vejr er jollerne ude ved kysten allerede taget af sted. Selvom Iluuna er træt kan hun ikke lade være med at smile mens hun går, når hun tænker på hvad der skete om natten. Hun mødtes med sine kammerater fra folkeskolen.

De havde haft det skønt og genopfrisket gode minder, selvom ikke alle skolekammerater var kommet. Det var nemlig således, at Iluuna, der ellers var rejst væk for at gå på gymnasiet men havde holdt kontakten, havde aftalt med sine skolekammerater da ferien nærmede sig, at de skulle mødes denne aften. De havde virkelig haft det dejligt, selvom der havde været nogle der skændtes, der var ikke sket noget større og de havde fortsat deres hygge.

Det var også fordi at Lina og hendes slæng var kommet og havde skabt en dårlig stemning, De piger var nemlig jaloux på de andre piger der var kommet lidt længere end dem selv. De var blevet vrede på Naja, en af Iluunas skolekammerater, men drengene havde straks smidt dem ud. Der var nemlig sket det engang, at Linas kæreste under et festligt lag, havde gjort tilnærmelser til Naja mens hans kæreste ikke var til stede, og selvom det for længst var overstået kom de ind til Iluuna og hendes skolekammerater.

Mens Iluuna gik og tænke på aftenens hændelser var hun nået hjem til sig selv.

Da hun kom hjem gik hun i bad før hun gik i seng fordi hun lugtede så meget af tobak, hun tænkte stadig på aftenens hændelser.

Hun vågnede langsomt op ved telefonens ringeri. Da hun var så søvning nåede hun den kun lige, det var hendes veninde Sofiannguaq der ringede for at høre om hun havde oplevet noget spændende. Da Iluuna var så søvndrunket lovede hun hende at hun ville ringe til hende senere. Da hun lagde sig igen tænkte hun igen på aftenens dejlige hændelser, men på den anden side følte hun også der var stof til eftertanke. Uden dog at tænke nærmere over det, og stadig med dejlige minder faldt hun i søvn igen.

Hun drømmer at hun passer en meget lille sød baby. Iluuna er i drømmen meget rolig og føler en stor kærlighed til barnet. Ved siden af står Iluunas forældre og søskende der smilende betragter barnet, ved siden af sengegærdet er der et stort bord. På bordet kan man se en masse æbler. Foran sig får hun øje på en mand der sammen med de andre smæskende spiser æbler. Iluuna genkender ham men kan ikke komme i tanke på hvem det er. Lige da han skal til at kikke og vender siden til, kommer der en barnepige, og da hun tager babyen som hun (Iluuna) har i sit favn vågner Iluuna forskrækket.

Da hun vågner, er hun meget forbavset, det er som om hun stadig kan mærke varmen fra babyen. Hun kommer til at tænke på hvem den mand var, der stod foran hende. Hun er forskrækket da hun ikke tidligere har drømt på den måde, men på den anden side var det dejligt sådan at havde omfavnet barnet.

Da det allerede er op ad dagen står hun op, for at blive lidt frisk går ud i badeværelset og tager lidt koldt vand.

Da hun er blevet lidt friskere tænker hun på de dejlige begivenheder fra om aftenen. Af bar spænding skynder hun sig, for de har aftalt at de skal mødes igen om aftenen, og selvom klokken ikke er så mange begynder hun allerede at gøre sig klar til om aftenen.

Hun har ingen grund til bekymring, hendes forældre er taget ind i landet og kommer ikke tilbage sådan lige med det samme. Hun udnyttede at hun var alene hjemme og spillede højt den melodi de havde danset til om aftenen. Hun er alene hjemme og da det er sommer og godt vejr er der heller ingen hjemme hos naboerne, og da det er dag kan hun roligt synge.

Det er dejligt når sommeren er som den er. Det er som om at byens ældre er rejst og at det kun er det unge der sker noget for. De samles, de mødes og dans opstår bare.

I bar glæde vender hun sig af og til mod spejlet og drømmende tager hun kosten og smådanser. Mens hun gjorde det ringede telefonen, denne gang var det hendes moster der spurgte om hun ville komme og spise om aftenen. Men Iluuna sagde og lovede at hun hellere ville komme dagen efter, og mosteren forstod hende, hun kunne mærke forventningens glæde.

Iluunas mors familie er meget knyttet til hinanden, især hendes moster da hun bar hende ind til kirken til hendes barnedåb. Ved den mindste smule er hun der altid for hende.

Selv når hendes forældre nægter hende noget opnår hun sin vilje ved hjælp af mosterens hengivenhed.

Lige siden Iluuna var lille har hun henvendt sig til hende når hun var i knibe.

Men nu hvor hun er blevet voksen er hun blevet mere selvstændig.

Hun er holdt op med at henvende sig så meget som da hun var lille, og desuden har Iluuna lært grænserne, og derfor henvender hun sig kun når der virkelig er brug for det. Hun har kun lille kontakt med sin fars familie der bor oppe nordpå, og de mødes kun sjældent om sommeren når det er muligt. Men Iluuna og hendes søskende har kontakt med deres fætre/kusiner på deres egen alder, og hun går også på gymnasiet med 2 af sine fætre. Men da de er drenge er det begrænset hvor meget de er sammen.

Da Iluunas moster har ringet kommer hun i tanke om at hun skulle ringe til Sofiannguaq. Da hun har en masse at fortælle skynder hun sig at ringe til hende. Og sikke de snakkede. Hun fortæller om aftenens begivenheder. Lina og hendes slæng der kom, Anders og de andres skænderi. Og da hun stolt nævnte at Søren havde stoppet dem begyndte hun at snakke om Søren.

Hun havde lige fra skoletiden være lidt lun på ham, men da der var tale om sådan en skoleforelskelse, var der ikke sket noget. Men da de var blevet voksne og Søren var begyndt at have kæreste var interessen ophørt, hun var jo også selv begyndt at have kærester. Da skolen var ved at være slut var de begyndt at nærme sig hinanden lidt, men så rejste Søren på skoleophold i Danmark, og da hun selv forlod sin fødeby tænkte de ikke mere på hinanden.

Men så havde hun af Sofiannguaq hørt, at han var kommet til byen og skulle være med ved sammenkomsten her i sommerferien. Sofiannguaq havde fortalt hende at hun selv var lidt vild med ham, men hun har også med glæde fortalt hende at det ikke var noget at blive uvenner over, og dette havde kun gjort Iluuna endnu mere spændt.

Iluuna fortæller glædesstrålende, at da de var ved at spise i går, havde de sendt blikke til hinanden, og i løbet af aftenen havde de nærmet sig hinanden, og da dansen begyndte slap de ikke hinanden. Alt hvad Søren havde sagt til hende havde hun fortalt Sofiannguaq, og tav heller ikke med hans mandighed og krop.

Det var som en ung der for første gang oplever en forelskelse, Iluuna forklarer at selvom hun har været sammen med andre er det som om hun for første gang føler som hun gør. Da de er rigtig gode veninder er der ingen hemmeligheder imellem dem. Hendes kære moster havde også lige fra Iluuna var lille sagt at Søren og hende passede godt sammen, og havde for sjov joket med det. Når mosteren satte i gang lod hun som om hun var pylret, selvom Iluuna kunne lide ham. Men hun var da lidt stolt over at få at vide at de passede sammen.

Da Søren er halv dansk er han på grund af sit lidt lyse udseende men alligevel høje grønlandske firkårne skikkelse ret eftertragtet af en masse piger. Og dette var Iluuna ret stolt over da de jo var sammen i går.

I den anden ende af telefonen er Sofiannguaq ikke forbavset over det, hun er meget glad. For lige siden de var begyndt at snakke om drengen, havde Iluuna ikke kunnet glemme ham og altid snakket om ham, nu var de endelig sammen.

Iluuna bliver ved at fortælle, og da hun begynder at fortælle om den sidste del af aftenen laver hun små pauser,

Da de havde fået for meget at drikke og ikke havde brugt kondom under samlejet, men uvis af hvilken grund undlod hun at fortælle dette til Sofiannuaq og lyver og siger de brugte kondom.

Det var tydeligt at Iluuna blev betænkelig, men hun overbeviste sig selv om at der ikke kunne ske noget dårligt når det kun var en enkelt gang.

Da samtalen er ved at være færdig siger Sofiannuaq at hun kan komme over og spise, da de alligevel skal gå sammen derfra og at hun derfor kikker over om lidt.

Da de var voksne kvinder og havde lært at lave mad bliver de enige om at Iluuna skal lave sin favorit ret til Sofiannuaq så hun kan smage den, og at hun kommer derover og laver den når hun har handlet ind, og de kan udnytte at Sofiannuaq er alene hjemme. De besluttede efter at være blevet enige, at de skulle have vin – Iluuna har nemlig selv vin derhjemme og bliver enige om at de kan gå den vej når de i aften skal hen til klubben og danse. Iluuna bliver i løbet af eftermiddagen mere og mere spændt da hun ved, at hun skal gense Søren. Hun håber at det bliver ligesom i går, da det var så dejligt. Men hun vil ellers glæde sig så meget for det kan jo pludselig være det modsatte.

Da hun kommer ind lægger hun mærke til at Sofiannuaq har ryddet op i deres hus, man ved jo heller aldrig hvad der kan ske. Hvis de er lidt usikre på hinanden i aften har de besluttet at gå hjem, og hvis der ikke går noget i stykker lægger forældrene ikke mærke til det. De spiller den fede melodi som får minderne frem. Det er The Connells nummer "74-75" som de hørte til sidste skoledag i folkeskolen og som de ikke kan glemme.

Så kan det nok være at de begynder at danse mens de laver mad. I de senere år er det blevet almindeligt at unge mennesker godt kan lide at spise mad der er stærkt krydret. Og Iluuna havde fået tilsendt grønlandsk mad af sine forældre, og sammen med dem hun boede på kollegium med, havde de lavet moskusoksekød og hakket rensdyrkød blandet med østens krydderier og rigtig smovset i den gode mad.

Denne aften vil de lave oksekød. Da Iluuna var ude at handle fandt hun på at de også skulle have dessert og havde købt is med frugt. De udnyttede at de var alene hjemme og begyndte at kikke i Sofiannuaqs forældres barskab og fandt en flaske whisky. Så fandt de på at de ville købe noget fløde og så lave irsk kaffe.

Derfor smutter Sofiannuaq over i kiosken og handler mens Iluuna laver mad. Da kiosken ikke havde fløde måtte hun lidt længere væk for at købe det. Under indkøbet brokkede Sofiannuaq sig over at kiosken var så gammeldags at de ikke havde noget fløde. Men de grinte bare af hende og Sofiannuaq glemte det hurtigt.

Efterhånden som madlavningen skred frem, duftede det mere og mere, og da det var klart, begyndte de at spise selvom det var ved at være lidt hen på aftenen, de tændte radioen hvor Sisimiut Tusaataat havde underholdning indtil kl. 01.

Det var så godt at de skruede højt op mens de spiste og snakkede om dagens hændelser.

Da radioen skal til at have ønskekoncert, bliver de enige om at de også vil deltage.

Men så kan de ikke beslutte sig til hvilken sang de vil ønske. Men de ender med at beslutte sig for Tracy Chapmanns "For my lover" da den er så god. De ventede spændt men lige da de ikke regnede med de ville spille den kom den. De var ved at dø af grin over at deres ønske blev spillet da den var færdig, skreg de skål. Da det var ved at blive sent besluttede de at gå.

Som altid var der allerede mange mennesker i byen, her og der var det folk der var ude at handle, fordi de ikke havde nok, og andre gik og hyggede sig med deres venner. Nogle var ligesom Iluunas på vej til dans. Da vejret var så godt kørte de ikke i taxa, solen var heller ikke gået helt ned endnu, og selv når den går ned kommer den straks op igen.

Mens Iluuna gik mødte hun deres klassekammerater som de havde været sammen med i går, da de ikke havde nok, gik de i kiosken. Da de hilste gik de hen til dem. Det var Anders og dem der var på vej ind efter øl og som i går havde fortsat festen hos Brians. Selvom Iluuna og dem var på vej til dans drejede de af og gik over til Brian.

Der er mange mennesker der hvor de går ind, men det var ok og de lyttede til radioen. Da de havde hørt at Iluuna og dem kom, kom der et velkomstbrøl.

Lige da Iluuna kom kikkede hun efter Søren, og blev ret glad og rolig da hun så, han sad i et hjørne, og hun siger til Sofiannguaq at de skal gå sammen når de skal ud.

Hun hilste på gæsterne og går hen mod Søren

Hilser og sætter sig ned. Da Søren lægger mærke til Iluuna vender han sig imod hende, da alle ser på dem og de er lidt generte begynder de bare at snakke sammen.

Iluuna sidder godt og nipper til sin drink. I sit stille sind beslutter hun at hun ikke vil være så fuld som i går, for hun vil være helt klar hvis de skal være sammen, og da hun var blevet så fuld i går ville hun ikke drikke så meget.

Gæsterne hygger sig mere og mere og begynder at danse og glemmer at de skulle ud i byen. Iluuna er så henrykt at hun bare sidder der ved siden af Søren. Søren er også glad for bare at sidde ved siden af Iluuna at han også bliver siddende. Så dukker Sofiannguaq op og er allerede blevet beruset, hun vil have Iluuna med ud og danse. Så kan det nok være at de danser, og så ser de at Søren og Anders også danser sammen og pjatter. Sofiannguaq får den idé at danse med Anders så Søren og Iluuna kan være sammen. Lige da de skulle danse stoppede musikken og værten Brian siger at de nu vil spille den sidste melodi og at de bagefter vil gå i byen. Der bliver spillet et fedt nummer med Brian Adams, "Have you ever really loved a woman". Iluuna og Søren begynder at danse med det samme, og så begynder næsten alle gæsterne at danse. Iluuna bliver genert over at Sofiannguaq gør sig til overfor Brian, for hun dansede ellers med Anders men vender sig så mod en anden og griner bare ad hende. De troede det var den sidste dans, og lige da det var rigtig dejligt, spillede de en endnu dejligere melodi.

Iluuna og Søren danser den ene dans efter den anden uden at sætte sig, og til sidst er de næsten de eneste der danser. Da de bliver bevidste om deres ensomhed kommer Søren ligesom til sig selv og stopper, og de beslutter at følge efter de andre.

Da de kommer ud er vejret pragtfuldt. Solen er ved at gå ned og man kan ikke undgå at bemærke at skyerne er lyserøde. Det er som om det er med til at gøre alt det dejlige endnu mere pragtfuldt. Søren bemærker det flotte stille vejr og har ikke længere lyst til at gå med de andre, og spørger om Iluuna ikke hellere vil gå en tur sammen med ham. Iluuna er ganske tilfreds med hans spørgsmål, men uden at virke for ivrig siger hun ja, og de begynder at gå mod den mest øde del af byen.

De bemærker at de er alene og at de er en smule fulde men uden tøven går de og småsnakker.

De begynder at drøfte hvad der skete i går, og de fandt ud af at de begge havde nydt det. Især Iluuna har glædet sig til at gense Søren og da hun fandt ud af at han havde følt det samme følte hun ro i sig. De beslutter derfor at gå hjem til Iluuna. De er så glade og snakker med hinanden og har travlt med at komme hjem.

Iluuna føler sig som den lykkeligste i hele verden, og hun bliver helt rød i kinderne ved tanken og at de er alene sammen, når man tænker på alle de unge piger der er vilde med ham. Iluuna er så lykkelig, at hvis hun havde været alene ville hun skribe af fryd i vilden sky, og hun ville give sin gode veninde, Sofiannguaq et stort knus.

Men da hun går her sammen med Søren vil hun ikke lade ham vide hvordan hun har det og hun lægger bånd på sig selv.

Da de kommer ind, er de lidt i stuen inden de går ind på Iluunas soveværelse. Med vilje spiller Iluuna den melodi fra i går da de dansede og de stod helt tæt sammen lænet krop mod krop.

De ser på hinanden og kommer endnu tættere på hinanden og kysser, der er ingen der siger noget.

Udenfor kan man høre småfuglene begynde at synge, og solen er allerede begyndt at komme frem. Sydfra kan man se mørke skyer komme tættere mod byen, og det er tydeligt at det vil blive regnevej.

Men de unge mennesker der har det så dejligt, har slet ikke tid til at lægge mærke til alt dette.

Når man er ung og rigtig forelsker sig er alt andet ligegyldigt, ligesom dette ordsprog: "Kærlighed gør blind".

Mon disse to unge er "blinde"? Mon Iluunas drøm bliver til virkelighed?

Hvad vil hun gøre hvis det sker? Hun er jo ikke klar til at få et barn, hun har jo slet ikke tænkt på alt dette og hvad der skal ske.

Hun har heller ikke tænkt på hvad hun vil være, hun er jo først lige begyndt at læse/gå i skole. Hun ved godt hvad der kan ske hvis hun får en abort, og hvis hun får barnet, skal hun så stoppe i skolen?

Forfatterens efterskrift

Der er mange unge i vort land der bliver gravide uden at havde planlagt det, ja selv blandt helt unge ned til konfirmationsalderen bliver der flere og flere der bliver gravide. Denne lille historie berører dette emne. Selvom Iluuna ikke er meget ung, så er hun jo først lige begyndt skolegangen, og der er man jo slet ikke klar til at få børn, og det har hun jo slet ikke tænkt på.

Jeg vil ikke komme dybere ind på dem der bliver gravide, men blot berøre det i denne historie, for de unges følelser spiller jo også ind. Det er en enkel historie at læse, men når man tænker på Iluunas drøm, giver den stof til eftertanke. Selvom indholdet er enkelt er der stof til eftertanke og mange ting at bemærke. Sommerferien varer lidt over en måned, men for unge piger kan den periode ændre pigens liv fuldstændig.

Oqaluttuareqqiisoq: Anna Lise Kreutzmann, Ilinniuisiorfik, 2001

Ukiusooq meeqqat silami pinnguarput. Nukappiaqqat naaligarput, niviarsiaqqat allanik pinnguarput. Nukappiaqqat ilaata naalitani eqqunngitsoorpaa. Niviarsiaaraq sorluuisigut eqqorpaa, taannalu aaverluni toquvoq.

Niviarsiaqqap angajoqqaavi Maalia Magdaliina Aapakulu assut aliasupput. Maalia Magdaliina sinnattortalerpoq. Taamaannerani aavartut tuttunik pisaqarnaveerput. Qasugamik ingillutik issumik tuttuusaliorput.

Aavartut tuttussimasorsuullutik tikipput. Aapakup nuliama sinnattui upperilerpai.

Kangerlussuatsiaamut uteramik nuliama sinnattui puigunngilai. Aapaku nikalloriartuinnarpoq, kiisa qajartussaarpooq.

Ukiartoq Aapakup nuliata nunaqqatini oqarfigai ullumikkut qajartussanngitsut, anorersualissammanngooq.

Aarimmi silageruttortoq anorersualersimavoq! Qatsormat inuit Aapakukkunnut qujajartorsimapput. Nunaqqataasa Aapaku nulialu upperfigilerpaat.

Qujajartortut illu ulikkaarmassuk Aapakup tussiut appippaa. Naagamikku toqusortatik tussiarfigaat. Ilerfit iloqqasunngorlutik tussiarfigaat. Peqataasut assut qiasunngusimapput. Aapakup nunaqqatini uppertilerpai, inuillu oqarfigai pisatik tamaasa imminnut majuuttalissagaat.

Ukiukkut angutit upperniarnermik kiisa qajartussaarpooq. Peqqumaatitik kisiisa inuussutigilerpaat.

Aapaku peruttulermat avannaaniit kujataaniillu umiarpasuit ornigartalerpaat upperfiartorlugu.

Ukiukkut putsut marluk takulerpaat. Putsup qernertup nalaanit inngerpaluk, putsullu qaamasup nalaanit tussiarpaluk tusaalerpaat.

Inuit Aapakukkunnut katersuuttartorsuusimapput. Isersimasut ilaat qiasunngulerluni qialeraangat tamarmik qissatilerarsimapput.

Qiangaaminngooq kakkissuatik natermut iikkamullu issungiukkaangamikkit, qangagooq tukkaangamik misarpallak!

Ilaa illalerput ilaasa illaqatigisarpaat, allaat qitutsittorsuanngorlutik pisarsimapput. Aapaku oqaluussigaangat tusarnaartut qiasunngusarsimapput.

Arnartaasa inuunermut naassaangitsumut pinissartik qilanaarlugu pississaartorsuusimapput. Pississaaleraangaminngooq iviangersuisa timaanut tuttarneri nipitusaqaat.

Aapakup arnat "ajortaajartarsimavai". Illup iluani tuttup amianik saagulluni arnat tiingaffigisarsimavai. Soorunamigooq Aapaku meerarpasuaqalersimavoq.

Arnaq uillarneq pualasooq avannaaniit tikittoq Aapakup "ajortaajarussimagaluarpaat", itigarmagu nunaqqataasa arnaq taanna pimmatigisimavaat.

Angutit arnaq qungasiatigut ujarattaleriarlugu ipitissimavaat. Angutip allap nunaqqatini taamaalio-reermata peqataannngitsup arnaq ipeqqasoq naammattooramiuk assai taliilu ujaqqamik kaattarsimavai sequmillugit. Aapakumunngooq iluareqqusaarluni taamaaliorpoq.

Oqaluttuaq Maniitsup avannaani Kangerlussuatsiaami 1789-ikkut missaanni pisimasuuvoq. Aapakukkut nunaat Illunik ateqarpoq.

Maanna taanna inoqanngilaq. Aapaku ukioq 1789-90-imi upperineeruppoq, tassagooq arnanik ikkatilliisarnersua nunaqqataasa naammagileramikku.

SULIASSAT

Suleqatigiit A

1. Sooruna Aapaku taamak pissaaneqartigisoq ?

2. 1780-kunni kalaallit suut upperivaat ? – Sooq ?

Suleqatigiit B

1. Oqaluttuamut multible choise-apeqqutiliorneq

Suleqatigiit C

1. 1780-kunni inuunerup ullumikkumut naleqqiullugu assigiinngissutai

Suleqatigiit D

1. Oqaluttuami uiguutit atorneqartut allattorsigit

Suleqatigiit E

1. Oqaluutit ulluinnarni atorneqarsinnaasut allattorsigit

Suleqatigiit F

1. Arnaq uillarneq ilisaritissiuk

2. Arnap uillarnerup pineqarnera isummerfigisiuk

Aamma sammineqarsinnaasut

1. Isiginnaartitsissut
2. Titartakkat (tegniserie)
3. Nammineq ujarleritsi

Aapaku (Habakuk)

Aapaku

Det er vinter og børnene leger udenfor.

Drengene skyder med bue og pil, pigerne leger noget andet. En af drengene rammer ikke sit mål med pilen. Han rammer en pige i næseborene, og denne forbløder og dør.

Pigens forældre Maalia Magdaliina (Maria Magdalene) og Aapaku bliver meget kede af det. Maalia Magdaliina begynder at drømme. I drømmen fanger dem der er afsted på rensdyrjagt ingen rensdyr. Da de er trætte sætter de sig ned og lader som om at tørven er rensdyr.

De der er på rensdyrjagt ankommer og har fanget rensdyr. Aapaku begynder at tro på sin kones drøm.

Da de kommer tilbage til Kangerlussuatsiaat kan han ikke glemme sin kones drøm. Aapaku bliver mere og mere mismodig, og til sidst holder han op med at ro i kajak.

Da det blev efterår sagde Aapakus kone til deres medborgere på bopladsen at de i dag ikke skal tage ud med kajak da det bliver storm.

Og se selv om det var fint vejr begyndte det at storme!

Da det blev stille vejr gik folk hen til Aapakus for at takke dem. Bofællerne begyndte at tro på Aapaku og hans kone.

Da huset var fyldt med gæster stemte Aapaku i med en salme. Da de var færdige med den gik de ud for at synge for deres døde. De omkransede gravene og begyndte at synge for dem. Deltagerne var alle grædefærdige.

Aapaku omvender alle sine bofæller i den kristne tro, og siger til folk at de skal bringe alle deres ejendele op til sig.

Da det blev vinter, holdt mændene op med at ro i kajak fordi de var blevet så troende. De begynder at leve af deres forråd.

Da Aapaku var i sin bedste alder kom der mange både fra nord og syd for at komme i den kristne tro.

Om vinteren så de to skyer. Fra bunden af den sorte sky begyndte lød der sang, og fra bunden af den lyse sky kunne de høre salmesang.

Folk var begyndt at samles hos Aapakus. Når en af gæsterne begyndte at græde begyndte de alle sammen at græde.

Det siges at de græd så meget at snot blev slynget rundt på gulv og vægge, og når de trådte ned i det plaskede det!

Når en af dem begyndte at grine begynde de alle sammen at grine, og engang imellem knækkede de fuldstændig sammen af grin.

Kvinderne glædede sig så meget til at skulle leve i al evighed at de begyndte at hoppe rundt. Når de begyndte at hoppe rundt kunne man høre deres store bryster klaske mod kroppen.

Aapaku havde "syndet" med kvinderne. Han lavede et stort gardin af rensdyrskind inde i huset og opførte sig liderligt overfor kvinderne. Og selvfølgelig fik Aapaku en masse børn.

Aapaku forsøgte ellers at synde med en tyk enke der kom rejsende til fra nord, men hun afviste ham og bopladsfællerne begyndte at drille hende.

Mændene bandt en sten om hendes hals og druknede hende. En mand der ikke havde været med til dette, fandt den druknede kvinde og knuste hendes hænder og arme ved at hamre på dem. Dette havde han gjort for at tække Aapaku.

Historien skulle være sket omkring 1789 nord for Maniitsoq i Kangerlussuatsiaat. Det område hvor Aapaku og dem boede, hedder Illu.

Der bor ingen der nu. Folk holdt op med at tro på Aapaku i 1789-90, for det siges at bopladsfællerne havde fået nok af hans skødesløse behandling af kvinderne.

Apummit ilusilersukkat alutornartut

Sermitsiaq, nr. 12 2003:

Pinngortitaleriffik ilusilersugaq "Natur" atorlugu "Figurativ"-ini ajugaasuvoq

All. Irene Jepsson

- Ulluni sisamani takorluuisinnaanersi atorsimavarsi, oqartariaqarpungalu ilusilersorsimasasi ajasoornartorujussuusut. Qujanarlu ilusilersukkanik taama kusanartigisunik tunisimagatsisut.

Nuummi apummik ilusilersuinerit qulissaat, aappasaanik timersortarfissuup Inussiviup eqqaani ingerlanneqartoq naammassillugunalliuttorsiualaarnermi Nuup kommuniata borgmesteria Agnethe Davidsen taama oqarpoq.

Nuummiut aprilip aallartinnissaata tungaanut Inussiviup eqqaanut pisuttuarlutik ilusilersukkat 48-it kusanartut takusinnaajuarallasavaat.

Norgemiit, Sverigemiit, Danmarkimiit Kalaallit Nunaaniillu peqataasut 208-it aputerujussuit atorlugit eqqumiitsulianik kusanarluinartunik sanasimapput.

"Figurativ"-ini ajugaalluavippu Pinngortitaleriffimmeersut.

Taakkua aalisartoq umiatsiaani ulikkaavillugunalliuttorsiualaarnermi pisaqarsimasooq sanasimaavaat.

Ilusilersugaq allatoortoq

Pinngortitaleriffimmeersut ningiuat Jette K. Mortensen:

- Suna sanassanerlugu nalugaluarpaput. Siullermik nannut marluk imminnut eqissimasut takorlooraluarpavut, tamattali aalisakkanut tunngasunik suliaqaratta ilusilersuissalluta aalajangiinnarpugut.

- Uagut sanaarput allat ilusilersugaannit allaanerujussuuvoq. Sorpassuit ilanngussorpavut, tamakkulu ilusilersornerat ajornaku-soortorujussuuvoq.

- Ilusilersugaq assigiinngitsunik nassuiaaserneqarsinnaavoq. Ilaatigut aalisapilunnermik aammali pinngortitarsuup peqassusersuanik isumaqartinneqarsinnaalluni, Jette K. Mortensen oqarpoq.

Aqutsisuusup saniatigut aamma sanaqataapput Lotte Hatting, Marie Poulsen, Ole Kristensen aamma Rikke Frandsen.

"Non-figurativ"-ini ajugaasuupput ilusilersueqatigiit eqqumiitsumik "Grøn suzuki til salg uden syn"-imik, sanasimallugu "Nedslag ved hurtig handel".

Ilusilersueqatigiit tassaallutik Per Knudsen, Piet Stig Hansen; Jens Peter B. Henriksen aamma John Bak.

Eqqarsallaqqinnerit ajugaapput

Oqartariaqarpoq Nuummi qulissaaneerluni apummik ilusilersuineri peqataasut tarmik isumassarsiullaqqilluinnarsimasut.

Ilusilersukkat ilagaat "Allu", tassaniillutik puisit sikup ataaniittut, sikullu qaavani nanoq puisimik puisussamik utaqqisoq.

Massa bowlingkuglerujussuit, uummaterujussuit, tupilaat, sikuliarujussuit allallu kusanartorpassuit.

Nuummi apummik ilusilersuinerit 11-issaat 2004-mi martsip 20-anniit 23-iannut pisussat aalajangiunneqareerpoq.

Suliassaq 1

Qallunaatut qanoq isumaqarpat?

takorluuisinnaaneq _____
ajasoornartorujussuusut _____
tunisimagatsigut _____
nalliuttorsiualaarnermi _____

takusinnaajuarallassavaat _____
eqqumiitsulianik _____
allatoortoq _____
ulikkaarvillugu _____
eqjissimasut _____
takorlooraluarpagut _____
allaanerujussuuvog _____
ajornakusoortorujussuuvog _____
aalisapilunneq _____
taaguutilik _____
ilusilersueqatigiit _____

Suliassaq 2

Apeqqutit akikkit

1. Ukiut qassissaat apummik ilusilersuineq ingelanneqarpa?

2. Ulluni qassini ilusilersuippat?

3. Ilusilersukkat sumi sananeqarpat?

4. Ilusilersukkat qassiuppat, inuillu qassiuppat?

5. Suminggaanniit peqataasoqarpa?

6. Pinngortitaleriffimmeersut suna sanasimavaat?

7. Suna ajornakusoorsimava?

8. Ilusilersukkap suna takutippaa?

9. "Allu"-mi suna takuneqarsinnaava?

10. Qaqugu apummik ilusilersuisoqaqqissava?

Puigukkat

Akki – atuffarissarta 4D-2. Allaqqiisoq: Anna Lisa Kreutzmann, Ilinniusiorfik, 2004. Qallunaatuua: Delfinøen

Qupperneq 2

Amerikap sineriaata ilaani indianerit pinngitsaalisallutik nunaminnit qeqertamit qimagutinneqarput.

Qupperneq 3

Inuit qimagutinneqaramik tuaviorsimaqaat, taamaalillutik meeqqat marluk puigorneqarlutik. Puigukkat tassaasimapput indianerit høvdingiata pania ernalu.

Qupperneq 4

Meeqqat kisimiileramik qimmit nujuartat akornanni inuulerput, nammineerlutillu inuuniartariaqalerlutik.

Qupperneq 5

Nunaqarfitsik ujarlugu aallartipput. Sila sioqqanik anorlermat isigisaat pitsaavallaanngilaq. Nunaqarfitsik tammaramikku qaqqat akornanni oqquinnarput.

Qupperneq 6

Tassani issiarusaarput. Taarsivoq qaammallu nuilluni. Anori sakkukillimmat qaammatip qaamarnga iluaqutsiullugu nunaqarfitsik nassaaraat.

Qupperneq 7

Nunaqarfimmi toqqit inoqanngillat. Qanilligamik nipimik eqqumiitsumik tusaasaqalerput, soorlu inuup kamippaqanngitsup arpanneratut nipilimmik.

Qupperneq 8

Meeqqat isumaqaralarput anorip nipigigaa. Taava toqqit akornanni takulerpaat qimmit nujuartat arlallit. Qimmit meeqqat takugamikkit miagguujutigalutik qimagupput.

Qupperneq 10

Nunaqarfik inuerummat qimmit nujuartat takkussimapput. Nerisassaasinnaasut nerisimavaat. Meeqqat nerisassaarupput, nerisassaminnik sivisuumik ujarlerput.

Qupperneq 12

Orpikkat iluaqutsiullugit ikumatitaliorput. Aqaguani nerisassaminnik ujarlerput, qaqqap qaavani naajat manniinik katersipput. Aalisagaaqqanik aalisarput. Ujaqqat saattut iluaqutsiullugit pisaminnik siaasaapput. Ulloq taanna nerilluarput.

Qupperneq 14

Unnuakkut qimmit nujuartat takkuteqqipput. Qattunermut pillutik miaggoorneri tusaasinnaavaat, tarrullu ataani isaasa qaamaneri ersillutik. Meeqqat erseqaat.

Qupperneq 15

Ullut ilaanni nukappiaqqap aleqani oqarfigaa: “Neriuppunga ilagut uteqqissanngitsut, maani marluinnaalluta inuunerput nuannaraara”.

Qupperneq 16

Aleqaata pivaa: “Sooruna?” Nukappiaqqap akivaa: “Uanga høvdingip erneraanga, taamaattumik toqoreermat uanga naalaganngorpunga. Naalagarlu naalanneqartussaavoq”.

Qupperneq 17

Aleqaata pilerpaa: “Kisiannimi angutinngoqqaassaait. Ileqqut malillugit orpikkanik iperartoqqaassavakkit uniaaluillu inaannut qilerlutit!”

Qupperneq 18

Nukappiaraq annilaajummermat aleqaata oqarfigaa anguteqanngimmat taamaalorsinnaani. Aqaguani iteramik nukappiaraq peqanngilaq.

Qupperneq 20

Aleqaata ujarlpaa. Ujarlerluni takulerpai qimmit nujuartat arlallit qaninnguugaqartut. Qanilligamigit takulerpaa aqqalussani nunami nalasooq.

Qupperneq 22

Aleqaata annilaaqaluni takuaa aqqalussani torlummigut itisuumik ikeqartoq. Aqqaluaa nikissanani nalavoq. Timaatigut takusinnaavaa arlalinnik ikeqartoq. Sivisuumik toqungasimavoq.

Qupperneq 23

Aqqalussami eqqaani takuai qimmit nujuartat marluk toqungasut. Nukappiaqqap toqussimavai. Aqqalussani kissumiarlugu illuikkamukaappaa, unnuarlu naallugu paaqqutaralugu. Niviarsiaraq kisi-miilerpoq – qimmit nujuartat akornanni.

Suliassaq 1

Oqaatsit nutsikkitt

1. Qeqertaq	2. Kisimiipput	3. Nunaqarfik
4. Qimmit nujuartat	5. Qaqqat akornanniipput	6. Sioqqat
7. Aallarput	8. Anorlerpoq	9. Inoqanngilaq
10. Nipi	11. Amerikap sineriaa	12. Qaammatip qaamarnga
13. Qimagupp nutsikkitt ut	14. Tupeq - toqqit	15. Nerisassat
16. Sivisuumik	17. Ujarlerput	18. Orpikkat
19. Ikumatitaaq	20. Naalagaq	21. Erseqaat
22. Ullut ilaanni	23. Neriuppunga	24. Oqarfigaa/oqarfigivaa
25. Nuannaraara/ nuannarivara	26. Naajat mannii	27. Uniaaluit
28. Peqanngilaq	29. Takulerpai	30. Ikeqarpoq
31. Toquvoq	32. Toqussimavai	33. Kisimiilerpoq
34. Takusinnaavaa	35. Unnuaq naallugu	36. Arlalinnik

Suliassaq 2

Eqqorpa? – Eqqunngila?

	Aap	Naamik
1. Oqaluttuaq qallunaatut Delfinøen-imik ateqarpoq		
2. Allaqqiisoq Lise Lennert Olsen-imik ateqarpoq		
3. Amerikap sineriaata ilaaniippugut		
4. Indianerit napparlutik toqupput		
5. Indianerit qeqertami najugaqarput		
6. Qup. 2-mi umiarsuit tallimaapput		
7. Inuit qimagutinneqaramik qiapput		
8. Meeqqat marluk puigorneqarput		
9. Høvdingip panii marluk puigorneqarput		
10. Qup. 4-mi qimmit nujuartat sisamaapput		
11. Meeqqat marluk qimmit nujuartat akornanni inuulerput		
12. Meeqqat nunaqarfisik tammaavaat		
13. Sila sioqqanik anorlerpoq		
14. Qup. 6-mi meeqqat nunaqarfisik nassaaraat		
15. Nunaqarfimmi toqqit marluupput		
16. Nunaqarfimmi toqqit inoqarput		
17. Toqqit akornanni qimmit nujuartat pangalipput		
18. Qimmit nujuartat nunaqarfimmi nerisassat attorsimanngilaat		
19. Meeqqat sivikitsumik nerisassanik ujarlerput		
20. Orpiit iluaqutsiullugit ikumatitaliorput		
21. Qaqqap qaani naajat manniinik katersipput		
22. Meeqqat eqalunnik aalisarput		
23. Meeqqat siatsiveqarput		
24. Qimmit unnuakkut qattunermut pillutik neripput		
25. Qup. 14-imi meeqqat erseqaat		

26. Nukappiaraq neriuppoq ilatik uteqqissanngitsut		
27. Nukappiaraq naalaganngorusuppoq		
28. Niviarsiaqqap nukappiaraq aleqarivaa		
29. Nukappiaraq angutinngussaguni iperartorneqarluni kakiorneqassaaq		
30. Qup. 18-mi nivarsiaaraq ammip qaavani issiavoq		
31. Qup. 18-mi aqaguani nivarsiaaraq peqanngilaq		
32. Nukappiaqqap aleqaa ujarlerpoq		
33. Nukappiaraq qaqqami nalavoq Nukappiaqqap qimmit nujuartat marluk toqussimavai		
34. Nukappiaraq arlalinnik ikeqarpoq		
35. Niviarsiaqqap aqqalussani amaalugu illuikkamukaappaa		
36. Niviarsiaqqap unnuaq naallugu aqqalussani paarivaa		
37. Niviarsiaaraq kisimiilerpoq		
38. Niviarsiaaraq qimmit nujuartat akornanni inuulerpoq		
39. Atuagaq ukioq 2004-mi saqqummerpoq		

Suliassaq 3

A. Suliassaq 1-mi eqqortut qallunaatuunngortikkit

B. Suliassaq 1-mi eqqunngitsut ajunngitsumik allakkit

Puigukkat

(På danske: Delfinøen)

De glemte

Qupperneq 2

Et sted ved Amerikas kyst, blev indianerne tvunget (med tvang) til at forlade deres landområde på en ø.

Qupperneq 3

Folk havde meget travlt med at flytte, og derfor blev to børn glemt.
De glemte var høvdingens datter og søn.

Qupperneq 4

Da børnene blev alene begyndte de at leve sammen med vilde hunde, da de var nødt til at skulle leve (klare sig) alene.

Qupperneq 5

De begynder at lede efter deres boplads. Da der var sandstorm var deres udsyn ikke særlig godt.
Da de ikke kunne finde deres boplads søgte de derfor bare læ mellem bjergene.

Qupperneq 6

Her sad de så et stykke tid.
Det blev mørkt og månen kom frem.
Da vinden blev svagere fandt de i måneskinnet frem til deres boplads.

Qupperneq 7

På bopladsen er der ingen i teltene.
Da de nærmede sig hørte de en underlig lyd, det lød som en person der løb uden fodtøj (kamikker).

Qupperneq 8

Børnene troede det var lyden af vinden.
Så fik de øje på de vilde hunde mellem teltene. Da hundene så børnene stak de i et hyl og løb væk.

Qupperneq 10

Da bopladsen var mennesketom var hundene dukket op. De havde spist hvad der var spiseligt.
Børnene havde ikke mere mad, de leder længe efter noget mad.

Qupperneq 12

De udnytter buskene og laver bål af dem.
Næste dag leder de efter mad, på toppen af fjeldet samler de mågeæg. De fisker også småfisk. Ved hjælp af nogle flade sten steger de deres fangst.
Den dag spiste de godt.

Qupperneq 14

Om natten dukker de vilde hunde op igen.
De anbringer sig på en høj og de kan høre de hyl, og i mørket er der lysende øjne tydelige.
Børnene er meget bange.

Qupperneq 15

En dag siger drengen til sin storesøster:
"Jeg håber ikke vores familie kommer tilbage, jeg kan godt lide vort liv alene her".

Qupperneq 16

Hans storesøster siger til ham: "Hvorfor dog det?" Drengen svarer hende:
"Jeg er høvdinges søn, og da han er død er det derfor mig der er blevet leder.
Og en leder adlyder man".

Qupperneq 17

Hans storesøster siger så til ham: " Men så skal du jo først blive en mand. Det er skik at jeg skal piske dig med buske og binde dig til en myretue!"

Qupperneq 18

Da drengen blev bange sagde hans storesøster til ham, at da der ingen mænd var, kunne hun ikke gøre det.
Da hun næste dag vågnede, var drengen væk.

Qupperneq 20

Storesøsteren leder efter ham. Mens hun leder får hun øje på adskillige vilde hunde der holder sig til noget.
Da hun kommer nærmere ser hun sin lillebror ligge på jorden.

Qupperneq 22

Hans storesøster er bange og ser at hendes lillebror har et stort sår i næseboret.
Hendes lillebror ligger uden at røre sig.
Hun kan se adskillige sår på hans krop.
Han har været død længe.

Qupperneq 23

I nærheden at sin lillebror, ser hun to døde vilde hunde. Drengen har dræbt dem.
Hun bærer sin lillebror til hytten, og hele natten passer hun ham.
Pigen bliver nu alene – mellem de vilde hunde.

Hans Hedtoftip umiunera

Minittornerit 6 (Qup. 50-53), Ilinniusiorfik, 2002

Eqqaaneqarnerat ataqqinartuuli!

1959-imi Atuagagdliutini immikkut naqitami taama qulequtaqarpoq.

Pineqarpoq umiarsuaq Hans Hedtoft Kalaallit Nunatta Isuani januarip 30-ani 1959-imi umiusoq. Hans Hedtoft Danmarkimukalerluni Qaqortuminngaanniit 29.januar nal. 21.15 aallarpoq. Umiarsuup inuttarai angutit 40-t ilaasullu 55-it. Taakkunannga meeqqat arfinillit arnallu 19-it. Ilaasut ilagaat taamanikkut nunatta Qallunaat Nunaanni inatsisartunut ilaasortarititaa ilinniartitsisoq atuakkiortorlu Augo Lynge.

Taamanikkut suli timmisartumik angalaneq nalinginnaanngilaq. Hans Hedtofti sananeqarami oqaatigineqarpoq, umiarsuarni Kalaallit Nunaata Europallu akornani angalasartuni, pitsaanerpaajullunilu mutiunerpaajullunilu akisunerpaajusoq.

Suut isumannaallisaataasinnaasut tamarmik atorneqarsimapput. Radio, radari, itissusersiut, pujorsiut, nasittarfik kiassagaq matoqqasoq, maskiina pitsassuaq ilaalu ilanngullugit – tamarmik pitsaaner-siukkat. Sikusiornissamut pladersuit 25 millimeterisut issussusillit qalliutigai. Tamarmi qaleriinnik qal-liusersugaavoq. Naqqani init imermit isaaffigineqarsinnaanngitsut arfineq marluupput - ataaseq immakkaluarpak kivisinnaanani.

Knobit 14-it ingerlasinnaavoq (24 km/t) - taamani umiarsuarni atorneqartuni sukkanerit ilagaat. Annanniutit pingasuupput, tamarmik immikkut 35-nik ilaasoqarsinnaasut. Saniatigut umiatsiaaraq motorilik ataaseq gummibådillu aqqaneq marluk pigineqarput, tamarmik radiollit.

Hans Hedtofti Qaqortumiit aallalermat, silassap atuarneqarnerani anorersualeritussasoq ilaatigut nittaattarluni isikkivialu naammaannassasoq oqaatigineqarpoq.

Anorersualerporlumi.

Nal. 13:56 Hans Hedtoft ikioqqulluni SOS kalerrisaarutigaa. Umiarsuaq iluliarsuarmut aporsima-voq. Umiarsuaq putusimagami maskiinaqarfimmigut immakkiartulersimavoq.

Umiarsuit pingasut eqqaaniillutik nalunaarput. “Transatlantic”, “Poseidon” kiisalu “Cambell”.

Anorersuatorsuavoq apilluni iluliaqarlunilu.

“Poseidon” qaninnerpaammat ikiueqqullugu Hans Hedtoftimiit qaaqquneqarpoq. Taamaalisorlu umiarsuaq alla „Johannes Kruss” nalunaaruteqarpoq qaninnerulluni aggilerararlunilu.

Hans Hedtoft kalerrisaarummik qummoroortitsigaluarpoq, kisianni takuneqanngilaq nittaattorsuul-luni isikkiviloqimmat.

Timmisartut qulaavaagaluarpaat takusinnaanaguli.

Umiarsuit Hans Hedtoft Johannes Krussilu imminnut radiukkut attavigisaqattaakkaluarpak, nagga-taatigulli Hans Hedtoft nipaaruppoq tutsiuteqqinnanilu.

Taamaalinerani unnukut nalunaaqutaq arfininngorpoq.

Ulloq taanna aallarniutigalugu ujarlerneq aallartippoq. Ujarleraluarneq sunnguamilluunniit nas-saarfiunngilaq. Taamaallaalli ukioq ataaseq qaangiummat, annanniut nigaliusaq Hans Hedtoftimik allaqqasoq ataasinnguaq kisiat Islandimi nassaarineqarpoq.

Taamani pisoq alianartog inuit ilaata ima oqaluttuaraa:

Ullaakkut itileriallarama angajoqqaakka, igalaaq ammaruloorlugu, silammut qinertut. Aperaakka sunersut. “Sunngilagut, innaqqiinnarit suli unnuaavoq!” Oqarfigaannga. Immaqa annilaaqqunanga.

Taamani aatsaat arfinilileeqqammerama eqqarsaatigeqqinnagu innaqqippunga sinilerlungalu.

Ukiup affaa qaangiuttoq oqaluttuartut tusarnaalerpakka:

“Upernaaq naasaarfigitikkatta.”

Tusarnaartut uikkamik.

“Qanoq?”

“Taamani ullaaralaannguaq itileriallaratta atitsinni illumiit naalungiarsuk qiarpalulluni illutta tungaa-

nut ingerlarpaluttoq. Qaliani igalaaq qiverlugu tusarnaaratsigu - qanilliarorami, qanilliarorami illorput tikillugulu kiisa illutta qaavanut perpallappoq. Tassalu nipaarulluni. Soorunami misissuigaluaratta soqanngilaq. Sunaaffa ukiup affaa qaangiuppat “Hans Hedtofti” umiuniartoq.

“Aat?”

“Aap, aammagooq ilaaqataasussat ilaat aallangajalerluni ilaqtaminik tamanik qaaqqusilluni inuulluaqqusisimasoq. Soorlumigooq nalunngikkaa ajunaartussaalluni.” Aammagooq Qaqortumi angut ilaasussaagaluarluni kuffertini ikineqareersoq uniinnarsimavoq.

Oqaatsit nassuiaataat:

Umiusoq – umiarsuaq kivisoq

isikkivilummat – (silarlunnermit) takusassaqaqngimmat

Suliassaq A

1. Oqaatsit qallunaatuunngortikkitt

2. Oqaatsit najoqqutami nanikkitt

Qqaaseq	Qallunaatut isumaa	Quppernermi titarnermi...
1. Umiunera		
2. Ataqqinartuuli		
3. Ilaasut		
4. Nalinginnaanngilaq		
5. Akisunerpaajusoq		
6. Taamanikkut		
7. Nasittarfik		
8. Pujorsiuut		
9. Ujarlerneq		
10. Pineqarpoq		
11. Annanniutit		
12. Nittaattarluni		
13. Ullaaralaannguaq		
14. Kalerrisaarutigaa		
15. Isikkiviloqimmat		
16. Sunnguamilluunniit		
17. Naasaarfigitikkatta		
18. Igalaaq qiverlugu		
19. Nigaliusaq		
20. Annilaaqqunanga		

Suliassaq B

Oqaaseqatigiit qallunaatuunngortikkit.

1. Anoreresuatorsuuvoq apilluni iluliaqarlunilu

2. Naggataatigulli Hans Hedtoft nipaaruppoq tutsiuteqqinnanilu.

3. Sikusiornissamat pladersuit 25 millimeterisut issussusillit qalliutigai.

4. Timmisartut qulaavaagaluarpaat takusinnaanaguli.

5. Aammagooq Qaqortumi angut ilaasussaagaluarluni kuffertini ikineqareersoq uniinnarsimavoq.

6. Pineqarpoq umiarsuaq Hans Hedtoft Kalaallit Nunatta Isuani januarip 30-ani 1959-imi umiusoq.

7. Suut isumannaallisaataasinnaasut tamarmik atorneqarsimapput.

8. Eqqaaneqarnerat ataqqinartuuli!

Suliassaq C

Apeqqutit akikkit

1. Hans Hedtoft suua?

2. Hans Hedtoft qanga umiiva?

3. Umiuneq sumi allaaserineqarpa?

4. Hans Hedtoft sumit sumut aallarpa?

5. Qassinut aallarpa?

6. Umiarsuaq qassinik inuttaqarpa?

7. Umiarsuaq qassinik ilaasoqarpa?

8. Meeqqat qassiuppat?

9. Augo Lynge sooq taaneqarpa?

10. Hans Hedtoft qanoq sukkatigisumik ingerlasinnaava?

11. Hans Hedtoft sooq 25 millimeteriusunik pladelersorneqarsimava?

12. Umiarsuup isumannaallisaatai taagukkit.

13. Januarip 30-ani 1959-mi sila qanoq ippa?

14. Hans Hedtoft Kalaallit Nunaata sortaani umiuva?

15. Hans Hedtoft nal. 13:56 sua?

16. Hans Hedtoft qanoq ililluni kalerrisaariva?

17. Hans Hedtoft qanoq ililluni umiuva?

18. Umiarsuit qassit sorliillu eqqaaniippat?

19. Umiarsuaq sorleq Hans Hedtoftimut qaninnerua?

20. "Johannes Kruss" oqaluttuariuk.

21. Hans Hedtoft "Johannes Kruss"-ilu imminnut qanoq attavigeqattaarpat?

*Skibet, der forliste på sin jomfrurejse
Hans Hedtoft's forlis minder meget om det, der
overgik "Titanic". Begge var ude på deres jom-
frurejse. Begge stødte mod et isbjerg. Begge
blev betragtet som synkefri.*

*Den januardag i 1959, da skibet, der bar den
danske statsministerens navn, forsvandt i en
storm syd for Qaqortoq, huskes med smerte af
mange i Danmark og Grønland. I Frelserens
Kirke (Qaqortoq) hænger en mindetavle med
navnene fra de forsvundne – men også et af de
meget få minder fra skibet har fundet plads i
kirken. Det er en redningskrans, der længe efter
skullede i land på kysterne syd for Qaqortoq.*

Konstruktionsmæssigt var Hans Hedtoft bygget med en forstærket stævn samt inddelt i syv vandtætte rum og det skulle ifølge beregningerne kunne holde sig flydende, selvom det ene rum blev fyldt med vand. Bunden var dobbelt i hele skrogets længde og hele skibskonstruktionen opfyldte tidens strengeste krav til et ishavsskib.

Skibet var på 2800 bruttoregister ton. Skibet var velforsynet med redningsbåde, tre 25 personers af letmetal redningsflåder, to 20 personers af metal samt fire 12 personers selvoppustelige gummiredningsflåder med automatiske nødsendere.

Til Julianehåb på rekordtid

Hans Hedtoft's jomfrurejse startede med afsejling fra København den 7. januar 1959, og rejsen til Julianehåb blev gennemført på rekordtid. I Grønland anløb Hans Hedtoft derefter Godthaab, Holstensborg og Sukkertoppen inden returrejsen fra Julianehaab mod København begyndte den 19. januar kl. 21.15.

Ombord var foruden de 40 besætningsmedlemmer i alt 55 passagerer, voksne og børn, heriblandt folketingsmand Augo Lynge.

Fra Julianehaab sejlede Hans Hedtoft sydpå over Julianehaabslugten gennem et roligt hav med skiftende vinde. Om formiddagen den 30. januar begyndte vinden at tage til fra nordøst op til stormstyrke og sigtbarheden faldt til en sømil.

Klokken 13.56 opfangede telegrafisten på vejrstationen Prins Christians Sund nødsignal

fra skibet om, at det var kollideret med et isbjerg på positionen 5930N-4300W ca. 20 sømil sydsydøst for Grønlands sydligste punkt, Kap Farvel. Kl. 15.12 meddelte kaptajnen, at der er megen is omkring skibet og at skibet synker. Den tyske trawler Johannes Kruss fra Bremerhaven befandt sig ca. 25 sømil øst for Hans Hedtoft, og sejlede for bedste fart imod positionen igennem høj sø og is samt med ringe sigtbarhed på grund af snebyger.

"Vi synker langsomt"

Klokken 17.41 meddelte Hans Hedtoft "Vi synker langsomt" og klokken 18.06 opfangede man ombord i trawleren begyndelsen til et SOS signal, hvorefter der ikke længere var forbindelse til Grønlandsskibet. Grønlands Kommando i Grønødal koordinerede redningsaktionen, og i de følgende døgn blev område gennemført af skibe og fly.

Foruden den tyske trawler Johannes Kruss var det inspektionskutteren Teisten, grønlandsskibet Umanak og det amerikanske kystvagtskib Campell samt canadiske og amerikanske patruljefly fra Keflavik, Thule og fra New Foundland.

Intet vraggods kunne positivt identificeres som stammende fra Hans Hedtoft, og først ni måneder efter forliset flød det eneste stykke vraggods på land i Island, en redningskrans.

Inden Hans Hedtoft sank for 40 år siden var det i hemmelighed bygget til krigsskib.

Grønlandsskibet Hans Hedtoft var forberedt til krig bag ryggen på såvel Folketing som offentlighed og skibet var i al hemmelighed blevet bygget om til at medtage tre kanoner. Skibets konstruktion blev forstærket tre steder på dækket, hvor der blev bygget fundamenter til skytset.

I forskibet blev der bygget patronkassestativer, der kunne monteres ved siden af kanonerne. Det fremgår af papirer og tegninger, som Politiken har fundet i Rigsarkivet.

Kanoner kan ikke ses på værftets tegninger, men udelukkende på en ekstra tegning fra forsvaret. Armeringen af Hans Hedtoft blev behandlet i dyb fortrolighed i 1957. Skibet blev bygget som statsskib af Kongelige Grønlandske Handel (KGH). Vicedirektør Magnus Jensen, der dengang ledede KGHs rederi, strittede imod,

men forgæves. Han mente at Forsvarsministeriet var ude på ad bagdøren at sikre sig et krigsskib til brug ved Grønland.

Misvisende forklaring

Forsvarsministeriets begrundede armeringen med, at det skulle sikre forsyningerne især til de danske militære styrker i Grønland i krigstilfælde. Den forklaring gav Magnus Jensen ikke meget for. I et brev til Ministeriet For Grønland angreb han Forsvarsministeriet for at skjule dets egentlige planer bag et dække af misvisende forklaringer. Efter Magnus Jensens mening var det afgørende for Forsvarsministeriet, ikke forsyningsmæssige grunde, men derimod ønsket om påkommende krigstid, skrev visedirektøren. Han protesterede også mod, at KGH skulle betale udgifterne til et krigsskib, som han betegnede det i et fortroligt brev til en medarbejder.

Men Magnus Jensen blev sat på plads af departementschef Eske Brun, der ikke havde noget imod planen. Men han kunne ikke finde en konto at tage pengene fra, og han vidste at daværende grønlandsminister Kai Lindberg (S) ikke ville finde det særligt opportunt at give i Folketinget med en særlig ansøgning om armeringen.

KGH direktøren Hans C. Christiansen noterede derpå, at KGH skulle betale de knap 24.000 kr., som spøgen kostede. Kanonerne ville forsvaret stille til rådighed uden beregning. De blev monteret på værftet i Frederikshavn. Afdelingsingeniør i Søværnets Materielkommando, Niels Stegenborg, var dengang som ung ingeniør på værftet med prøveskydningen. Han skulle måle, hvor meget stålet i skibet gav sig. Skudprøverne gik perfekt. Jeg fik den forklaring, at skibet i påkommende tilfælde skulle kunne udrustes til fiskeriinspektionsskib, siger Niels Stegenborg.

Efter prøveskydningen blev alt det militære udstyr afmonteret og stuvet ned i lasten, inden skibet blev sejlet til København og afleveret. Kanonerne var således ikke monteret, da Hans Hedtoft sank på jomfrurejsen 30. januar 1959. Carl-Georg Jensen, der senere blev KGHS rederichef, blev i 1959 pålagt at sørge for at få kanonerne fra borde og gemt væk i et pakhussstraks efter fortøjningen i København.

Det var noget, vi ikke skulle snakke om. Jeg har aldrig kunnet finde ud af, hvem der gav ordren om de tre kanoner. Men der er ikke bygget

andre skibe til KGH med plads til kanoner eller lignende, siger Carl-Georg Jensen.

Klar militær rolle

Den sikkerhedspolitiske ekspert Poul Villaume, der er lektor i samtidshistorie ved Københavns Universitet, siger, at de nye oplysninger peger på, at Hans Hedtoft skulle spille en klar militær rolle i krigstilfælde. Meget tyder på, at skibet i krigstilfælde havde en militær rolle blandt andet, som militært forsyning og måske også med bevogtningsopgaver. Når man har hemmeligholdt det, må det skyldes, at man ikke har villet skræmme offentligheden. Man har sikkert frygtet at folk ville blive bange for at sejle med skibet. Det kunne jo i en given situation blive et mål for angreb fra russiske fly eller ubåde. Alt hvad der vedrørte militær i Grønland var omgærdet med ekstremt tys-tys, siger Poul Villaume.

Det var også i 1957, at daværende statsminister H.C.Hansen (S) i hemmelighed og stik imod regerings politik, gav USA lov til at stationere atomvåben på Thule-basen i Nordgrønland.

Svendborg-skib forliste i 1960

I april 1960 forliste fragtskibet HANNE S. af Svendborg ved Kap Farvel og 18 ombordværende omkom, hvilket gjorde at nye og sikre regler for sejlads på Grønland og etablering af en effektiv redningstjeneste i grønlandske farvande yderligere aktuel og påkrævet.

Trafikken i de grønlandske farvande er siden 1959 blevet meget intensiv med atlantfragt-både, kystpassagerskibe, krydstogtsskibe med hundreder af passagerer ombord, fiskeskibe, fritidsfartøjer, og mere og mere sejlads med lystfartøjer på sommertogt til Grønland fra Europa og Amerika. De klimatiske forhold i Grønland, med høje vindhastigheder, store bølger, nedsat sigtbarhed eller tæt tåge samt isbjerge, isskoser og isflager fra kysten ud til hundrede sømil derfra, er dog stadig de samme.

Afdøde folketingsmedlem Augo Lynges ord om at "Enhver ved, at det er farligt med Grønlandsruten" står ved magt endnu, men mulighederne for at få hjælp ved forlis i grønlandske farvand er blevet betydeligt forbedrede bl.a. som følge af Hans Hedtoft's og Hanne S.' forlist i 1959 og 1960.

Oqaatsit

Umiunera	dets forlis
Immikkut naqitaq	særtryk
Qulequtaqarpoq	overskrift
Inuttarai	besætning
Taakkunangga	af dem
Inatsisartunut	folketinget
Ilaasortarititaa	som medlem
Nalinginnaanngilaq	ikke almindelig
Mutiunerpaaq	mest moderne
Isumannaallisaataasinnaasut	sikkerhedsudstyr
Itissusersiut	dybdemåler
Nasittarfik	udkigspost
Qaleriinnik	dobbelt
Qalliutigai	beklædt med
Naqqani	i bunden
Isaaffigineqarsinnaanngitsut	kan ikke trænge ind
Immakkaluarpat	hvis det fyldes med vand
Kivisinaanani	kan ikke synke
Annanniutit	redningsflåder
Saniatigut	ved siden af
Atuarneqarnerani	mens det blev oplæst
Nittaattarluni	sneer
Isikkivialu	og sigtbarheden
Naammaannassasoq	middel
Kalerrisaarutigaa	udsender
Aporsimavoq	er stødt ind i
Putusimagami	da der er hul
Immakkiartulersimavoq	fyldes med vand
Ikiueqqullugu	beder den om hjælp
Qummoroortitsigaluarpoq	sendte ellers en raket op
Isikkiviloqimmat	da der var så dårlig sigt
Qulaavaagaluarpaat	overflyver
Attagisaqattaakkaluarput	de har ellers kontakt med hinanden
Tutsiuteqqinnanilu	giver ikke lyd fra sig igen
Sunnguamilluunniit	den mindst smule
Annanniut nigaliusaq	redningskrans
Alianartoq	sørgelig
Naasaarfigitikkatta	vi fik et varsel
Atitsinni	neden for os
Perpallappoq	hører den komme
Ajunaartussaalluni	at han ville omkomme
Uniinnarsimavoq	stoppede blot
Nassaatuaq	eneste fund

Hans Hedtofts forlis

Ære været deres minde!

Således var overskriften på et særnummer af Atuagagdliutit i 1959.

Den handlede om Hans Hedtofts forlis ved Grønlands sydspids den 30. januar 1959.

Hans Hedtoft afsejlede fra Qaqortoq for at tage til Danmark den 29. januar kl. 21.15. Ombord på skibet var 40 besætningsmedlemmer samt 55 passagerer. Af disse var der 6 børn og 19 kvinder. En af passagererne var lærer og forfatter Augo Lyngø der dengang repræsenterede vort land i det danske folketing.

Dengang var det ikke almindeligt at rejse med fly. Da Hans Hedtoft blev bygget, blev det sagt at det var det skib der sejlede mellem Grønland og Europa der var det bedste og mest moderne samt det dyreste.

Alt hvad der kunne være af sikkerhedsudstyr blev benyttet. Radio, radar, ekkolod, kompas, en opvarmet lukket udsigtstønde, en rigtig god maskine og så videre – alt i bedste kvalitet. Den var beklædt med 25 mm isforstærkede plader. Overalt var den forstærket. I bunden var der 7 vandtætte skot – selvom et blev fyldt med vand kunne det (skibet) ikke synke.

Det kunne sejle 14 knob (24 km/t) – og det var dengang blandt de hurtigste skibe. Der var tre redningsbåde, alle med plads til 35 personer. Endvidere

En jolle med motor, foruden 11 gummibåde, alle med radio.

Da Hans Hedtoft afsejlede fra Qaqortoq blev det sagt i vejrudsigten at det ville blive storm og til tider sne og dårlig sigt.

Og storm blev det sandelig!

Kl. 13.56 udsendte Hans Hedtoft SOS og bad om hjælp.

Skibet var stødt på et isfjeld. Da der var gået hul på skibet var maskinrummet fyldt med vand.

3 skibe meddelte at de var i nærheden. "Transatlantic", "Poseidon" og endelig "Cambell".

Det var storm og sne og der var isfjelde.

Da "Poseidon" var nærmest bad Hans Hedtoft dette om hjælp. Da dette skete meldte et andet skib, "Johannes Kruss", at det var tættere på og ville komme meget hurtigt.

Hans Hedtoft opsendte ellers nødraketter. Men de blev ikke set da det sneede kraftigt og der var dårlig sigt.

Fly fløj ellers hen over men de kunne intet se.

Skibene Hans Hedtoft og Johannes Kruss havde ellers indbyrdes radiokontakt, men til sidst kom der ikke en lyd fra Hans Hedtoft og de forblev tavse.

På det tidspunkt var klokken blevet 18 om aftenen.

Dagen startede med eftersøgning. Men der blev ikke fundet det mindste smule ved eftersøgningen. Først da der var gået et år, blev der på Island fundet en enkelt redningskrans fra Hans Hedtoft.

Om denne sørgelige begivenhed har en person fortalt:

Jeg vågnede en morgen ved at mine forældre havde åbnet vinduet og kikkede søgende ud. Jeg spurgte hvad de lavede. "Vi laver ingenting, læg dig ind i seng igen, det er stadig nat!" sagde de til mig. Måske for ikke at gøre mig bange (for at berolige mig).

Da jeg dengang kun lige var 6 år tænkte jeg ikke nærmere over det og gik i seng og faldt i søvn.

Et halvt år efter hørte jeg nogle fortælle:

"Vi fik i foråret et forvarsel".

Lytterne spærrede øjnene op.

”Hvordan?”

Dengang vågnede vi en tidlig morgen da vi nedenfor vort hus kunne høre et spædbarn græde og lyden kom hen imod vort hus. Da vi kikker ud af vinduet fra 1.sal hørte vi – at det kom nærmere, da det kom helt hen til vort hus kunne vi høre at det pludselig var på vort tag.

Så holdt lyden op. Vi undersøgte det selvfølgelig, men der var ingenting.

Det skulle vise sig at ”Hans Hedtoft” et halv år senere skulle forlise.

”Er det sandt?”

”Ja, der var også nogen der skulle med der havde taget afsked med deres familie. Det var som om de vidste at der skulle ske en ulykke.”

Endvidere var der en mand i Qaqortoq der efter at havde bragt sin kuffert ombord fortrød og ikke tog med.

Sörine Sandgreen, Asanninneq, Atuakkiorfik, 1991 Qupp. 106-113.

Sooruna nakkutiinnaraanga, sooruna alarniangikkaanga, qanoq iliomissara nalulerpara morsuffis-saqanngilangami, ittoorpunga angummi taanna takusimanngisaannarpara. Qiviallatuaraangakku takusarpara isaasa ilumoorusserpasinneri isit kusanartut angisuut nujat qaamalaartut, umiisalu kakki-viaaniittut kiinaanut iluserissumut kusanaqutaaqaat. Isersimaffinniit anivunga. Ullut unnuallu ingerlanerini eqqaallattaartuarpara angut taanna nakkussisora-soq. Qamanimi ilunni sunaana taama uunarti-gisoq soorlu uunartumik qaffakaalasoqartoq, uunartoq tassaannginnerpoq asanninneq.

Ullut ilaanni pølseemiartarfimmut iserpunga siuninniiporlu taanna angut, ilassingilara ittooreqaa-rami, pisiniariarlunga aniartorpunga. Saneqqukkanni naalleriarpaanga. Isumaqarpunga asuli piaraluni taamaalioraanga. 16-nik ukioqarpunga taannalu angut uannit utoqqaanerorpasippoq. Kisianni assut eqqarsaatigeqqajaallugu tarnima qamani qinngorpiaanut naasuutitut ikkuppaa piigassaajunnaarlugu.

Ullut ilaanni naapeqqippugut, aalisartutut atisaqarpoq, sumimita suliffeqarpa? Aappaqarnerluni? Eqqarsaatikka angalapput.

Ikinngutigaa Naasunnguaq ulloq taanna ilisarisisamaanut pulaaqatiginikuusara aperivara angut taanna qanoq ateqarnersoq, sumilu suliffeqamersaq. Uggomanngimik ateqamerarpara, aalisartuunerarpara raajarniaqataasamerarlugu.

Taamalu oqariariuni Uggornanngingooruna nammineq aappassaa. Taamatut oqarmat soqutigingitsusaaginnaarpara, naak qamuuna - attortikkaluaqalunga, angummi taanna ilisarisisanngikkaluarlugu assut asalersimavara. Unnuit ilaanni kammalaatikkalu aneertilluta Uggornanngi aneertoq naapiparput. Naapikkatsinni uneriarami aperivaanga ingiaqatigerusunnginneringa, angeriamalu ingiaqatigiilluta illoqarfimmi aneerujoorpugut. Ittoorigaluaqaara kisiannili qamani ilunni naaralaarniartup ittoorninniit ajugaaffigivaanga. Paasereeraluarlugu Uggornanngimik ateqartoq aperivara qanoq ateqarnersoq qassinillu ukioqarnersoq. Akivoq Uggornanngimik ateqarluni aatangooruna piniartorsuaq aterigaa. 20-nik ukioqarnerarpoq. Aperimmangalu qanoq ateqarnerisunga akivara Sammiinanguamik ateqarlunga aanagalu piniartup nulia aterinerarpara. 16-nik ukioqarnerarpunga. Assut tupaallappoq aanaga aterinerarakku nammineq aamma aatani aterigamiuk.

Angerlarsimaffimminnut pulaarsariarmanga akuerivara. Inaani isersimaarpugut nipilersuummillu tusarnaarujoorluta aammalu oqaloqatigiittarluta. Uatsinnullu nakkuttarluta soorlu ersinngitsumik nukillaartitaasimalluta, immaqami eqqarsaatitsigut eqikkusukkaluarluta kunikkusukkaluarluta kisianni uatsinnut ittooreqigatta arlaannaataluunniit ittoornini ajugaaffigerianngikkaa angerlarlunga aninialerpunga. Isumaqatigiippugut arlaanni naapeqqikkumaarluta.

Ullut ingerlammata aasit qitittuni naapeqqippugut, pisuttuariarluta imminnut pulaaqqoqqippaanga. Iseratta nipaarsarpugut sulimi angajoqqaamini najugaqarpoq. Inaanut iseratta pilerpaanga sooq taamani pulaarfinniit anisimasunga. Assut anisimanagera uggoraa, oqarpoq. Nakkunniarikkinuna, sooq anigavit, assut isigerusukkaluarakkit. Taamani aninanga nakkutsiinnarsimaguma immaqaa akimut putusinnaassagaluarpaanga, ukulu isit. Taava oqariataarpoq:

- Pilakkit.

Uanga suna pineraa paasilluannginnakku akinngilara aammami piarisoralugu, aperivaanga ajorinnginneriga siniffiani sineqatigissallugu. Ajorinngeriarakku innarpugut sanileriilluta uatsinnut attorluta assut pilluarluta. Pilluarneq taanna qanortoq allat aamma misigilissuk, atoqatigiinngikkaluarluni sineqatigiinneq assut pilluamartoq.

Ullut ukiullu aamma ingerlammata aamma illoqarfimmi allami naapeqqippugut, taamani umiarsuaq ilaasartaat aallamiartoq aterfiarluta. Takoriaraminga nunamut ikaartoq tassalu umiarsuup minutsit tallimaannangorai avalannissaminut, qamuuna misigisaq nuanneeqaq noqikkusunnerugaluarpara, kisiannili illoqarfimmut atuarfissaminukarpoq. Saammarsaatigiinnarpara Uggornanngip nammineq

tassa inuttut inuunissaa ilinniagaqarluni imminut ikiorsinnaalerluni qaquguluunniit kinguaaqaleruni tassa sakkussaasa pingaernerit ilassaat.

Ullut ukiullu ingerlaqqipput, aamma uanga illoqarfimmut tassunga atuariartorpunga. Uggornanngi eqqarsaatigerpiarunnaarsimavara kisianni eqqaallatuaraangakku taanna misigissuseq sulii katassimani tarnima qinngorpiaani allanit tamanit qinngorliulluni inissisimavoq, immaqa inuunema sinnera tamaat atugassarilerlugu. Kiammi ilisimavaa tarnigut støvsugerneqarsinnaasut imaluunniit tarnit nakorsaamiit pujoralaajarneqarsinnaasut.

Arfininngornerit ilaanni imerniartarfimmeerilunga angerlarama Uggornanngimut sianerusulerpunga, telefuuni tigoriarakku taannaqami sianilerpunga atorneqarpaluinnavippoq, sulii telefuuni tigummilugu sianeqqilissallunga aloorpallammat akillugu aloorpara. Kina oqaluunniarneraa akivoq Sammiinannuaq oqaluunniarlugu. Sunaaffa Uggornanngilu ataatsikkut uatsinnut sianeqattaarfigaluta. Soorunami tamatta tupaqqavugut uatsinnullu upperinngikkaluarluta oqaasissaaleqikujullutalu. Isumaqatigeeriaratta aqaguani sapaammi imerniartarfimmi naapittussanngorpugut.

Pissangakujuppunga Uggornanngi ukioq sinnerlugu takusimannginnakku, unnukkut qulingiluat qaangilaaraa imerniartarfimmut iserpunga, alla takoqunngilaq Uggornanngi ilisarnangaarami, orneriarlugu ilassivara. Ilasseriarami oqarpoq:

- Sammiinannguaq allisimangaaravit perorsimangaaravillu ilisarnanngingajapputit, kisianni kiinnavit pinnerisup saamarpaluttullu uanga ilinnut misigissusera allanngortimaviannngilaa.

Taamatut oqariarmat piariffigalugu oqarfigaara: - Uggornanngi saningorsimangaaravit arnat nungussimavaasit.

Taamatut oqariarama illariarluni oqarpoq: -A, soormimi angutinuku kisimik imminnut nunguttartut, Uggornanngi pissutissarsiorpoq.

Issiavissatsinnut ingeriaratta Uggornanngip ilisarisimasai ilassinnikkiartullattaarput. Ilaat apersortut qaqugu katissanersugut. Uggornanngip ilisarisimasai katittoqassagaluarpat assut imerpalasortaanik mininneqarusunngipput. Uggornanngi qinngasaakujullugu piariffigiinnalerunarmassuk oqarfigaakka:

- Aappaagu taamaalerpat ulloq taanna katinniarpugut.

Ullorlu taanna imerniartarfimmut qaaqqunerarlugit. Soorlu aatsaat tassa nissigakkat ilaat sukakamik vædderniarlutik ulloq taanna katittoqassagaluarpat imaluunniit katittoqarani. Annerpaamik aningaasanoorutigaa 3000 kr-nit. Aalakooriaramik ingasattajaannuatsiarput inuit marluk taama aalajangiipput. Aappaata eqqoriarpa katittoqassasoq aappaatalu katittoqassanngitsoq. Aalakuualaariaratta sorpassuit oqallisigeriarlugit imerniartarfimmiit anivugut isumaqatigiillutalu uanga inigisara qaninnerummat ininnukarpugut.

Aqaguani iteratta uatsinnut nuannareqaagut ippassaammat pisimasut eqqaallattaalarlugit. Kisianni aqagutaarnermik inuuniloqaagut.

Qaammatit ullullu ingerlapput. Takusuaannaleriaratta uatsinnut takunngitsoornissarput sapilivipparput. Taamaaleriarmat ineqatigiinnalerpugut. Uanga Uggornanngip inaanut nuuppunga. Unnuit ilaanni Uggornanngi sulisoq matukkut kasuttortoqarmat mapperlugu, arnaq kusanangaarami tipiginngaarami sorlungunaannangajappoq, inussiamingaarami:

- Aa, Uggornanngiuna sulii tamaani najugaqarasualugu alakkaraluarina, aatsaanuna Qallunaat Nunaanniit tikittunga.

- Uagut Uggornanngilu maani najugaqarpugut, akivara.

- Uggornanngi kioskimi sulivoq, atuareeraangami kioskimi sulisarami oqaloqatiginiarukku alakkaannassuat.

Qamuuna attortikkaluaqaanga kamakkaluaqalungaluni kisianni qujanartumik kamassara aqussinnaalersimagakku kamanninnillu ersersitsinanga. Una arnaq inussiarnerpallaaqimmat iseqquara. Iseriarami oqaluttualerpoq nammineq Uggornanngilu ukioq kingulleq aappariissimallutik. Qallunaallu Nunaannut atuariartoriarami attaveqatigiikkunnaarsimallutik. Mamarisaanigooruna nuannarisaanik aliannaarutissaanik pajukkuluaraa. Aperivaanga sanasinnaanasugaluni, akivara:

- Tassa suna sanallugu?

Akivaanga: - Hashi cigaretsilu akuleriiseriarlugit pujortarlugit.

- Arraa uanga tamakkua naluakka, anaanaga ataatalu tamakkutortillugit takusimanngisaannarpakka.

- Aa, tassaana taanna hashi aatsaat ukiut kingullit Kalaallit Nunaanni saqquminerujartortoq. Nunani allani atugaasorujussuuvoq, aamma ikiaroorntartoq nakuunersuaq kapoorlutik atortagaat atugarisorujussuuaat. Unaana hashi inuit ilaasa atortaraat qasuersaatitut ingasattajaarutinngikkaluarlugu. Kisianni ingasattajaarukkaanni timimi akulerulluni inunnik sunniilertamera kisimi akorngutaagunartoq. Taamalu oqariarluni:

- Aa, ilaa illit tamakkua nalugukkit sussa oqaluuserinngikkaluarutsigit. Sanarusutani sanariarlugu taamak anivoq. Unnukkut qulit qaangeraa Uggornanngi iserpoq. Iserluni nerisimalermat oqarfigaara arnamik pulaartoqarsimanelarlugu. Assut tupaallappoq. Aperivoq arnaq taanna kinaanersoq.

- Atini oqaatiginngilaa, kisianni Qallunaat Nunaanniit aatsaat tikittoq.

Assut eqqarsarpasilluni oqarpoq: - Aa, taanna ukioq kingulleq aapparileraluagara.

- Uggornanngiaa qaattunniarit. Nuannarisanninngooruna mamarisarnik pajukkaluaraatit. Hashigoq nunani allani atugaasorujussuunerarparaa, sooruna qangali taamaattutortarlutit oqarfiginnginnamma. Immaqa arajutsisillunga pujortartarsimavutit?

- Naamerluinnaqqinnaaq. Illilli taamani najulerakkit taamaatinnikuua. Aamma taama aningaasaa-jarnartigisoq akissaqartinngilaa. Qaa tassa eqqissilluta unnuk naaginnartigu, kamaallutalu assortuukaluarutta eqqissilluta aappariinnaviannngilagut. Paaseqatigiinnartarniarta, asaqaakkimmi minutsimulluunniit tarrisimanissat saperlugu tarrisimasarpakkit, Uggornanngi taama oqarpoq.

- Aap, tassami kamannangalu assortuinngikkaluarpunga. Kisianniuna sumik isumaqarani arnamik isertoqarluni taama kusanaatsigisoruusarsuaq. Aammami uanga asaqaakkit arnanut allanut qungujukkaangavit qamuuna tarnima qinngorpiatigut meqqummik kapineqartartunga. Tamakkua puiginnarniartigit, aqagu ullu alla, inuuneq alla, Sammiinanguaq taama oqarpoq.

Uggomannigip akivaa: - Aa, unaliaasiit soorlu iluliaq aserortoq, kia taama oqaloqqummatit nipa-ngerlutit saninnut innarniant meerassatta utaqqivaatigut, tuaviulaarlutit, Uggornanngi quiasaarpoq.

Sammiinanguakut Uggomannigilu pilluarlutik asaqtigiillutillu inuupput meerarpassuaqarlutik, ernutarpassuaqarlutillu.

Kalaallit Nunaanni اساسمینی، الیانااسیننااسورسوارمی ااممالو یشسیننااسورسوارمی ناام-ماجیتارلوتیک ینووقاتااپپوت.

Suliassaq 1

Ataaniittut nutsikkat

1. Kisianni assut eqqarsaatigeqqajaallugu tarnima qamani qinngorpiaanut naasuutitut ikkuppara piigassaajunnaarlugu.

2. Ittoorigaluaqaara kisiannili qamani ilunni naaralaartuartup ittoorninniit ajugaaffigivaanga.

3. Pilluarneq taanna qanortoq allat aamma misilgilissuk, atoqatigiinngikkaluarluni sineqatigiinneq assut pilluarnartoq.

4. Kiami ilisimavaa tarnigut støvsugerneqarsinnaasut imaluunniit tarnit nakorsaannit pujoralaajarneqarsinnaasut.

5. Soorlu aatsaat tassa nissigakkat ilaat sukakkamik vædderniarlutik ulloq taanna katittoqassagaluarpat imaluunniit katittoqarani.

6. Una arnaq inussiarnerpallaaqimmat iseqquara.

7. Nunani allani atugaasorujussuuvoq, aamma ikiaroorntoq nakuunersuaq kapoorlutik atortagaat atugarisorujussuaat.

8. Qaa tassa eqqissilluta unnuk naaniartigu, kamaallutalu assortuunniarutta eqqissilluta aappariinnavianngilagut.

9. Kalaallit Nunaanni اساسمینی, alianaassinnaasorsuarmi aammalu ississinnaasorsuarmi naammagittarlutik inooqataapput.

Isummat malillugu inuttaasut soq ima ateqarpat?

Naasunnguaq:

Uggornanngi:

Sammiinannguaq:

Sammisaq	Inuttaasuni pingaarnert	Inuttat pingaarnert ilaat	Pisut ajunngitsut	Pisut ajortut

Oqaatsit

Nakkutiinnaraanga	han bliver ved med at stirre på mig
Sooruna alarniנגgikkaanga	hvorfor vil han ikke holde op med at stirre på mig
Morsuffissaqanngilangami	jeg har jo ingen steder at forsvinde hen
Ilumoorusserpasinneri	de virker oprigtige
Kakkiviaq	overlæbe
Kakkiviaaniittut	som er på hans overlæbe
Naalleriarpaanga	han prøver på at spænde ben for mig
Tarnima qamani qinngorpiaanut	til inderst i min sjæl
Namineq aappassaa	hun ville selv have han som kæreste
Ingiaqatigerusunnginneringa	om jeg ikke havde lyst til at følges med ham
Tupaallappoq	han blev overrasket
Akuerivara	jeg accepterede
Eqikkusukkaluarluta	vi havde ellers lyst til at omfavne hinanden
Arlaannaataluunniit	ingen af os
Uggoraa	ænger sig over det
Akimut	til den anden side
Misigilissuk	gid de andre også måtte føle sådan
Atoqatigiinngikkaluarluni	uden at have samleje
Umiarsuaq ilaasartaat	passagerskib
Noqikkusunnerugaluarpara	jeg ville ellers ikke holdet det tilbage
Saammarsaatigiinnarpara	jeg brugte det som en formildende omstændighed
Kinguaaqaleruni	når han får efterkommere/når han får børn
Saamarpaluttullu	... og som er mildt
Pissutissarsiorpoq	han søger en begrundelse
Mininneqarusunngipput	de vil ikke forbigås
Sorlunngunaannangajappoq	Det var lige før hun stank
Nakuunersuaq	meget stærk
Atugaasorujussuovoq	er meget benyttet
Ingasattajaarutinngikkaluarlugu	uden at overdrive det
Sunniilertarnera	dens indvirkning
Qaatunniarit	“tag dig nu sammen”
Arajutsisillunga	bag min ryg, uden at jeg vidste noget
Pilluarlutik	lykkelige
Naammagittarlutik	nøjsomt

Asanninnilersaarut - en kærlighedshistorie

Sørine Sandgreen, Atuakkiorfik 1991.

Hvorfor mon han gloede så meget på mig, hvorfor vender han ikke blikket væk fra mig? Jeg aner ikke hvad jeg skal stille op da der ingen steder er hvor jeg kan gemme mig, jeg er genert og jeg har aldrig set den mand før. Hver gang jeg kikker på ham kan jeg se at hans øjne virker oprigtige, flotte store øjne, halvløst hår, hans overskæg passer godt til hans ansigt. Jeg går ud fra mit værested. Døgnet rundt tænker jeg hele tiden på den mand der stirrede på mig. Hvad er det der i mit indre er så varmt bobler op, mon ikke det er en varme af kærlighed.

En dag da jeg kommer ind i grillbaren står denne mand foran mig, jeg hilser ikke på ham da jeg er for genert, efter at havde handlet gik jeg. Da jeg gik forbi ham spændt han ben for mig. Jeg tror at han gjorde det med vilje. Jeg er 16 år og denne mand er meget ældre end jeg. Men inderst i min sjæl tænker jeg hele tiden på ham og han er som en blomst for mit syn der aldrig vil blive visket bort.

En dag mødtes vi igen, han har fiskertøj på, hvor mon han arbejder? Mon han har en kæreste? Mine tanker vandrer.

Min veninde Naasunnguaq som jeg denne dag havde været med på besøg hos hendes bekendte, spurgte jeg hvad denne mand hedder, og hvor han arbejder. Hun mener han hedder Uggornangi, og hun mener han arbejder som fisker på en rejekutter.

Da hun havde sagt det sagde hun at Uggornangi skulle være hendes kæreste, da hun sagde det lod jeg som ingenting, selvom jeg inderst inde blev meget berørt af det, for selvom jeg slet ikke kender den mand elskede jeg ham højt. En aften da jeg sammen med mine venner var ude at gå, mødte vi Uggornangi der også var ude at gå. Han stoppede om da vi mødte ham og han spurgte mig om jeg ville følges med ham, da jeg svarede ja gik vi tur rundt i byen. Jeg var ellers meget genert overfor ham men ilden i mit indre overvandt min generthed. Selvom jeg vidste hvad han hed, spurgte jeg hvad han hed og hvor gammel han var. Han sagde at han hed Uggornangi og var opkaldt efter sin bedstefar der var storfanger. Han sagde han var 20 år. Da han så spurgte mig hvad jeg hed svarede jeg at jeg hed Sammiinannuaq og at jeg var opkaldt efter min bedstemor der var en storfangers kone. Jeg sagde jeg var 16 år. Han blev meget forbavset over at jeg var opkaldet efter min bedstemor og han var opkaldt efter sin bedstefar.

Da han bad mig besøge ham hjemme hos ham sagde jeg ja. Vi sad på hans værelse, lyttede til musik og snakkede sammen. Vi stirrede på hinanden og det var som om der var en usynlig kraft der gjorde os afslappede, måske havde vi i tankerne lyst til at omfavne hinanden og havde lyst til at kysse hinanden, men da vi var generte overfor hinanden og ingen af os overvandt genertheden ville vi gå hjem. Vi blev enige om at vi snart skulle mødes igen.

Dagene gik og så mødtes vi igen til danse-mik, vi gik tur og igen inviterede han mig med hjem. Da vi kom ind var vi tavse, for han boede stadig hos sine forældre. Da vi kom ind på hans værelse, spurgte han hvorfor jeg dengang var gået. Han sagde han var ærget over at jeg var gået. Jeg ville jo gerne se på dig, hvorfor gik du, jeg ville jo gerne betragte dig. Hvis ikke jeg dengang var gået ud og du stirrede på mig konstant, var jeg måske gået fra sans og samling, og så de øjne. Så sagde han pludselig:

- Må jeg få dig.

Jeg anede ikke hvad han snakkede om og forstod ikke rigtig hvad han talte om, så jeg svarede ham ikke og jeg troede han gjorde det med vilje, han spurgte mig om jeg ikke ville sove sammen med ham i sengen. Det havde jeg ikke noget imod, og vi gik i seng og lå sammen, rørte ved hinanden og var meget lykkelige. Gid at andre også må opleve en sådan lykke, vi havde ikke samleje men lå sammen og var meget lykkelige.

Da der var gået år mødtes vi en dag igen i en anden by, dengang var vi nede ved havnen for at tage afsked med nogen ved kystskibet.

Da han fik øje på mig skyndte han sig i land selvom der kun var få minutter til skibet skulle sejle,

Jeg prøvede at undertrykke den skønne følelse i mit indre, men han skulle af sted til byen på skoleophold. Jeg beroligede mig med at Uggornanngi selv havde valgt at gå i gang med en uddannelse og kunne klare sig selv, og at det ville være en stor hjælp når han engang fik børn.

Der gik år og dag, også jeg tog til den by for at gå i skole. Jeg er næsten holdt op med at tænke på Uggornanngi, kun engang imellem tænkte jeg på ham, for jeg kunne ikke i mit indre rigtig slippe ham og han stod stadig for mig som noget specielt, måske ville jeg resten af livet have det sådan. Hvem har også kendskab til at ens sjæl bliver støvsuget eller bliver støvet af, af lægerne.

En lørdag da jeg var på værtshus og da jeg gik hjem fik jeg lyst til at ringe til Uggornanngi, jeg tog telefonen og ringede men der var optaget, mens jeg stadig stod med telefonen ringede den, og der var en der sagde hallo og jeg svarede hallo. Han svarede at han gerne ville tale med Sammiinanguaq. Det viste sig at Uggornanngi og jeg på en gang havde ringet til hinanden. Selvfølgelig blev vi begge meget overraskede og ville ikke rigtig tro på og vidste ikke rigtig hvad vi skulle sige. Vi blev dog enige om at vi næste dag der var søndag ville mødes på værtshuset.

Jeg var meget spændt da jeg ikke havde set Uggornanngi i flere år, om aftenen lidt over kl. 9 om aftenen kom jeg ind på værtshuset, det var ikke til at overse Uggornanngi, han var nem at kende, jeg gik hen til ham og hilste på ham. Da jeg havde hilst sagde han:

Sammiinanguaq hvor er du blevet stor og dannet, jeg kunne næsten ikke genkende dig, men dit kønne venlige ansigt og mine følelser for dig har ikke ændret sig.

Da han sagde det sagde jeg min ærlige mening: Uggornanngi sikke du har tabt dig, det må være kvinderne der har brugt dig op.

Da jeg havde sagt det grinte han og sagde: - A, hvordan kan det dog være at det kun er mændene der bliver brugt op, Uggornanngi søger en forklaring.

Da vi havde sat os kom nogle af Uggornanngis venner hen og hilste på. Nogle af dem spurgte hvornår vi skulle giftes. For hvis der er nogen der skal giftes vil Uggornanngis venner ikke gå glip af noget at drikke. For at drille Uggornanngi sagde jeg for sjov:

- Næste år på denne dag vil vi gifte os.

Og den dag vil vi invitere gæster her til værtshuset. Så kan det nok være at snoren strammedes og der blev indgået væddemål om, om der var nogen der skulle giftes eller ej. Det største væddemål var en indsats på 3000 kr. Da de var fulde overdrev de og var to personer om det. Den ene gættede på at vi ville blive gift den anden på at vi ikke ville blive gift. Da vi var fulde sad vi og drøftede en masse, og vi gik ud af værtshuset og gik hjem til mig da det lå tættest på.

Da vi næste dag vågnede, lå vi og glade og snakkede om gårsdags begivenheder. Men da vi havde så mange tømmermænd havde vi det meget skidt.

Der gik dage og måneder. Da vi altid var sammen var det blevet svært at undvære hinanden. Derfor besluttede vi at flytte sammen. Jeg flyttede over i Uggornanngis lejlighed.

En aften da Uggornanngi var på arbejde bankede det på døren og jeg lukkede op, det var en smuk stærkt parfumeret kvinde, hun var utrolig venlig:

- Aa, jeg troede at Uggornanngi stadig boede her og jeg ville besøge ham, jeg er først lige ankommet fra Danmark.

- Uggornanngi og jeg bor sammen her, svarede jeg hende. – Uggornanngi arbejder i kiosken, han arbejder i kiosken efter skoletid, så hvis du vil snakke med ham må du gå derhen.

Jeg blev meget berørt og var lige ved at blive vred, men da jeg havde lært at styre min vrede lod jeg mig ikke mærke med min vrede. Da denne kvinde var så venlig bød jeg hende indenfor. Da hun kom ind fortalte hun at hun og Uggornanngi sidste år havde dannet par. Men da hun tog til Danmark for at gå i skole havde de mistet kontakten til hinanden. Hun ville gerne komme med en gave som hun vidste modtageren godt kunne lide. Da hun spurgte om hun måtte lave en, svarede jeg hende:

- Altså lave hvad?

Hun svarede mig: - Hash rullet som en cigaret for at ryge den.

- Hold da helt op! Jeg kender slet ikke til sådanne noget, jeg har aldrig set min mor og min far gøre sådanne noget.

- Aa, det er jo sådan at det først er de senere år at hash er kommet til Grønland. Det er meget

brugt i andre lande, og stærke euforiserende stoffer til at sprøjte er også meget brugt. Dette er hash som nogle mennesker bruger bare til at slappe af på hvis man ikke overdriver det. Men hvis man overdriver brugen går det ind i kroppen og giver bivirkninger og kan give forstyrrelser i kroppen. Og så sagde hun:

- Aa, når du ikke ved noget om det, så er der jo ingen grund til at snakke om det.

Hun rullede en cigaret og gik. Om aftenen lidt over kl. 10 kom Uggornanngi hjem. Da han var kommet og havde spist sagde jeg til ham at der havde været en kvinde for at besøge ham. Han blev meget forskrækket. Han spurgte hvem den kvinde var.

- Hun sagde ikke hvad hun hed, men hun var lige ankommet fra Danmark.

Han tænkte sig grundigt om og sagde: - Aa, hende har jeg ellers dannet par med sidste år.

- Kære Uggornanngi kom nu til fornuft. Hun sagde hun kom med noget du rigtig godt kunne lide. Det var hash som er meget benyttet i andre lande, hvorfor har du ikke for længst fortalte mig om det. Måske har du røget i smug uden at jeg har bemærket det?

Nej sådan er det overhovedet ikke nej. Da du flyttede ind her holdt jeg op. Det er altså også meget dyrt og det har jeg ikke råd til. Kom nu, hold op og lad os nyde resten af aftenen, hvis vi skændtes og diskuterer kan vi ikke være kærester. Lad os være forstående overfor hinanden, jeg elsker dig så højt at jeg ikke kan holde ud at være væk fra dig i mange minutter ad gangen, sådan sagde Uggornanngi.

- Ja, det er jo ikke sådan at jeg er vred og vil skændes. Men hvad skal jeg ellers tro når der kommer en kvinde som er så smuk. Jeg elsker også dig meget, når du smiler til en anden kvinde er det som om der er nåle der stikker i mit indre. Lad os nu glemme alt dette, imorgen er der en ny dag, et nyt liv, sådan sagde Sammiinanguaq.

Uggornanni svarer hende: - Aa, det er som et isfjeld der kælver, hvem vil også snakke sådan til dig, læg dig nu om på siden og ti stille, vores kommende børn venter på os, skynd dig, drillede Uggornanngi.

Sammiinanguaq og Uggornanngi levede lykkeligt og elskede hinanden og fik en masse børn og en masse børnebørn. De levede i fordragelighed i deres elskede Grønland, der kan være så betagende og også så koldt.

Suuloralaakkut Orpakasillu ernertaarput januaarip 13-ianni ullukkut nalunaaqutaq ataaseq. Taanna aappariit qitornartaaqqaatigaat.

Nukappiaaraq februaarip 13-anni kuisimmat sapingaaramikku "Piitaqutinnguuaq"-mik atserpaat.

Piitaqutinnguup sapigaanera ingasalluinnarpoq. Angajoqqaasa sunut tamanut piumasaanut naaggaarsinnaangilaat, allaammi inuusuttunngorluni ippinnartumik ilioraluaraangat Suuloraakkut imminnut tuppallersaqatigiittarput oqarlutik: "Ataguaasit inersimaleruni taanna qaangillarumaarpaa, maanna nipangiutiinnarniarallartigu!"

Piitaqutinnguuaq inuuvoq qiimalluinnartoq. Inuit oqqattaartagaat suusulluunniit nammineq aamma oqqattaarumavai, oqqattaartuarlugillumi. Taamaannera inuit aasiit malugilertorpaat eqqumiikujunnera tamanit paasineqarami nuannarineqartaqaaq quiassuaatigineqartarlunilu. Inuttut allatut nuannarineqartutut aqqa allanngortipallanneqarpoq, taasalerpaallu: "Piitaqu."

Piitaqu anersaamigut peqqilluinnartuuvoq. Angummi tassani inerilersumi malunnaatituaaraa niua talerperleq ilusilulaarami. Taamaattumik aamma isigaa talerperleq illumut illuminit sammineruvoq. Piitaqu pisuinnartillugu tamanna malunnartorsuunngikkaluarpoo, arpaleraangamili malunnarnerusarpoq.

Tamanna Piitaqutip ajoqutiginnigilaa.

Piitaqu atuarfimmi pikkorisukasiugami ilinniartunngorpoq, ilinniarninilu ingerlalluaqaa.

Tamatuma nalaatigut qarliit ilusii allanngulerput. Qarliit ataata nerukitsut Piitaqumut naleqqunnerpaasimagaluarpot. Kisianni qarliit paakkaat atorneqaleriarmata Piitaqu inuit nutaalerituut ilagimmani erniinnaq paakkaartaarpoq.

Taakku Piitaqu pisuinnartillugu sumik ippinnaateqanngillat, kisianni Piitaqu arpaleraangami qarliimmi allanngorneri puigortarpei. Qarlissuarmi paavi atisoorlugit pusigarujussuurtarpoq, taamaakkamilu qarliisa niutaata illua saamiatungaa pavungangaatsiaq sipisimajuurtarpoq.

Piitaqup taamaannera pillugu inuit nuannarinngorpaat, arpalerialernissaalumi sissuernerqartualerpoq.

Piitaqu ilinniarnermi ineram nunaqarfimmut Naanngisamut ilinniartitsisunngorpoq.

Naanngisat angisoorsuunngillat, atuarfigissaalaartutulli oqaatigineqarsinnaapput. Nunaqarfik kallerup inneqanngilaq allanillu illoqarfimmi inuit inuulluutiginerusaannik aliikkusiarfigisinnaasaannillu, film-inik, fjernsyninik allanillu pilersorneqarsimanani.

Ullut kiserliornartut Piitaqumut aallartippot.

Piitaqup tamanna malugisorujussuuaa. Atuartitsereraangami aliikkutassaaruttarpoq. Sumukarfissaaleqinini eqqarsaasaarninilu paasisarpaa, sulerissanerlunili nalulluinnartarparaa. Taamaattumik imigassaq tuppallersaasiuppaa, tamannalu kisiat sukisaarsaatigisalerparaa.

Ilaanni malugisarpoq taamaannini immi suliffimminullu naleqqutinngitsoq. Ilaanneeriarluni pap-piara aqerluusarlu tigusaraluarpari titartaalluni, oqaluttualiorujulluni taalliorniarujulluniluunniit immi ulapisarniarluni. Taamaaliuleraangamili malugisimasorilersarpoq soorlu ungalusap iluanut parnaarun-neqarsimalluni. – Ajornaqaaq, Piitaqu taama misigissuseqarusunngilaq.

Ullut ilaanni atuartitsiartorpoq ippassaammat imersimanini suli malugisimallugu, tipeqarlunilumi!

Tamanna meeqqat malugilertorpaat. – Angajoqqaaminnut oqaluttuaraat, angajoqqaat sinniisumin-nut ingerlateqqippaat, taakkulu skoleinspektørinmut apuuppaa.

Ajoraluartumik Piitaqu ilinniartitsisuujuunnaarluni timelæriinnanngortitaavoq, illoqarfimnullu nuutsin-neqarpoq.

Tamanna ajoraluaqaaq. Kingusinaartumilli inuttaanit nassaarineqarami allanngorteriarneqarsinnaa-juunnaarpoq, - Piitaqup tarnimi nalunngissusia assortorsimavaa.

Kisianni Piitaqap siumukarnani kingumukarnini alianartutut tigunngilaa, ilami saniatigut aningaa-sarsiaqalaarumalluni ullut ilaanni palasi palaseqarfimmi sianertartussarsiormat oqaluffimmi sianertartuulerpoq.

Taamaattoq Piitaqu imerunnaangilaq.

Ukiut ingerlapput. Piitaqu nuliaqalerpoq, qitornaqalerporlu.

Aasat ilaanni aasarissuaq nukarlequnni aqagumut sapaammut kuisittussanngormat Piitaqu assut pissamaarpoq.

Ualileraluartoq Piitaqu ileqqumitut assut susassaaleqilerpoq. Nulia aalisagaarniarfimmut suliar-tor-simalluni sulii isinngilaq, meeraali aneerput.

”Aa, aqagumut qilanaartuusilaarallaranga!” Piitaqu taama imminut oqarfigeriarluni puiaasaq sila-qanngitsoq qiteqqut ammarpaq immiaaqanillu tigusilluni. Imilertorluni uernaammeqigami nerrivim-mut paluvoq sinilerlunilu.

Sinillarluni iterami nalunaaqutsi qiviariallaraa taavaana qulaaluat qaangilaalerataallaaraa.

Pissiinnaq nikuippoq, arpaannarlu sianeriarlorluni anivoq.

Aalut utoqqaq aqqusinikkut ingerlarusaarpoq illugiinnik ajaappiarluni sumik nukinngutinnguaqar-nani.

”Ilami uangapalaarsuaq!” Suli tikippiarnagu oqarfigaa nalunaaqutsi kisiat tikkuartarlugu.

Maluginngilaa Aalup sianiippalulluni nakkukkaani sumillu oqaaseqarnani.

Piitaqu ingerlaannarluni oqaluffiup sianertarfianut periarluni tamaviat sianertupalaarsuanngorpoq.

Aatsaat sianeruttulersoq Orpa qaninnermi illulik ilagiillu sinnisuannut ilaasortaasoq tikiuppoq aperlunilu sooq Piitaqu sianernersoq.

”Tassaana sianernissannut qaangiuttuuleraluallarlunga sianertunga.”

”Suna pillugu?” Orpa akunnatuungalluni aperaaq.

”Ullumi sapaatummat!”

Orpa illariarpoq.

”Sooq, sooq?” Piitaqu akunnattuulerluni aperaaq.

”Uumaa-aa! Ullumi arfininngorneruvoq.”

Orpa taama oqarlunilu tunulluni aallarpoq.

Piitaqap qusaasaalernissaa nalligiusarunarlugu.

Ullut ilaanni umiarsuit tikissimapput. Sissiukkami prammersuaq aamaruutissarsuarnik usilik taleqqa-voq.

Piitaqu sissiukkap tungaanut aterluni pujortuleeraq tikilersoq takuaa.

Qanillilersoq qiviartarlugu ilisarsuilerpoq, soorlumi tassa qanga ilinniaqataasa ilaat namminerlu ikinngutigilluagaa Piita ilaasoq.

Angut taanna kisiat inunnguillugu nakkunniaraa pujortuleeraq prammersuarmut tulalluinnersorlu asuuna kannu tungaannaanut aalaterilermioq.

Piitaqu ilisarsilerallarluni neqaaqitsilluni tuaviuallalluni sissiukkap sinnaa tikillugulu qarlisuarmi paar-sua kuungaluumminik atisoorlugu prammersuup iluanut kussanngaarpoq kiinni atisanilu paarsuarmik sussaajunnaarlugit.

”Sooruna aamma tikeraapalaartutit!”

Piitaqu taama oqariutigaluni qaqiniaasaarluni qaqigami inuit illarusuttut qiviuminagit qummut aallarpoq.

Aasat ilaanni Piitaqu ernersuisa inalerpaat asimut unnuiartorniaramik ilaaqqullugu.

Piitaqu pileritsariarluni ilaaqquppoq.

Aasarissuaq! Kiassuaq! Qatsunganeq!

Asimut pigamik tupertoreerlutillu aasarsuup inuulluutai inuulluutigilertoreerlugit innaleramik utoq-qartartik qiaaqqunagu tupip qinnguanut inissippaat.

Piitaqu tupiup qinngua aappaluttoq saallugu sinilerpoq.

Sinillarluni eqiivilluni iterluni ueriallartoq isigisani aappaluttuinnanngorsimasoq. Isini allarteraluarpai, isigisaali allanngunngilaq. – Tassa tappingersimavoq.

”Ukorsii-aa” Tappingersimavunga! Ukorsii-aa tappingersimavunga!” Piitaqu uippallernermit nillialerpoq.

Erneri annilaaqalutik iterarput.

Piitaqu avammut saakkami ernini makerartut takoratarpai.

Piitaqu silattortertut ilerpoq nipaatsiarlunilu oqarluni:

”Aa, toqqilliaasiit qinngua aappaluttuummat puigorsimagaluaqaara!”

Piitaqu nuannersoq quianartortaartartorlu suli inooqatiminut qungujutsitsiloorpoq. Maannalu utoqqanngoraluartoq quianartortaasa suli qimassimanagu malittuarpaat.

Suliassaq 1

Oqaasilerineq

1) *Oversæt ordet* 2) *Skriv måde og person* 3) *Find ordets stamme* 4) *Anfør evt. tilhæng*

1. Ingasalluinnarpoq

2. Ajoqutigingilaa

3. Malugisimallugu

4. Atorneqaleriarmata

5. Tikilersoq

6. Akunnattuulerluni

7. Ooqattaarumavai

8. Iluaraluaraangat

9. Nassaarineqarami

10. Inissippaat

Suliassaq 2

Apeqqutit akikkit

1. Piitaqutip ativia suua?

2. Piitaqup angajoqqaavi qanoq ateqarpat?

3. Piitaqu qanga inunngorpa?

4. Februaarip 13-ani susoqarpa?

5. Piitaqu qanoq ittuunersoq oqaluttuariuk.

6. Piitaqutip qarlii oqaluttuarikkit.

7. Piitaqu sunngorpa?

8. Naanngisat oqaluttuariuk.

9. Piitaqu sooq imerajuttunngorpa?

10. Piitaqu ilaannikkut sulereeraangami sulerisarpa?

11. Piitaqup soraarsitaanera oqaluttuariuk.

12. Piitaqu soraarsitaagami sumut nuuppa?

13. Illoqarfimmi suleriva?

14. Piitaqu qanga imerunnaarpa?

15. Piitaqu ukiut ingerlaneranni soqalerpa?

16. Nukarliup kuisinnissaa aqaguttoq susoqarnerseq oqaluttuariuk.

17. Orpa oqaluttuariuk.

18. Piita kinaava?

19. Ulloq Piitap tikiffia Piitaqu illaatigineqarpoq-aasiit, sooq?

20. Piitaqu utoqqalilluni ernini ilagalugit asiliarput, sila qanoq ippa?

21. Tupermi pisoq tissinarteq oqaluttuariuk.

22. Piitaqu utoqqaligaluarteq inuit qanoq isumaqarfigaat?

Suliassaq 3

Oqaatsit qallunaatuunngortikkit

1. Uumisaarpaa _____
2. Illaatigaa _____
3. Nukatsitaavog _____
4. Quilertavog _____
5. Illersorpaa _____
6. Mittataavog _____
7. Quiatsappog _____
8. Asissorpaa _____
9. Mitataq _____
10. Naakkigaa _____

Suliassaq 4

Oqaatsit najoqqutaralugit allaaserisaqalaarit

Piitaqu, Villads Villadsen, IN: Aperissagumma soog allattartunga, Atuakkiorfik, 1991

Suuloralat og Orpa fik en søn den 13. januar om morgenen kl. 1. Denne var parrets første barn, Da drengen blev døbt den 13. februar holdt de så meget af ham at de navngav ham Piitaqutinnuaq.

Der var ingen grænser for hvad Piitaqutinnuaq måtte. Forældrene sagde ikke nej til det mindste, selv ikke da han som ung gjorde upassende ting, trøstede Suuloralat og konen hinanden med ordene :”Lad os nu se om ikke det går over når han bliver voksen, lad os bare fortie det nu.” Piitaqutinnuaq levede muntert. Han ville selv prøve alt hvad andre gjorde, og han gjorde det. Folk begyndte at lægge mærke til hvad han gjorde, og da det blev kendt af alle, syntes de det var sjovt og fandt ham morsom. De mennesker der kunne lide ham begyndte at kalde ham noget andet, nemlig: ”Piitaqu”.

Piitaqu havde en sund sjæl. Men da manden voksede op kunne man se at hans højre ben var lidt deformt, Af den grund vendte hans højre fod også lidt til højre. Piitaqu kunne ikke mærke det når han gik, men når han løb mærkedes det. Men det var ikke noget der hæmmede Piitaqu.

Da Piitaqu var dygtigt i skolen blev han studerende og han gennemførte det flot. På den tid begyndte buksernes snit at ændre sig. Det var mest passende med smalle bukseben til Piitaqu. Men da det blev mode at bruge bukser med benvidde gjorde Piitaqu som de andre og begyndte også straks at gå med bukser med brede ben. Det generende ikke Piitaqu overhovedet når han gik, men når Pii-

taqu begyndte at løbe glemte ham at han havde andre typer bukser på. Han kom til at træde i det ene bukseben og faldt lige på hovedet. Og derfor revnede det venstre bukseben helt i stykker.

Folk fandt det der skete for Piitaqu morsomt, og derefter spejdede de altid efter for at se om han skulle løbe.

Da Piitaqu var færdig med at studere flyttede han til bygden Naanngisat for at blive lærer. Naanngisat er ikke stor, og man må nok sige at de var velsignet med en god skole. Bygden havde ingen strøm, og der var ingen underholdning til folk i bygden som film, fjernsyn og andet.

Og ensomheden sneg sig ind på Piitaqu.

Det gik Piitaqu meget på. Når han havde undervist var der ingenting at lave. Han tænker over at han ingen steder har at gå hen og han aner ikke hvad han skal lave. Derfor finder han trøst i alkohol, da det er det eneste der er at fordrive tiden med.

Engang imellem føler han at det ikke er godt for hverken ham selv eller for hans arbejde. Og nogle gange tager han papir og blyant for at tegne, skrive historier og digte for at beskæftige sig selv. Men så hænder det at han føler at han er spærret inde i en indhegning. - Det er skidt, Piitaqu har ikke lyst til at føle sådan.

En dag gik Piitaqu på arbejde og kunne stadig mærke gårsdagens drikkeri, og sikke en lugt! Dette lagde børnene mærke til. - De fortæller det til deres forældre, og forældrene lader det gå videre til skolebestyrelsen, og de lader det gå videre til skoleinspektøren.

Desværre blev Piitaqu fyret som lærer og flyttet til byen som timelærer.

Det var virkelig ærgerligt. Det var for sent han var blevet opdaget af sine medmennesker og der var ikke noget at gøre, - Piitaqu havde ødelagt sin gode forstand.

Men Piitaqu så det hverken som fremgang eller som tilbagegang, og da han havde brug for lidt penge blev han klokker i kirken da præstegældet en dag søgte en klokker.

Da det skete holdt Piitaqu op med at drikke.

Årene går. Piitaqu har kone og børn. En sommer på en smuk sommerdag var Piitaqu meget forventningsfuld da hans yngste skulle døbes næste dag om søndagen.

Om eftermiddagen blev Piitaqu overmandet af den sædvanlige tomhed over ikke at have noget at lave. Hans kone der arbejdede på fiskefabrikken var endnu ikke kommet hjem, og børnene var ude og lege.

“Ah, lad mig lige tage en lille mundsmag på i morgen!” Sagde Piitaqu til sig selv og tog en halv flaske brændevin og nogle øl. Mens han drak, blev han overmandet af træthed og lagde sig ind over bordet og faldt i savn.

Efter at havde sovet vågner han og kikker hen på uret der viser lidt over 9.

Han springer op og løber af sted for at ringe.

Gamle Aalut kommer trissende langsomt og uden for mange kræfter med sine to stokke.

“Ih, altså hvor er jeg dum!” siger han (Piitaqu) til ham (Aalut) og peger på sit ur.

Han lægger ikke mærke til at Aalut stirrer dumt på ham uden et ord.

Piitaqu skynder sig hen i kirketårnet og begynder at ringe med kirkeklokkerne alt hvad han kan.

Lige da han var begyndt at ringe kom Orpa, deres nærmeste nabo og medlem af menighedsrådet, for at spørge hvorfor Piitaqu ringede.

“Jamen jeg ringer da fordi det faktisk er lige over den tid hvor jeg skal ringe”.

“Hvorfor det?” Spørger Orpa ham tøvende.

“Fordi det er søndag i dag!”

Orpa begynder at grine.

“Hvorfor, hvorfor?” Spørger Piitaqu tøvende.

“Ih, altså! Det er lørdag i dag.”

Efter at havde sagt det vendte Orpa ryggen til og gik.

Hun havde lidt ondt af at Piitaqu følte sig flov.

En dag kom der skibe. Ved stranden er en stor pram læsset med kul fortøjret.

Piitaqu ser på vej mod stranden en kutter der er på vej.

Da den kommer nærmere virker den bekendt, det ligner hans gamle ven Piita fra læretiden.

Han tænker kun på ham mens han vinker og ser at kutteren er ved at lægge til ved prammen.

Piitaqu vil så gerne hilse på og byde velkommen, og skynder sig ned til strandkantet, men han får fødderne indad i bukserne og falder på hovedet ned i prammen så hans tøj og ansigt er fuld af sod.

“Hvorfor skulle du også komme ned?” Siger Piitaqu, og da han kommer op hører han folk grine ad ham og han skynder sig hjem.

En sommer plager Piitaqus sønner ham om at tage med ind i fjorden for at overnatte.

Piitaqu føler sig smigret og tager med.

Flot sommer! Varme! Vindstille!

Da de kommer ind i fjorden og har slået teltet op nyder de sommeren, og da de skal i seng placerer de deres ældste (faderen) inderst for ikke at han skal fryse.

Piitaqu vender sig mod den røde teltdug og falder i søvn.

Da han har sovet lidt vågner han og er lysvågen, det eneste han kan se er den røde teltdug. Han gnider ellers sine øjne, men hans syn ændrer sig ikke. - Han er altså blevet blind.

“Ih, du milde! Jeg er blevet blind! Ih, du milde jeg er blevet blind!” Piitaqu begynder af bar bestyrelse at råbe op.

Hans sønner vågner forskrækkende op.

Da Piitaqu vender sig om ser han sine sønner der er stået op.

Piitaqu kommer til besindelse og siger stille:

“Åh, jeg havde altså glemt at teltet var rødt!”

Piitaqu der var så sjov er stadig genstand for morskab blandt folk. Og selvom han i dag er blevet gammel er hans væremåde stadig morsom.

Anaanap inuusuttuaqqap qitornani annaariaannaagaa

AG/Grønlandsposten 16. januar 2007. Allattoq Christian Schultz-Lorentzen · Nutserisoq: Aage Lennert

Niviarsiaaraq 14-inik ukiulik qitornaminik Rigshospital-imit aallarussisoq ernisarfinnut unitseqqinneqarpoq - pisortalli meeqqamik pinngitsaaliissummik arsaarinninissaannut piffissaq apeqqutaaginnarpoq

KØBENHAVN - Anaanaq 14-inik ukiulik erloqisoq sapaatit akunnerisa kingulianni ernerninik ullunik sisamaanarnik utoqqaatigisumik Københavnimi Rigshospital-ip ernisarfanit qimarnugssisoq, ulluni makkunani annikilliuuteqarlunnarpoq.

14-inik ukiullip naalungiarsuutiminik qimarnugssigaluarnerni anaanaq qitornaalu avissaartinneqarnissaannut ulloq qalliarporpoq.

Isumaginninnermi oqartussat qangali aalajangereerput meeraq inunngorsimatsiariarpat pinngitsaaliissummik arsaarinnissutaassasoq.

Tamatuma perinnginneranut peqqutaaginnarpoq nukappiaraq sungarpallannerminik nakorsartariaqarmat, nappaataa katsorsarneqanngippat qarasaajortissinnaammat.

Anaasaasup sialleqigaa qitornani napparsimmavimmit ualikkut qimarnugukkamiuk tamanna ilisimasimangilla.

Taamaammat anaanaq qitornaalu politiit Rigshospital-imut oqquppaat, Nørrebro-mi Foreningen Grønlandske

Børn-imut qimarnugusimagaluartut.

- Artornartorsiortut amerlasuut saaffigisarpaatigut. Foreningen Grønlandske Børn amerlasuut tatigilersimavaat.

Taamaammat ikioqqullutik siunner-soqqullutillu saaffigisarpaatigut, Foreningen Grønlandske Børn-imi generalsekretær Marianne Jensen oqarpoq, mannali alinartumik pisimasoq immikkut oqaaseqarfigerusunnagu.

Niviarsiap inuusuttuaqqap pingasunnogormerminni ullup qeqqata missaani qitornani qimarnuguppaa. Ernisarfinni niviarsissap siniffia inoqanngitsoq sulusut naammattoormassuk qimaaneq paasineqarpoq, taamallu nukappiaraq inimit inuunermini ulluni siullerni uningaffigisamini peqarani.

Aallaqqaammut politiit eqqarsaatigigaluarpat anaanaq meerarlu tusagassiuutitigut ujarneqassasut, allanilli paasitinneqarput Foreningen Grønlandske Børn-imiittut, Tommy Keil, Station Bellahøj-imi vicekriminalkommissæriusooq oqaluttuarpoq.

Alianartooq annernartooq

Niviarsiaaraq tuattoq qullilliluni ernini pakkusimaaraa politiinit uniformilinnit marlunnit ambulance-mut ingjallorneqarpoq, pigisamininngui puussianut marlunnut nassarsimasai politiit tigummiaraat, aviisimi BT-mi allaaserineqarpoq.

Ambulancit Rigshospitaliliaassisus silataani utaqqipput, maannalu isumaginninnikkut oqartussanit nakkutigineqarput.

Meeqqap pinngitsaaliissummik arsaaganissaa pillugu pisortat aalajangerisimanagerat pillugu paasissutissat sukumiisut pissarsiarisinnaasimangilagut.

AG-p paasisai malillugit 14-inik ukiulik arni ukiuni arfineq marlunni Danmarkimi najugaqatigisimavaa.

Arnaa angummik allamik najugaqateqartoq sivisuumik inuttut ajornartorsiuteqarsimavoq. Tamanna pinngitsaaliissummik arsaarinnissamut aalajangernermut peqqutaagataasinnaavoq, anaanaasorlu inuusuttuaq - inuusunerata saniatigut - meeqqaminik paarsinissaminut perorsaanissaminullu ilaqutariissutsikkut aamma tapersortissaqanngilaq.

Nukappiaraq arnaminit inuusuttuaqgamit qaqugu arsaarinnissutaassanersooq ilisimaneqanngilaq.

Qularnanngitsumik sapaatit akunneri marluk ingerlaneranni, Tommy Keil eqqoriaavoq.

14-inik ukiulik nammeneerluni ikiorneqarluniluunniit qimaanissani aalajangiussimaneraa maanna politiinit paasiniarneqarpoq.

Teenagemor lever på lånt tid med sit barn

AG/Grønlandsposten 16. januar 2007. Af Christian Schultz-Lorentzen, København

Den 14-årige pige, der kidnappede sit eget barn fra Rigshospitalet, er igen indlagt på barselsafdelingen – men det er kun et spørgsmål om tid før myndighederne iværksætter den fysiske tvangsfjernelse af barnet

- Den desperate 14-årige mor, der i sidste uge kidnappede sin kun fire dage gamle søn fra barselsgangen på Rigshospitalet

i København, gennemgår i disse dage sit livs mareridt. For hver dag nærmer tiden sig til den endelige og ubønhørlige adskillelse mellem mor og barn, efter den 14-åriges mislykkede flugtforsøg med babyen.

De sociale myndigheder har således for længst afgjort, at barnet skulle tvangsfjernes umiddelbart efter fødslen. Når det ikke allerede er sket, skyldes det alene, at den lille dreng skal i

behandling for gulsot, som i værste fald kan udvikle sig til en hjerneskade, hvis sygdommen ikke behandles.

Et forhold, som moderen ikke var vidende om, da hun den regnvåde eftermiddag greb bylten med sit barn og stak af fra hospitalet.

Derfor blev mor og barn efter flugten ført tilbage til Rigshospitalet af politiet, som hentede parret hos Foreningen Grønlandske Børns lokaler på Nørre-

bro, hvor de havde søgt tilflugt.

- Vi kommer i berøring med mange, der har det svært. Foreningen Grønlandske Børn har opbygget en tillid hos mange. Derfor søger de hjælp og råd hos os, siger Marianne Jensen, generalsekretær for Foreningen Grønlandske Børn, som ikke vil udtale sig konkret om den tragiske sag.

Den unge pige flygtede med sit barn omkring middagstid i onsdags.

Flugten blev opdaget, da personalet opdagede, at pigens seng stod tom på barselsgangen, og at den lille dreng også var forsvundet fra stuen, hvor han har tilbragt de første dage af sit liv.

I første omgang overvejede politiet at efterlyse mor og barn gennem medierne, men fik ad omveje et tip om, at

de befandt sig hos Foreningen Grønlandske Børn, fortæller Tommy Keil, vicekriminalkommissær på Station Bellahøj.

Smertelig tragedie

Med tårerne trillende ned af kinderne og sin lille søn knuget ind til kroppen blev den spinkle pige ført ud til ambulancen af to uniformerede betjente, der bar på de få ejendele, hun havde taget med sig i to gennemsigtige plasticposer, lød beskrivelsen i dagbladet BT. Udenfor ventede ambulancen, der skulle bringe hende og barnet tilbage til Rigshospitalet, hvor de nu overvåges af de sociale myndigheder.

Det har ikke været muligt at få oplyst de nøjagtige detaljer for myndighedernes beslutning om at tvangs-

fjerne barnet. Ifølge AG's oplysninger har den 14-årige boet sammen med sin mor i Danmark i omkring syv år.

Moderen, der lever sammen med en anden mand, har gennem længere tid haft store personlige problemer. Et forhold, som kan have været afgørende for tvangsfjernelsen, fordi de sociale myndigheder i København har vurderet, at teenagemoderen - foruden sin unge alder - heller ikke har det tilstrækkelige familiære rygstød til at passe og opfostre barnet.

Hvornår den lille dreng bliver fysisk fjernet fra sin teenagemoder, vides ikke. Men formentlig inden for et par uger, lyder skønnet fra Tommy Keil.

Om den 14-årige selv arrangerede flugten eller fik hjælp fra andre, undersøges nu af politiet.

Suliassaq A

Oqaatsit nutsikkitt

1. Aallarussisoq	11. Erloqisoq
2. Ullunik sisamaannarnik utoqqaatigisumik	12. Naalungiarsuk
3. Isumaginninnermi oqartussat	13. Aalajangereerput
4. Peqquataaginnarpoq	14. Taamaammat
5. Artornartorsiortut	15. Qimarnguppaa
6. Pakkusimaaraa	16. Tuattoq
7. Nakkutigineqarput	17. Ajornartorsiuteqarsimavoq
8. Ilisimaneqanngilaq	18. Qitornani
9. Alianartoq annernartoq	19. Ernisarfimmut
10. Tatigilersimavaat	20. Qularnanngitsumik

Suliassaq B

Oqaaseqatigiit nutsikkitt

1. Desværre er der mange unge der ikke bruger prævention.

2. Hvad syntes du om teenagere, der får børn?

3. Naalungiarsuk sungarpallappoq.

4. Napparsimammat katsorsarneqarpoq.

5. Abort blandt unge er desværre almindeligt.

Suliassaq C

Apeqqutit akikkitt

1. Niviarsiaaraq qassinik ukioqarpa?

2. Niviarsiaaraq inuusuttuaraq sumi erniva?

3. Ukiut qassit Danmarkimi najugaqarsimava?

4. Kikkunni najugaqarpa?

5. Tommy Keil kinaava?

6. Foreningen Grønlandske Børn sumi allaffeqarpa?

7. Kina Foreningen Grønlandske Børn-imi generalsekretæriuva?

8. Naalungiarsuk qimarngunneqarami qanoq utoqqaatigiva?

9. Naalungiarsuup suna nappaatigivaa?

10. Niviarsiaqqap sooq ernini qimarnguppa?

11. Sooruna naalungiarsuk pinngitsaaliissummik arsaarinnissutaassasoq?

12. Anaanat inuusuttuaqqat qanoq isumaqarfigivigit?

Oversættelse af suliassaq C

1. Hvor gammel er pigen?

2. Hvor føder den unge pige?

3. Hvor mange år har hun boet i Danmark?

4. Hvem bor hun hos?

5. Hvem er Tommy Keil?

6. Hvor har Foreningen Grønlandske Børn kontor henne?

7. Hvem er generalsekretær i Foreningen grønlandske Børn?

8. Hvor gammel er drengen da han bliver bortført?

9. Hvad fejler spædbarnet?

10. Hvorfor bortfører pigen sin søn?

11. Hvorfor skal spædbarnet tvangsfjernes?

12. Hvad mener du om unge mødre?

Tulugarsuarmit kaaviffiginneq

Sara Kristiansen: *Pissanganartut, Atuakkiorfik 1992, qup. 101-104.*

Anaanannit oqaluttuarsiara aamma una ilanngutilaarniarpara, atuarlugit nuannertaqimmata.

1950-ikkut aallartingajalerneranni ukiukkut decemberip ulluisa 28-anni anaana inuusuttuuvog aanakkukkalu sulii inuullutik.

Ulloq taanna inuusuttut katerisimaartarput, sulii massakut ingerlanneqartartumik. Taamanikkut anaana kajaakkaluaqaluni inuusuttunut katerisimaartunut ilaasimanngilaq akissaqannginnami, aana-kassaatalu akissaanik tuniumasimagaluarpa, anaanali ilaajumasimanngilaq aanakassani akkujoorniannginnamiuk.

Inuusuttut nuannatilillarmata anaana aanakassaminut pulaaginnarsimavog kisimiimmat inoquser-soriartorlugu inuusoqatimilu soraarnissaat utaqqiniarlugu.

Aanakassammini isersimaarsinnarluni soraarunnarsimmata ammukajaakkut imminnut qaninnerummat ingerlasimavog aanani sinilluaqqusinnarlugu.

Sila taartoq, aqquserngit qullilersorneqanngikkallarmata, mannaluu silarsuaq alianaak allaaqqik. Illortik nuingajalerlugu qaanniviillu tikillugit siutini ittuallariartullu seeqqi quaattuinnangorsimapput iluamik pisussinajunnaarluni. Malugaa tassa ersiummerluni.

Ersisanngitsoronagooq nammineq. Alloriaraluarlunigooq saamiup tungaasigut kimmimmi eqqaanut suna kappuppallariarluni kaavitleqaa.

Allaanngilarooq toorut kappullugu kaavittineqartoq. Saamiup tungaanut qivialeraluarlunilu eqqaalerpaa aanakassammi oqaasia imaattoq: Arlaanni aliortornialerussi saamiup tungaanut qiviassanngilasi qanorluunniit iliorneqaraluarussi. Talerpiup tungaanut qiviassaasi!

Taanna eqqaariamiuk talerpiup tungaanut qiviaraluarsimavog, naamilli inoqanngilaq. Taamaanni-ariartoq aamma qimussersuaq tungaannarminut sisoorpaluttorsuanngorpoq, namminerlu illuarialuarami nikissinnaanani. Taanna sisusorsuaq killeqquppallakkami qangalimigooq suiallak. Qimussersuarli anaanama takusimanngilaa inoqaranilugooq.

Imminut kamassaasariarluni aappasaanik alloriaraluarsimavog. Aatsaanngooq taama quaattuinaavog, tassalu saamiup tungaasigunaasii kimmimmi killingani aasiit kappullugu kaavitleqaa.

Nipaaruteruttortoq tulliiivi assut tikkorsimagamik, aallariarlunilu tassanngaannaq tulugarsuaq tingisimavog qulaannarminilu kaavittorsuulluni nipipalaarsuarminngooq nipeqarluni. Anaana alloriaraluarpoq, kiisagooq kiammik ippuppaa ilungersornermik.

Ersilerami Ataatarpooq aallartittarsimagaluarpa, ... aqqit illernasili ... tassungalu killilluni sinnera nalulertarsimavaa. Kamassarlunigooq imminut oqaluuttarsimavog "ersiguma sussaanga".

Tulugarsuaq qulimini qimagunnersog qiviaramiuk taamak, tassalu niui iluarsillutik. Takulerpai naneruarfillisartut tikileraanni, sunaaffa aapparit angerlartut.

Anaanap aperimmatik qanilaarsinnaannginneraanni matuata silataanut qaniorsimavaat. Iserami aqqalussi isersimasog takuaa, taannami inuusuttuaraavog nuannattunullu ilaasimalluni, sunaaffa qanngali katerisimaartut soraarsimasut. Isertorlu anaanaata takugamiuk oqarfigisimavaa kiinaa sussaangitsoq aperisimallugulu aliortorsimanersog. Anaana sapilerami qissasiinnarsimavog, qiajunnaaramilu oqaluttualerluni. Naammagu utoqqaap isersimasup oqarfigisimavaa tatamissimagaluaruit isitit tamar-mik anillassimassagaluartut, assunngooq tataassimavog.

Ukiutoqarsuunngooq inussuata ersisaaraluarsimavaa, tassagooq inuusuttunut ilaanngimmat, qujanaqaarooq tatamissimanngimmat.

Tassalugooq kingorna kisimiilluni aanakassaminukaqqikkaluarminani.

Oqaatsit

Kaaviffik	akse
Katerisimaartarput	de plejede at forsamles/stimle sammen
Kajaappoq	vil altid være med hvor der sker noget
Kajaakkaluqaqaluni	var ellers opsat på at være med hvor der sker noget
Akkujoornianginnamiuk	hun ville ikke tigge hos hende
Akkujoorpoq	hun tigger
Inoqusersoriartorlugu	for at være sammen med hende
Aqquserngit	vejene
Qaanniviillu	...og kajakstaterne
Inoqut	logerende, medlem af husstanden
Qaannivik	kajakstativ
Kimmik	hæl
Qimussersuaq	en stor hundeslæde (med hunde forspændt)
Nikissinnaanani	uden at kunne flytte sig
Killeqquppallakkami	da det hurtigt strøg forbi hende/ham
Killeqquppaa	stryger tæt forbi ham/det
Suiallak	Ih, hvor det susede!
Tulliivi	hendes tindinger (små hår på tindingerne)
Tulleq	tinding
Naneruarfillisartut	dem der gik med lygter i hånden
Qaniorsimavaat	de havde fuldt hende et stykke på vej

Suliassaq 1

Uiguutit

Forklar begreberne:

TRUNKATIV
ADDITIV

Suliassaq 2

Her er en række ord fra teksten, udskil tilhængene og skriv hvad de hver især betyder, og om de er trunkative eller additive.

1. Kaavitileqaa

2. Ilaajumasimangilaq

3. Ilangutilaarniarpara

4. Qullilersorneqanngikkallarmata

5. Aallartittarsimagaluarpa

6. Nuingajalerluni

7. Tassalugooq

8. Nipipalaarsuarminngooq

9. Pisussinnaajunnaarluni

10. Naneruarfilisartut

Suliassaq 3

Oqaasilerineq 1

Her er en række ufærdige sætninger.

Indsæt måden, og skriv om det er med eller uden objekt, og skriv hvilken person det er.

Oversæt dernæst til dansk.

1. Qaqortumii _____ Anja naapippara.

Da/fordimåde _____

2. Piitaaq ullaag maki _____ assut uernarpoq.

Da/fordimåde _____

3. Arfininngormat Katuami filmeria _____ nuannisaarpugut.

Da/fordimåde _____

4. Meeqqat apuseri _____ isiginnaarpai.

Nominalmåde _____

5. Ilinniartut kollegiami najugaqar _____ .

Fremsættemåde _____

6. Anaanama iipilit aappalaartut mamarineru _____ .

Fremsættemåde _____

7. Arnaq neriitiga _____ fjersynerpoq.

Ledsagemåde _____

8. Siniffimmi nala _____ atuarpunga.

Ledsagemåde _____

Suliassaq 4

Oqaasilerineq 2

Find i teksten konstruktioner der indeholder følgende måder:

1. Fremsættelse uden objekt

2. Fremsættelse med objekt

3. Da/fordimåde uden objekt

4. Da/fordimåde med objekt

5. Ledsagemåde uden objekt

6. Ledsagemåde med objekt

7. Når/hvismåde uden objekt

Tulugarsuarmit kaaviffiginneq

Snurret rundt (om sin akse) af en stor ravn. Sara Kristiansen: Pissanganartut, Atuakkiorfik, 1992. qup. 101-104.

Jeg vil også gerne lige tilføje denne historie fortalt af min mor, da den er så dejlig/morsom at læse.

Det er i begyndelsen af 1950-erne om vinteren den 28. december, min mor er ung og mine bedsteforældre levede endnu.

Denne dag plejede de unge at forsamles, og dette gør de stadig. Dengang ville mor være med hvor der foregik noget, men var ikke med da de unge mødtes fordi hun ikke havde råd, hendes kære bedstemor ville ellers give hende penge, men mor ville ikke deltage da hun ikke ville tigge hos kære bedstemor.

Og da de unge var i gang med at more sig, var mor bare på besøg for at være hos sin kære bedstemor der var alene, og for at vente på at de unge skulle slutte.

Efter at havde været hos sin kære bedstemor, og da de var ved at slutte (de unge) gik hun nedad fordi det var den hurtigste vej, efter at havde ønsket sin bedstemor godnat.

Det er mørkt, for dengang var der ikke gadebelysning, hvor var vejret dog dejligt og skyfrit. Da hun var lige ved at nå deres hus og var nået til kajakstativet susede det for hendes ører, hun glider og falder på knæene og kan næsten ikke gå. Hun mærker at hun pludselig bliver bange. Og det var hende der ellers aldrig blev bange. Hun prøvede at tage et skridt, men det var som noget havde sat sig fast på hendes venstre hæl og begyndte at snurre hende rundt. Det var som om et spyd havde sat sig fast og snurrede rundt.

Da hun kikker mod venstre kommer hun i tanke om sin bedstemors ord der lød sådan: Hvis det begynder at spøge må I under ingen omstændigheder kikke til venstre, ligegyldig hvad der bliver gjort ved jer. I skal kikke til højre!

Da hun kom i tanke om dette kikkede hun ellers til højre, men der var ingen. Da hun gjorde dette hørte hun en kæmpe hundeslæde komme glidende mod hende, og hun kunne overhovedet ikke flytte sig selvom hun prøvede.

Da den glidende stryger tæt forbi hende kom der noget af et vindpust. Min mor så ikke hundeslæden og der var heller ingen mennesker.

Hun tirrede sig selv og prøvede for anden gang at tage et skridt. Og så skal hun ellers love for at hun gled, og igen blev hun snurret rundt ved at hendes venstre hæl havde sat sig fast.

Da der var blevet stille strittede hendes små tindings hår, og idet hun satte sig i bevægelse fløj der pludselig en stor ravn op lige over hende snurrede rundt og skreg meget højt. Mor tog ellers nogle skridt, men hun var ved at dø af varme på grund af anstrengelserne.

Da hun var så bange, begyndte hun på Fadervor, ... Hellige vorde dit navn ... da hun nåede dertil kunne hun ikke huske mere. Tirrende havde hun talt til sig selv " hvad skal jeg gøre hvis jeg er bange".

Hun kikkede op for at se om den store ravn var over hende, og så blev hendes ben normale igen. Så så hun nogle med lygter komme hen til hende, det viste sig at være et ægtepar, der var på vej hjem.

Da mor havde spurgt om de ikke lige kunne følge hende hjem havde de fulgt hende til døren. Da hun kommer ind ser hun sin lillebror, der er hjemme, han var ung og havde været med de unge der morede sig, det viste sig at det var længe siden at forsamlingen var slut. I det hun kommer ind og han ser mor, siger han til hende at hun ser forfærdelig ud i ansigtet og spørger om hun har set spøgelser. Da mor ikke kunne mere, bryder hun ud i gråd, og da hun holder op med at græde, beretter hun. Da hun er færdig siger den gamle som er hjemme, til hende at hvis du var gået fra vid og sans ville dine øjne ellers være hoppet ud, hun blev meget forskrækket.

"Nytårsspøgelset" havde ellers prøvet at forskrække hende. fordi hun ikke havde været med de unge, og at det var godt, hun ikke var blevet skræmt.

Og det siges at hun derefter aldrig gik alene hen til sin bedstemor.

Aaqq.: *Mâliâraq Vebæk: Navaranaaq allallu, Atuakkiorfik, 1996*

Oqaluttuatoqqani arnat pissaaneqaannaratik aammali ajoqutaasinnaanerat tusareerparput. Navaranaaq pillugu oqaluttuami tulliuuttumi tamanna tusassavarput. Eskimuut oqaluttuarterneranni arnaq tas-saagajuppoq qaqortumik amilinnut attaveqartuusartoq. Kulturit assigiinngitsut marluk akornanni arnaalluni attaveqartuusartoq.

Navaranaaq

Oqaluttuarineqarpoq eskimooq arnaq Navaranaamik atilik qallunaatsiaani kiffaasoq. Silassorissuugami qallunaatsiaat oqaasii ilikkarsimavai. Qallunaatsiaanit asaneqaqaaq; taamani qallunaatsiaat kalaallillu imminnut asaqtatigiikkallarmata. Navaranaalli salluliortarnermigut ikinngutiginnerat aserorpaa. Nunaqqatiminut pulaaraangami oqaluffigisarpai qallunaatsiaanit saassunneqassamaartut. Akerlianillu qallunaatsiaat oqaluffigisarlugit kalaallinit nungutaajartussasut.

Naggataatigut qallunaatsiaat Navaranaaq upperilerpaat, aalajangerlutillu kalaallinit saassunneqartinnatik toqorariartorniarlugit.

Eskimuut kangerlummi aavarlutik qallunaatsiaat nunaqarfiata eqqaani tammaarsimapput. Qallunaatsiaat aalajangerput pilersaarutertik naammassiniarlugu. Ullullu ilaanni angutit aavariarsimasut, arnat meeqqallu kisimiinnerat iluatsillugu, qallunaatsiaat qalugiusaminnik arnat meeqqallu tamaasa toqorarpaat, marluk qimaasut kisiisa pinnagit. Taakkuli aamma maleriarlugit toquppaat. Arnap qimaasup aappaata, Amaarnaap, naalungianguani amaarpaa. Naalungianguani taanna annaarusunneqaaq, meerartaartaraluarluni toqusaannarmata. Qallunaatsiaalli aamma arnaq taanna naalungiangualu toquppaat, qimaaqataa alla toqoreeramikku.

Qallunaatsiaat toqoraareeramik umiarsuarminnik ungasissumut qimaapput.

Eskimuut aavariat tammaarsimaffimminnut uteramik, arnartatik meerartatillu tamarmik toqorarneqarsimasut siumoramikkik, kamattorujussuanngorput aliasuttorujussuanngorlutillu. Ilaminit tamanit kamannerpaallunilu aliasunnerpaavoq Amaarnaap uia. Angakkut pissaaneqarneraannik ujarleriarluni qallunaatsiaat tassunga ujartippai, akiniarniassagamikkik. Eskimuut unnermik amilimmik umiatsialiorput; angakkup serraneratigut umiaq taanna kinngusarpoq, ilulissatut isasutut isikkoqalerluni. Umiaq taanna angallatigalugu qallunaatsiaat nassaaraat, toqorarlugillu.

Ajornerpaamik pillarneqartussaaq tassa Navaranaaq. Assai nujarsuilu qileriarlugit nunakkut ujaraalulissuakkut unialerpaat, ilaasa taliisigut, ilaasa nujaasigut.

Uniaatigalugu aperissavaat:

“Navaranaaq, nuannaqaat?”

Akisaraalu:

“Ila, ila nuannaqaat.”

Taamatut apersortuarpaat, taamatullu akiuarpai. Kiisalu akissaarpoq. Erlavii tamarmik anillassi-mapput, nunalu aavanik aappillerpoq. Tunua uniarneqarnermini ammanersuanngorsimavoq. Taamaallitut Navaranaaq pillarpaat, qallunaatsiaallu ikinngutiginnertik aserortermagu, pisunullu ajortorsuar-nut pisuulluni.

Suliassaq A

Oqaatsit qanoq isumaqarpat? Eqqortoq ataatigut titaruk.

1. Kinngusarpoq

- a) Kæntrer
- b) Vender rundt
- c) Går til bunds

2. Unneq

- a) En klage
- b) Et hvidt frostbleget sælskind
- c) Et bælte

3. Qalugiusaq

- a) Et spyd
- b) Et fisken
- c) En hvallanse

3. Pissaaneq

- a) Angreb
- b) En kæmpe
- c) Magt

5. Imaannaangilaq

- a) Er ikke sådan
- b) Er ikke uden betydning
- c) Det er ikke kun vand

6. Silassorissaq

- a) Har gigt
- b) Har god forstand
- c) Frisk luft

7. Saassussineq

- a) Angreb
- b) Drive til havs
- c) Høj levestandard

8. Pilersaarut

- a) Agtelse
- b) Begyndelse
- c) Plan

9. Aavarpoq

- a) Er på rensdyrjagt
- b) Bløder meget
- c) Er på hvalrosjagt

10. Amaat

- a) Bærepose
- b) Rodgren
- c) Bærepels

11. Tammaarfik

- a) Lejrplads
- b) Gemmested
- c) Forråds-kammer

12. Akiniaaneq

- a) Svare igen
- b) Gengælde
- c) Hævne

13. Serravoq

- a) Frem siger trylleformular
- b) Ryger cerutter
- c) Har søvn i øjnene

14. Isavoq

- a) Falder i vandet
- b) Falder sammen
- c) Kommer ind

15. Pillarpaa

- a) Kasserer den
- b) Roser ham
- c) Straffer ham

Suliassaq B

1) Oqaatsit qallunaatuunngortikkit

2) Oqaatsit kalaallisut nassuiakkit

3) Oqaatsit atorlugit oqaaseqatigiiliorit oqaluttuaaraliorlutilluunniit

1. Mamarlerpaa

2. Uniarpaa

3. Qallunaatsiaat

4. Ikinngutigiiinneq

5. Kigartugaa

6. Angakkoq

7. Umiaq

8. Kangerluk

9. Tunu

10. Isikkoqarpoq

11. Naalungiarsuk

12. Upperaa

Suliassaq C

Oqaaseqatigiit qallunaatuunngortikkitt

1. Qallunaatsiaat kalaallillu ikinngutigijinnerat mamarliilluni aserormagu.

2. Eskimuut kangerlummi aavarlutik qallunaatsiaat nunaqarfiata eqqaani tammaarsimaarput.

3. Arnap qimaasup aappaata, Amaarnaap naalungiannguani amaarpaa.

4. Angakkut pissaaneqarneraanik ujarleriarluni qallunaatsiaat tassunga ujartippai, akiniarniassagamikkik.

5. Erlavii tamarmik anillassimapput, nunalu aavanik aappillerpoq.

6. Silassorissuugami qallunaatsiaat oqaasii ilikkarsimavai.

7. Taakkuli aamma maleriarlugit toquppaat.

8. Oqaluttuatoqqani arnat pissaaneqaannaratik aammali ajoqutaasinnaanerat tusareerparput.

Suliassaq D

Oqaasilerineq (grammatik)

- 1) Oversæt ordet
- 2) Anfør måde og personendelse
- 3) Find stamme
- 4) Udskil eventuelle tilhæng og oversæt dem

1. Tusareerparput

2. Silassorissuugami

3. Upperilerpaat

4. Toqoreeramikku

5. Ujarleriarluni

6. Aserortermagu

7. Aappillerpoq

8. Maleriarlugit

9. Qimaapput

10. Kiffaasoq

Suliassaq E

1) Qallunaatuunngortikkit

2) Oqaaseqatigiit naammassikkit

1. Ilitsoqqussaralugit oqaatsit...

2. Mamarliineq...

3. Inuit akornanni ikinngutigiiinneq

4. Akiniaaneq...

5. Ajortuliorsimasoq

6. Ajuallatsissima...

Suliassaq F

1) Oqaatsit qallunaatuunngortikkit

2) Oqaatsit atorlugit oqaaseqatigiilliorit (allanngortissinnaavatit oqaatsinillu allanik ilallugit)

1. Pilersaarut, pillaqqippoq, taperserpaa.

2. Oqaluttuatoqaaq, inuiaat, paasinnippoq.

3. Ullutsinni, ilatsaasorpoq.

4. Inatseriippoq, ikioqatigiinneq, qanigisaq.

5. Naammagittaalliorpoq, siunissaq, pissuteqarluarluni.

Suliassaq G

Apeqqutit akikkit

1. Arnaq oqaluttuami qanoq ateqarpa?

2. Navaranaaq qallunaatsiaani sulerusuaa?

3. Kiffaq sulerisarpa?

4. Eskimuut qallunaatsiaallu aallaqqaammut qanoq inooqatigiissimappat?

5. Navaranaap suna salluliutigivaa?

6. Eskimuut kangerlunni sulerippat?

7. Eskimuut sumi tammaarfeqarpat?

8. Qallunaatsiaat suut atorlugit arnat meeqqallu toquppaat?

9. Amaarnaaq oqaluttuariuk.

10. Amaarnaap uia oqaluttuariuk.

11. Angakkoq oqaluttuariuk.

12. Eskimuut umiaat oqaluttuariuk.

13. Eskimuut qallunaatsiaat nassaarigamikkit qanoq pivaat?

14. Eskimuut Navaranaamik pillaanerat oqaluttuariuk.

15. Navaranaamik oqaluttuaq qanoq isumaqarfigaajuk?

Navaranaaq

Red.: Mâliâraq Vebæk i "Navaranaaq allallu"

I sagn har vi hørt om kvinder der ikke kun bar magt og indflydelse men også kan være til skade. Om dette skal vi høre i den næste historie om Navaranaaq. I eskimoernes historie er kvinden et forbindelsesled til dem med hvid hud. Det har ikke været let at være kvindelig forbindelsesled mellem to forskellige kulturer.

Navaranaaq

Der bliver fortalt om en eskimoisk kvinde ved navn Navaranaaq der var hushjælp for nordboerne. Da hun havde en god forstand havde hun lært nordboernes sprog. Hun var meget elsket af nordboerne. Det var dengang der var kærlighed mellem nordboerne og eskimoerne. Men på grund af Navaranaaqs løgne blev venskabet ødelagt. Når hun var på besøg hos sine bopladsfæller, at de snart ville blive overfaldet af nordboerne. Og det modsatte fortalte hun nordboerne, at de ville blive udslettet af grønlanderne.

Til sidst begyndte nordboerne at tro Navaranaaq, og de beslutter at de inden de blev angrebet af grønlanderne ville slå dem ihjel.

Mens eskimoerne var på rensdyrjagt i fjorden havde de slået lejre nær ved nordboernes boplads. Nordboerne besluttede at de ville færdiggøre deres planer. Så en dag da mændene var på rensdyrjagt, og kvinder og børn var alene, udnyttede de chancen, og nordboerne dræbte alle kvinder og børn med spyd, undtagen to der flygtede. Men de forfulgte disse og slog også dem ihjel. Den ene kvinde som flygtede, Amaarnaaq, bar sit spædbarn i bærepels på ryggen. Hun ville ikke miste dette spædbarn, da de børn hun fik, altid døde. Men nordboerne dræbte også kvinden og hendes spædbarn, efter at de havde dræbt hende hun flygtede sammen med.

Efter at nordboerne havde slået ihjel, flygtede de i store konebåde langt væk.

Da eskimoerne på rensdyrjagt kom tilbage til deres lejre, støder de på alle deres dræbte kvinder og børn, de bliver meget vrede og meget ked af det. Den der var mest vred og mest ked af det af alle, var Amaarnaaqs mand. Efter at havde ledt efter den mest magtfulde åndemåner, får han denne til at

lede efter nordboerne for at de kan tage hævn. Eskimoerne laver en konebåd af hvidt frostbleget sælskind; Under åndemanerens tryllesang vender konebåden rundt, og ligner derved et isfjeld der er faldet sammen. Med denne konebåd som transportmiddel finder de nordboerne, og slår dem ihjel.

Den der skal straffes hårdest er Navaranaaq. De binder hendes hænder og hår og begynder at slæbe hende hen over den stenfyldte jord, nogle ved armene andre i håret.

Mens de slæber spurgte de hende:

”Navaranaaq, er du glad?”

Og hun svarer dem:

”Ja i høj grad er jeg glad.”

Således bliver de ved at spørge hende, og således bliver hun ved at svare. Endelig svarer hun ikke mere. Alle hendes indvolder hænger ud, og jorden er farvet med rød af hendes blod. Hendes ryg der blev slæbt er en stor åbning. Således straffede de Navaranaaq fordi hun havde slået deres venskab med nordboerne i stykker og været skyld i de forfærdelige hændelser.

Aasianniit Dundasimut

Sermitsiaq nr. 17. 1997

Avannaani Ilinniarnertuunngorniarfimmi ilinniarnertuunngortut pingasut aasaru qaannamik Aasianniit Dundasiliarniarput

Soraarummeernersiorneq naammasseriarpap avannamut aallassapput qaammatini arlalinni Thule Air Basep tungaanut qaannamik angalassallutik. Tassaapput misigisassarsiorumatuut Nick Nielsen (21-inik ukiulik), Qasigianguaneersoq, Knud Kristensen (20-inik ukiulik), Ilulissaneersoq kiisalu Steve Berthelsen (23-inik ukiulik), Qeqertarsuarneersoq.

Nick Nielsen aamma Knud Kristensen siusinnerusukkut angalassarsimapput. 1995-imi Aasianniit Kangerlussuarmut pisupput 1996-imilu Qasigiannguaniit sermersuaq itivilugu Ammassalimmukarniaraluarpap. Naammattunik taquarsimangillat apuutingajalerluttillu helikpoterimik aaneqartariaqarsimallutik. Timersortartutut sungiusarluarsimasuupput, sisoraatiniq oqilaniunnerup saniatigut aasakut qajartormik sungiusartarput.

Ilinniarnertuut pingasut avannamut ingerlaarnerminni tikittakkaminni oqaluttuarisaarnermut tunngasunik, oqaluasaanik oqaluttuatooqqanillu katersiniarpap. Aasianniit Thulep tungaanut utoqqarnik oqaluttuarusuttunik ujartuipput.

Pilersaarutigaat angalareerunik oqaluttuarisaanermut tunngasut kiisalu oqaluasaat oqaluttuatoqqallu katersorsimasatik saqqum-

mersinniarlugit. Tassanissaaq Kangerlussuarmut pisunnertik sisoraatiniillu sermersuarmik itiviinertik oqaluttuariniarpap.

- Avannamukarnitsinnissaaq qaqqat assigiinngitsut qaquisarniarpavut, ilaatigut Uummannaq qaqqaa aammalu Kullorsuaq, Nick Nielsen oqaluttuarpoq.

Angalanissaat 1.000 kilometerit sinnerlugit isorartussuseqarpoq, naatsorsuutigaallu qaammatini pingasuni angalaniassartik.

Angalanissaminnut aningaasaliisussanik ujarlerput. Manna tikillugu makkua aningaasaliuumallutik neriorsuuteqarsimapput: Polar Seafood aamma Knud Andersen, Sannassisunik piginnittoq aammalu Qeqertarsuarmi neriniartarfik Nikiffik. Tamatuma saniatigut inuusuttut avannamut angalanerat Sermitsiap tapersorsorpaa.

Suliassaq 1

Oqaatsit qallunaatuunngortikkit

1. Soraarummeernersiorneq _____
2. Arlalinni _____
3. Sermersuaq _____
4. Sungiusartartut _____
5. Ujartuipput _____
6. Pilersaarutigaat _____
7. Itiviinertik _____
8. Sinnerlugit _____
9. Naatsorsuutigaallu _____
10. Neriorsuuteqarsimapput _____
11. Misigisassarsiorumatuut _____
12. Naammattunik _____
13. Isorartussuseqarpoq _____

Suliassaq 2

Oqaatsit kalaallisut nassuiakkit

1. Angalaneq _____
2. Timersortartut _____
3. Ilulissaneersoq _____
4. Tapersersorpaa _____
5. Aasakkut _____

Suliassaq 3

Immikkoortoq una qallunaatuunngortiguk

Ilinniarnertuut pingasut avannamut ingerlaarnermini tikittakkaminni oqaluttuarisaarnermut tunngasunik, oqaluasaanik oqaluttuatoqqanillu katersiniarput. Aasianniit Thulep tungaanut utoqqarnik oqaluttuarusuttunik ujartuipput.

Pilersaarutigaat angalareerunik oqaluttuarisaarnermut tunngasut kiisalu oqaluasaat oqaluttuatoqqallu katersorsimasatik saqqummersinniarlugit.

Suliassaq 4

Apeqqutit akikkit

1. Misigisassarsiorumatuut ilisaritikkit

2. Nick aamma Knud 1995-imi 1996-imilu susimarnersut allaaseriuk

3. Nick Knudilu sooq helikopterimik aatippat?

4. Misigisassarsiorumatuut qanoq sungiusarsimappat?

5. Avannamut ingerlaarnermini suut katersorniarpaat?

6. Qaqqat suut qaqiniarpaat?

7. Angalanissaat qanoq isorartussuseqarpa?

8. Angalanissamut aningaasaliisut kikkuppat?

9. Angalanissartik qanoq sivilissuseqassangatippaat?

10. Illit inuusuttut eqqartorneqartut aasami pilersaarutaat qanoq isumaqarfigaajuk?

Suliassaq 5

Oqaasilerineq

Oqaatsit uku allaaserisamiittut uiguutitaqarput. Uiguutai nassaarikkitt nassuiarlugillu.

Her er en række ord fra artiklen, hvori der indgår tilhæng. Find tilhængene og forklar dem.

1. Naammassereeripat _____

2. Oqaluttuariniarpaat _____

3. Ammassalimmukarniaraluarput _____

4. Apuutingajalerlutillu _____

5. Sungiusarluarsimasuupput _____

6. Aningaasaliuumallutik _____

Suliassaq 6

Her er en række udsagnsord fra artiklen, skriv: betydning på dansk

måde

stamme

personendelse/personendelser

1. Tapersersorpaa

2. Angalasarsimapput

3. Oqaluttuariniarpaat

4. Naammassereeriarpat

5. Aaneqartariaqarsimallutik

Fra Aasiaat til Dundas

Tre studenter fra Nordgrønlands Gymnasiale Uddannelse sejler til sommer i qajaq fra Aasiaat til Dundas

Når dimissionsfestlighederne er overstået, stikker de af på en flere måneders qajaq-tur nordpå til Thule Air Base.

Det er de eventyrlystne Nick Nielsen (21 år) fra Qasigiannguit, Knud Kristiansen (20 år) fra Ilulissat og Steve Berthelsen (23 år) fra Qeqertarsuaq.

Nick Nielsen og Knud Kristensen har tidligere været afsted. I 1995 gik de fra Aasiaat til Kangerlussuaq og i 1996 ville de gå over indlandsisen fra Qasigiannguit til Ammassalik. De havde ikke mad nok med og var ved at omkomme af sult. Derfor måtte de hentes på isen, kort før de kom til målet. Denne gang tager de ekstra forsyninger med til Knud, så han ikke dør af sult.

De unge mennesker er sporttrænede. Ud over langrend træner de om sommeren i at sejle qajaq.

De tre studenter vil indsamle historier,

sagn og myter fra de steder, hvor de går ind på vejen nordpå. Fra Aasiaat til Thule efterlyser de ældre, som kan og vil fortælle. Efter rejsen har de planer om at udgive historierne, samt sagn og myter fra rejsen. Heri vil også indgå deres beretning fra vandreturen til Kangerlussuaq og skituren over Indlandsisen.

- På vejen nordpå vil vi også bestige forskellige fjeldtoppe, blandt andre Uummannaq fjeldet og Djævlens Tommelfinger, foræller Nick Nielsen.

Turen er på over 1.000 kilometer, og de forventer at bruge knapt tre måneder på rejsen.

De søger sponsorer til rejsen. Foreløbig har følgende sponsorer lovet at støtte dem: Det er Polar Seafood samt Knud Andersen ved Sannassisoq og Nikiffik i Qeqertarsuaq. Desuden støtter Sermitsiaq de unge menneskers tur nordpå.

Nipaannerup anersaava

Taall.:/erinn.: Rasmus Lyberth, Cd Ajorpiang', 1989.

Misigisaq nuanneqaaq
ilumut takorloornaqaaq.
Nunarsuaq kusanaqaaq
ilumut nukittornaqaaq.

Inuunera nuannersoq
ilissinnut takutillara
neriullungami siunissamut
paasillugu inuussasusi.

Nipaannerup anersaava
illit pigiuassavat,
taassumami inuunerit
siunissamut ilagissavaa.

Asaneqarnerup nipaa
uatsinnut tutsiuttartoq,
qujalluta atorparput
neriunermik nipeqarmat-aa.

Anaanaga, ataataga
qujavugut pereersunut,
inuunissimi nuannersup
inernerit aajuku.

Nipaannerup anersaava
illit pigiuassavat.
Taassumami inuunerit
siunissamut ilagissavaa.

Suliassaq 1

1) Oqaatsit qallunaatuunngortikkit

(Oversæt ordene til dansk)

2) Oqaatsit OQAATSIT-ni qanoq allanneqarsimappat?

(Hvorledes står ordene i OQAATSIT?)

1. Misigisaq _____

2. Nukittornaqaaq _____

11. Takorloornaqaaq _____

12. Takutillara _____

3. Siunissamut _____
_____	13. Nipaannerup anersaava _____
_____
4. Piguassavat _____
_____	14. Tutsiuttartog _____
_____
5. Qujavugut pereersunut _____
_____	15. Inerneru _____
_____
6. Nunarsuaq _____
_____	16. Ilagissavaa _____
_____
7. Nipeqarmat _____
_____	17. Taassumami _____
_____
8. Neriullungami _____
_____	18. Asaneqarnerup nipaa _____
_____
9. Inuunera _____
_____	19. Nuannersog _____
_____
10. Ilissinnut _____
_____	20. Paasillugu _____
_____

Suliassaq 2

1) Oqaatsit A-mit X-imut qallunaatuunngortikkitt
(Oversæt ordene A-X til dansk)

2) Erinarsuut tusarnaajutigalugu oqaatsit amigaataasut allattukkit
(Skriv de manglene ord mens du lytter til sangen)

Nipaannerup anersaava

1. Misigisaq _____	A) Inuunera _____
2. takorloornaqaaq _____	B) paasillugu _____
3. Nunarsuaq _____	C) takutillara _____
4. ilumut _____	D) siunissamut _____
5. _____ nuannersog	E) illit _____
6. ilissinnut _____	F) nuanneqaaq _____
7. neriullungami _____	G) anersaava _____
8. _____ inuussasusi	H) ilumut _____

9. Nipaannerup _____	I) nukittornaqaaq _____
10. _____ pigiuassavat	J) nipaa _____
11. taassumami _____	K) kusanaqaaq _____
12. siunissamut _____	L) ilagissavaa _____
13. Asaneqarnerup _____	M) qujalluta _____
14. _____ tutsiuttartooq	N) nipeqarmat-aa _____
15. _____ atorparput	O) ataataga _____
16. neriunnermik _____	P) inuunerit _____
17. Anaanaga, _____	Q) aajuku _____
18. qujavugut _____	R) inuunerit _____
19. inuunissimi nuannersup _____	S) Nipaannerup _____
20. inernerit _____	T) siunissamut _____
21. _____ anersaava	U) uatsinnut _____
22. illit _____	V) pigiuassavat _____
23. Taassumami _____	X) Pereersunut _____
24. _____ ilagissavaa	

Suliassaq 3

Oqaasilerineq (grammatik)

Find to verber (udsagnsord) i hvert vers – 1) Anfør måde, personendelse og stamme

2) Udskil eventuelle tilhæng og oversæt dem

Stilhedens ånd

1. Jeg føler en stor glæde
den drømmer jeg tit om,
landet er meget smukt
det giver kraft og styrke

2. Lad mig vise jer
mit liv,
jeg håber
I forstår det.

3. Stilhedens ånd
skal altid
være hos dig.

4. Kærlighedens røst
hører vi,
og tager imod dem med tak
den fortæller om håbet.

5. Kære mor og far,
vi siger tak for alt,
Her er frugten af
Jeres dejlige liv.

6. Stilhedens ånd
skal altid være hos dig.
Den skal ledsage dig
på din vej frem.

Inersimasut imerpallaqaat

Sermitsiaq nr. 2. 2000.

- Aalakoortut isigikatappagut, 12-inik ukiulik Sialetslk Amiinnaq Kuummiuneersoq oqarpoq

Kuummiuni meeqqat sapaatit akunnerini aggersuni inersimasut imigassamik atuigalut-tuinnarnerannut akerliussutsiminnik takutitsi-niarput.

Oktober 1999-imi meeqqat 60-it kattullutik inersimasut imigassamik atuivallaarnerannut akerliussutsimik takutitsipput.

- Inersimasut imerpallaqaat. Qitornatik pif-fissaqarfiginerusariaqaralarpaat. Ukiorman-na meeqqat ukioraat. Taamaattumik sammi-nerulertariaqarpaatigut. Uagut inersimasunut attaveqarpaallaanngilagut. Pinnguaqatiginer-luunniit ajorpagut, Sialetslk Amiinnaq Kuum-miuni Tasiilap komniunianiittumi najugalik oqarpoq.

Taanna aqqaneq marlunnik ukioqarpoq 7. klassimilu atuatuulluni. Sialetslk Amiinnaq oktoberimi akerliussutsimik takutitsinermik aqqjissuusseqataasimavoq.

- Nunaqarfitsinni ernguttoqartarpallaaqim-mat akerliussutsimik takutitsinissaq isumas-sarsiarisimavarput.

Tamanna qanoq tiguneqarpa?

- Amerlasuut paasinnilluarlutik akerliussutsi-mik takutitsinitsinni tapersorsorpaatigut.

Meeqqat tapersorsorneqarput

Sunngiffirni sammisassaqaartitsisoq Vittus Mathiassen: - Sunngifik pillugu ataatsimiitita-liap meeqqat qanoq iliuuseqaqqittarnissaanni tapersorsorumavai.

- Ullut tamaasa aalakoortunik KNI-p pisini-ariata saavaniittoqartarnera meeqqat isigin-naaginnarumajunnaarpaat. Takusinnaavarpul-li akerliussutsimik takutitsineq siulleq iluaqu-taalereersinaasoq. Aalakoortunik takussaaso-

qarpallaarunnaarpoq, inersimasulli amerlaqi-sut suli imigassamik ajornartorsiuteqartoru-jussuupput.

- Canadami Nunavumiit inummit meeqqat akerliussutsimik takutitsisimanerannik tusar-simasumit telefuunerfigineqarnikuuvunga.

Ajomartorsiutitta assinginik ajornartorsiute-qarsimagamik iliuuserisimasavut pillugit paa-sisaqarusupput.

Vittus Mathiassen oqarpoq, klubrâdi sapaa-tip akunnerani 18-imi qanoq iliuuseqaqqissa-maartoq.

- Akerliussutsimik takutitseqqinnissaq qanoq ingerlanneqassanersoq oqaluuserini-assagatsigu inuusuttut ataatsimiigiaqqune-qassapput.

Inuusuttut Inuuneq Nakuunerup aningaasaa-teqarfianiit 10.000 kroninik tunrneqarsimap-put. Aningaasat sumut atorneqassappat?

- Klubrâdi aqagu arfininngornermi ataatsi-miittussaavoq, tassanilu aningaasat qanoq atorneqarnissaat oqaluuserineqassaaq. Ani-ngaasanik tunineqarsimanerput qujamasuuti-geqaarput. Aningaasat siunertamut ajunngit-sumut atorneqassapput. Vittus Mathiassen oqarpoq.

Suliassaq A

Oqaatsit qallunaatuunngortikkit

1. Inersimasut _____
_____	9. Isigikatappavut _____
_____
2. Atuigaluttuinnarnerannut _____
_____	10. Qitornatik _____
_____
3. Ukiormanna _____
_____	11. Samminerusariaqarpaatigut _____
_____
4. Attaveqarpallaanngilagut _____
_____	12. Akerliussutsimik _____
_____
5. Ernguttoqartarpallaaqimmat _____
_____	13. Tapersersorpaatigut _____
_____
6. Sunngiffik _____
_____	14. Iliuuseqaqqittarnissaanni _____
_____
7. Qujamasuutigeqaarput _____
_____	15. Nunaqarfitsinni _____
_____
8. Amerlaqisut _____
_____	16. Ajornartorsiutitta _____
_____

Suliassaq B

1) Oqaatsit kalaallisuunngortikkit

2) Oqaatsit atorlugit oqaaseqatigiiliorit oqaluttuaaraliorlutilluunniit

1. Fritid _____

_____ | 9. Demonstration _____

_____ |
| 2. Teenagere _____

_____ | 10. Alkoholmisbrug _____

_____ |

3. Snakke med _____

_____ | 11. Forældre _____

_____ |
| 4. Hjælpe _____

_____ | 12. Penge _____

_____ |
| 5. Sport _____

_____ | 13. Støtte _____

_____ |
| 6. Opdragelse _____

_____ | 14. Socialkontor _____

_____ |
| 7. Tryk _____

_____ | 15. Kontakt _____

_____ |
| 8. Selvmord _____

_____ | 16. Kriminalitet _____

_____ |

Suliassaq C

Oqaaseqatigiit qallunaatuunngortikkit

1. Aalakoortut isigikatappavut, 12-inik ukiulik Siatletsik Amiinnaq oqarpoq.

2. Ullut tamaasa aalakoortunik KNI-p pisiniarfiata saavaniittoqartarnera meeqqat isiginnaaginnarsinnaajunnaarpat.

3. Inersimasut imerpallaaqaat. Qitornatik piffissaqarfiginerusariaqaralarpaat.

4. Inuusuttut Inuuneq Nakuunerup aningaasaateqarfianiit 10.000 kroninik tunineqarsimapput.

5. Takusinnaavarpulli akerliussutsimik takutitsineq siulleq iluaqutaalereersimasoq.

6. Nunaqarfitsinni ernguttoqartarpallaaqimmat akerliussutsimik takutitsinissaq isumassarsiarisimavarput.

7. Vittus Mathiassen oqarpoq, klubráði sapaatip akunnerani 18-imi qanoq iliuseqaqqissamaartoq.

8. Canadami Nunavumiit inummit meeqqat akerliussutsimik takutitsisimanerannik tusarsimasumit telefuunerfigineqarnikuuvunga.

9. Sunngiffimmi sammisassaqaartitsisoq Vittus Mathiassen...

10. Meeqqat tapersorsorneqarput.

Suliassaq D

1) Oqaatsit qallunaatuunngortikkit

3) Uiguutit qallunaatuunngortikkit

2) Uiguutit immikkoortikkit

4) Uiguutit atorlugit nutaanik oqaaseqatigiillorit

1. Imerpallaaqaat

2. Piffissaqarfiginerusariaqarpaatigut

3. Iluaqutaalereersimasoq

4. Ataatsimiigiaqquseqqissapput

5. Takusinnaavarpulli

6. Aaqqissuusseqataasimavoq

7. Takussaasoqarpallaarunnaarpoq

8. Telefuunerfigineqarnikuuvunga.

Suliassaq E

1) Oqaatsit nutsikkit

2) Oqaatsit akerlii kalaallisut allattukkit

3) Oqaatsit atorlugit oqaaseqatigiilliorit

1. Inersimasoq

6. Akerleq

2. Aalakoortut

7. Ullut

3. Qaaquaa

8. Inuuneq

4. Amerlaqisut

9. Kangia

5. Eqqissisimaarput

10. Nuannaarneq

Suliassaq F

Oqaasilerineq (grammatik)

1) Oversæt ordet

2) Anfør måde og personendelse

3) Anfør ordets stamme

4) Anfør eventuelle tilhæng

1. Oqarpoq

6. Isiginnaaginnarumajunnaarpaat

2. Tapersorumavai

7. Paasinnilluarlutik

3. Atuartuulluni

8. Tapersorpaatigut

4. Ernguttoqartarpallaaqimmat

9. Telefuunerfigineqarnikuuvunga

5. Atorneqassapput

10. Paasisaqarusupput

Suliassaq G

Apeqqutit akikkit

1. Kuummiut Kalaallit Nunaata sortaaniippa?

2. Sialektik qanoq naggateqarpa?

3. Sialetsik qassinik ukioqarpa?

4. Sialetsik qassi klassimi atuartuua?

5. Meeqqat Kuummiuni inersimasut pillugit qanoq isumaqarpat?

6. Oktoberimi 1999-mi Kuummiuni susoqarpa?

7. Sialetsik sumut aaqqissuuseqataava?

8. Akerliussutsimik takutitsinissaq qanoq tiguneqarpa?

9. Vittus Mathiassen suua?

10. KNI-p pisiniarfiata saavani susoqartartoruna?

11. Nunavut taaneqarpoq, sooruna?

12. Sapaatip akunnerani 18-imi susoqassava?

13. Inuusuttut 10.000 kroninik kimit tunineqarpat?

14. Aningaasat taakku sumut atoneqassappat?

15. Klubrádit qaqugu ataatsimiissappat?

Suliassaq H

Oqallissaarut (oplæg til debat/diskussion)

1. Inersimasut imerpallaaqaat, - eqqorpa? – eqqunngila – Sooq?
2. Illit ernguttut qanoq isumaqarfigivigit?
3. Illit isummat malillugu inuusuttut akornanni ernguttoqarpallaarpa?
4. Kalaallit qallunaaninngaanniit imerajunnerupput. Eqqorpa/eqqunngila?
5. Kalaallit Nunaanni imigassat akisoorujussuupput, illit tamanna qanoq isumaqarfigiviuk?
6. 1980-kkunni imigassat killilersugaapput, killilersuineq qanoq isumaqarfigiviuk?
7. Erngettarneq qanoq pinaveersaartinneqarsinnaava?
8. Sooq inuit imertarpat?
9. Illit aalakoortut pisimasut ilaat peqqissutiginiukuuk?
10. Erngunneq, ikiarorneq, imminorneq, HIV/AIDS - oqaatsit imminnut ataqatigiippat?

De voksne drikker for meget

Sermitsiaq nr 2. 2000. - Vi er trætte af fulde mennesker, siger 12-årige Sialetsik Amiinnaq fra Kuummiut

Børnene i Kuummiut vil de kommende uger lave en ny demonstration mod de voksnes stigende alkoholmisbrug.

I oktober 1999 slog 60 børn sig sammen og lavede en demonstration mod de voksne.

- De voksne drikker alt for meget. I stedet burde de give sig tid til at være mere sammen med børnene. Det er børnenes år i år, og derfor bør der sættes mere fokus på os. Vi har for eksempel ikke meget kontakt til de voksne. Vi leger ikke engang med dem, siger Sialetsik Amiinnaq fra Kuummiut i Tasiilaq kommune. Han er tolv år og går i syvende klasse.

Sialetsik Amiinnaq var med til at arrangere oktober-demonstrationen.

- Der er for meget druk og derfor syntes vi, at det var en god ide med en demonstration.

Hvordan blev I modtaget?

- Mange var meget positive og bakkede os op omkring demonstrationen.

Børnene få opbakning

Fritidsleder Vittus Mathiassen: Fritidsrådet vil gerne være med til at hjælpe børnene med at arrangere flere aktioner.

- Børnene vil ikke længere stå model til alle de fulde mennesker, der står foran KNI-butikken hver dag, Vi har dog lagt mærke til, at den første demonstration har hjulpet. Nu ser vi ikke så mange fulde mennesker hver dag, men mange voksne har stadig store alkoholproblemer.

- Jeg fik et telefonopkald fra en person i Canada fra Nunavut-styret, som havde hørt om børnenes demonstration. De var meget interesseret i at høre om vores aktion, da de selv har de samme problemer som os.

Vittus Mathiassen siger, at klubrådet har planer om at lave en ny aktion i uge 18.

- De unge skal indkalde til møde, så vi kan drøfte hvordan en ny demonstration skal se ud.

Børnene har fået 10.000 kroner fra Inuuneq Nakuuneq Fonden. Hvad skal pengene bruges til?

- Klubrådet holder møde i morgen lørdag, hvor der skal tages stilling til, hvad pengene skal bruges til. Men vi er meget taknemmelige for at ha' fået tildelt pengene. De går til et godt formål, siger Vittus Mathiassen.

Anaanaq 22-nik ukiulik sisamanik qitornalik nersorneqartoq

Sermitsiaq nr. 01, 2008. Andrea Filemonsens 15-iinnarnik ukioqarluni qitornartaarngarpoq. 18-inik ukioqarluni sisamanik qitornaqarpoq qatanngutinilu nukarliit akisussaaffigalugit

Andrea Filemonsens nunqarfimmit Ikerasaarsummeersoq TV-kut aallakaattitakkamit nunarinearluartumit »Sofa Aappalaartoq«-mit »Inuusuttuulluortoq«-tut nersorniarneqarpoq. Tamannalu pivog ukiortaami TV-kut aallakaatitassiami »Adios 2007«-mi »Sofa Aappalaartup« aaqqissuussaani.

Inuusuttut nunatsinnit tamarmeersut »Sofa Aappalaartumut« »Inuusuttuulluortoq«-mik siunnersuuteqarsimapput, siunnersuutigineqartorpassuillu akornanni Andrea Filemonsens qinerneqarsimavoq.

Taassumalumi oqaluttuassartaa ajasoornaannarpoq. 22-niinnarnik ukioqaraluarluni sisamanik qitornaqarpoq. Peqatigaluguli aamma arnami 2005-imi toqunerata kingornatigut qatanngutini nukarliit akisussaaffigilerimavai.

15-inik ukioqarluni anaananngorpoq

Andrea Filemonsens 2001-imi 15-inik ukioqarluni qitornartaarngarpoq. Tullianik 2001-imi, 2003- imilu marluliaatitaluarluni, taamaalilunilu 18-iinnarnik ukioqarluni sisamanik qitornaqalerpoq. 2005-imilu arni toqummat aamma qatanngutini nukarliit akisussaaffigilerpai, qatanngutigiiit arnartaanni angajullersaagami.

Andrea Filemonsens angerlarsimaannartuuvog, angutaataali suliffeqarpoq. Meerarpasuit akisussaaffigisami saniatigut aamma peqatigiiffinni suleqataavog ilaatigut timersortartut peqatigiiffiata siulersuisuini ilaasortaalluni.

Pisussaaffeqaqalunilu meerarpassuarnik akisussaaffeqaraluarluni suliaminik ingerlatsiluaruuvoq.

Arni toqusimasog sinnerlugu meeqqat tamaasa asangaarpai.

Andrea Filemonsens inuuvoq pitsaasuullunilu qiimasog maalanani suliaminik ingerlatsiluarog, »Inuusuttuulluortoq«-mik tikkuaanermi tunngavilersuutit ilaatigut taamaapput.

Maligassiuisog Pilunnguaq Attumeersoq 23-nik ukiulik Andreamik »Inuusuttuulluortumut« inassutiginnittuuvog.

Taannalu imatut tunngavilersuivog: – Inuusuttut taamarsuaq akisussaaffeqarsinnaasarnerat uanga nersortariaqartut isigisarpara.

Anaanaarulluni qanog artornartigissasog tamatta takorloorsinnaavarput. Inuusuttorpassuusugut taamaaliornissatsinnut nukissaqangilagut, akisussaaffimillu taama angitigisumik tigusiunanaviangilagut. Taamaattumik isumaqarpunga Andrea maligassiuilluaruuvoq. Artornangaartunik atugaqaraluarluni piumassuseqarluartuuvog pitsaasumillu ingerlatsiumalluinnartuulluni.

Paasissutissarsivik: *sermitsiaq.gl*

Suliassaq 1

Qallunaatuunngortikkit

1. Nersorneqarpoq _____
2. Qitornat _____
3. Qatanngutit _____
4. Maligassiuisoq _____
5. Ilaatigut _____
6. Angerlarsimaannartuuvoq _____
7. Qinerneqarsimavoq _____
8. Anaanangorpoq _____
9. Akisussaaffik _____
10. Suleqataavoq _____
11. Toqummat _____
12. Qiimavoq _____
13. Angajullersaagami _____
14. Tamatta _____

Suliassaq 2

Apeqqutit akikkit

1. Andrea Filemonsensooq aviisimiippa?

2. Andrea qassinik meeraqarpa?

3. Andrea qanga anaanangoqqaarpa?

4. Andrea sutut nersorneqarpa?

5. Andrea 2003-mi qassinik meerartaarpa?

6. Andrea sumi najugaqarpa?

7. Kina Andreamik "Inuusuttuulluartumut" innersuutiginnittuuva?

8. Andrea qassinik ukioqarpa?

9. Andreap meeraa angajulleq qassinik ukioqarpa?

10. Sutigut Andrea maligassiuusua?

11. Illit Andrea maligassiuilluartuosoriviuk?

12. "Sofa Aappalaartoq" suua?

13. Andreap anaanaa qanga toquva?

14. Ikerasaarsuk Attulu sumiippat?

15. Attu Ikerasaarsullu suuppat?

16. Andrea suua?

17. Andreap angutaa sulerusua?

18. Meeqqat saniatigut Andrea sulerisarpa?

19. Andrea qanga "Inuusuttuullartumut" nersorneqarpa?

20. Andrea assimi qanoq isikkoqarpa?

22-årig mor til fire hædret

Andrea Filemonsens var blot 15, da hun fik sit første barn. Da hun var 18, var hun mor til fire og havde samtidig ansvaret for sine egne yngre søskende. Andrea Filemonsens fra bygden Ikerasaarsuk er blevet kåret som »Årets unge person« af gruppen bag det populære TV-program »Sofa Aappalaartoq.« Det skete nytårsaften i TV-udsendelsen »Adios 2007,« som Sofa-gruppen også stod bag.

»Sofa Aappalaartoq« havde bedt unge fra hele Grønland om at indstille andre unge som »Årets unge person,« og blandt af mange forslag faldt valget på Andrea Filemonsens.

Hendes historie er forbløffende. Hun er blot 22 år, men allerede mor til fire børn.

Samtidig tager hun sig af sine mindre søskende efter moderens død i 2005.

Blev mor som 15-årig

Andrea Filemonsens fik sit første barn som 15-årig i 2001. Næste barn kom i 2002, og i 2003 fik hun tvillinger, så hun som kun 18-årig havde fire børn.

I 2005, da hendes mor døde, fik hun også ansvar for sine yngre søskende, fordi hun er den ældste kvinde i søskendeflokken.

Andrea Filemonsens er hjemmegående, hendes kæreste arbejder. Ved siden af alle de

børn, hun tager sig af, er hun også aktiv i foreninger og inden for idræt, hvor hun deltager i bestyrelsesarbejdet.

Trods sine mange pligter og det store ansvar, hun har for de mange børn, gør hun sit arbejde godt.

Hun giver alle børnene meget kærlighed på vegne af sin afdøde mor.

Andrea Filemonsens er et positivt og glad menneske, og hun gør sit arbejde uden at klage, lyder det blandt andet i motiveringen for at kåre hende som »Årets unge person.« Et godt forbillede Pilunnguaq fra Attu er 23 år, og hun har indstillet Andrea som »Årets unge person.« Hun begrundes sin indstilling med disse ord: – Jeg mener, det er prisværdigt når unge mennesker har så stort et ansvar. Vi kan kun forestille os, hvor tungt det må være at miste sin mor. Vi unge føler ikke, vi har kræfter til at gennemgå sådanne ting, og vi har slet ikke lyst til at tage så stort et ansvar.

Derfor mener jeg, at denne kvinde er et godt forbillede for os andre. Hun viser, at uanset hvor hårdt man bliver ramt, kan man komme videre og have et godt liv.

Kilde: sermitsiaq.gl

Atuakkat atornerqartut

Anna Lisa Kreutzmann

(Oqaluttuareqqiisoq):

Anna Lisa Kreutzmann (Allaqqiisoq):

Aapaku, Ilinniusiorfik 2001

Puigukkat, Ilinniusiorfik 2004

Oqaluttualiat allaaserisallu atornerqartut

Vivi Heilmann:

Hans Hedtoftip umiunera,

Sørine Sandgreen:

Villads Villadsen:

Sara Kristiansen:

Måliâraq Vebæk:

Sermitsiaq 16.januar 2007:

Sermitsiaq nr. 12, 2003:

Sermitsiaq nr. 17, 1997:

Sermitsiaq nr. 2, 2000:

Sermitsiaq nr.1, 2008:

Aasami atuangiffik, Atuakkiorfik 1997

Minittornerit 6, Ilinniusiorfik 2002

Asanninilersaarut, Asanninneq, Atuakkiorfik 1991

Piitaqu, Aperissagumma sooq taama allattartunga, 1991

Tulugarsuarmit kaaviffigitinneq, Pissanganartut 1992

Navaranaaq, Navaranaaq allallu, Atuakkiorfik 1996

Anaanap inuusuttup qitornani annaariaannaagaa.

Apummit ilusilersukkat alutornartut

Aasianniit Dundasimut

Inerismasut imerpallaaqaat

Anaanaq 22-nik ukiulik sisamanik qitornalik

nersorniarneqartog

Taallaq atornerqartog

Rasmus Lyberth:

Nipaannerup anersaava. CD: Ajorpiang, 1989

Assilissat assillu atukkat nalunaarsorneri

Saqqaanik assiliisoq: Eva Møller Thomassen

Qupp. 98: Sermitsiaq arkiv.

Kalaallisut attavigiissa

tassaapput atuakkat pingasut tulleriit
ilinniarnertuunngorniarfinni kalaallisut
ilitsoqqussarinagu oqaasilinnut
atuartitsissutissiat – oqaluttualiat
pioreersut suliasartalersukkat.

Kalaallisut attavigiissa

er tre efterfølgende undervisningsmaterialer
til grønlandsk sprog og kultur på de
gymnasielle uddannelser – grønlandske
tekster med tilhørende arbejdsopgaver

ISBN: 978-87-585-1149-0